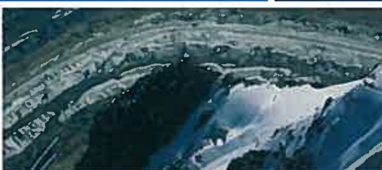
MINISTERUL EDUCAŢIEI NAŢIONALE

OCTAVIAN MÂNDRUŢ

Geografia continentelor extraeuropene

manual pentru clasa a VII-a

CORINT

MINISTERUL EDUCAŢIEI NAŢIONALE

OCTAVIAN MÂNDRUŢ

Geografia continentelor extraeuropene

manual pentru clasa a VII-a

CORINT

Coperta:
Walter Riess

Redactor:
Daniel Penescu
Nicolae Borcea

Tehnoredactare computerizată,
grafică şi cartografie:
Andreea Apostol
Gabriela Tache

Referenţi:
Prof. univ. dr. **Gheorghe Măhăra**
Prof. gr. I **Ioan Mintici**
Prof. gr. I **Nicolae Paltin**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
MÂNDRUŢ, OCTAVIAN
Geografia continentelor extraeuropene: manual pentru clasa a VII-a / Octavian Mândruţ. - Bucureşti: Corint, 2007
ISBN 978-973-135-098-1

913(100)(075.33)

Editura **CORINT**
Redacţia şi administraţia:
Str. Mihai Eminescu nr. 54 A, sector 1,
Bucureşti
Tel./fax: 319.47.97, 319.47.99

Difuzarea:
Splaiul Independenţei nr. 202 A, sector 6,
Bucureşti
Tel.: 319.88.22, 319.88.33, 319.88.77
Fax: 319.88.66

ISBN: 978-973-135-098-1

Tiparul executat la: Monitorul Oficial

Semne convenţionale utilizate în manua

Elemente naturale

Oraşe

- peste 10 mil. loc.
- 5 - 10 mil. loc.
- peste 1 mil. loc.
- 500.000 - 1 mil. loc.
- 100.000 - 500.000 loc.
- alte oraşe

Activităţi economice

- rafinării
- siderurgie
- centre industriale
- Ⓗ hidrocentrală
- Ⓐ atomocentrală
- Ⓣ termocentrală
- industrie aeronautică
- industrie navală

Resurse naturale

- Minereu de fier
- Petrol
- Gaze naturale
- Cărbuni superiori
- Cărbuni inferiori
- Marmură
- Alte materiale de construcţie
- Cu Cupru
- Pb Plumb
- Zn Zinc
- Hg Mercur
- S Sulf
- Mn Mangan
- Cr Crom
- Ni Nichel
- Au Aur
- Ag Argint
- K Potasiu
- Na Sare
- U Uraniu
- Sn Staniu
- Al Aluminiu
- D Diamante
- Ph Fosfaţi

1

CAPITOLUL

ASIA

Cel mai întins şi cel mai populat continent al Terrei reuneşte o mare varietate de condiţii naturale, culturi şi civilizaţii străvechi, resurse bogate şi ţări situate la niveluri diferite de dezvoltare economică.

Asia este un continent al superlativelor şi al contrastelor.

CAPITOLUL 1

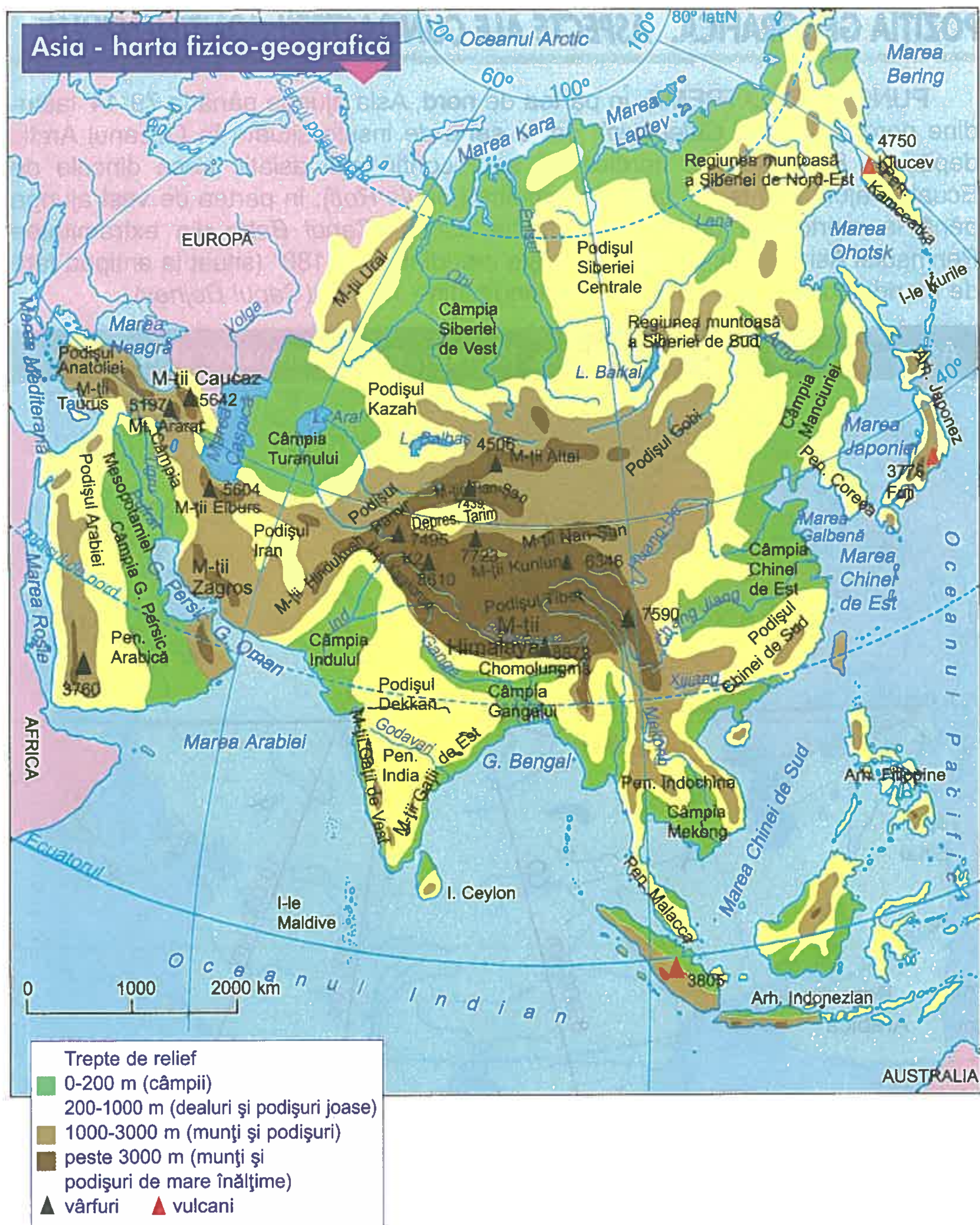
A ASIA - PREZENTARE GEOGRAFICĂ GENERALĂ

Asia - harta politică

Cu o suprafaţă totală de 44.407.000 km², Asia este cel mai mare continent al planetei. În partea sa nordică se află Federaţia Rusă, cel mai întins stat din lume (cu 17 mil. km², din care 12,8 mil. km² pe teritoriul continentului asiatic).

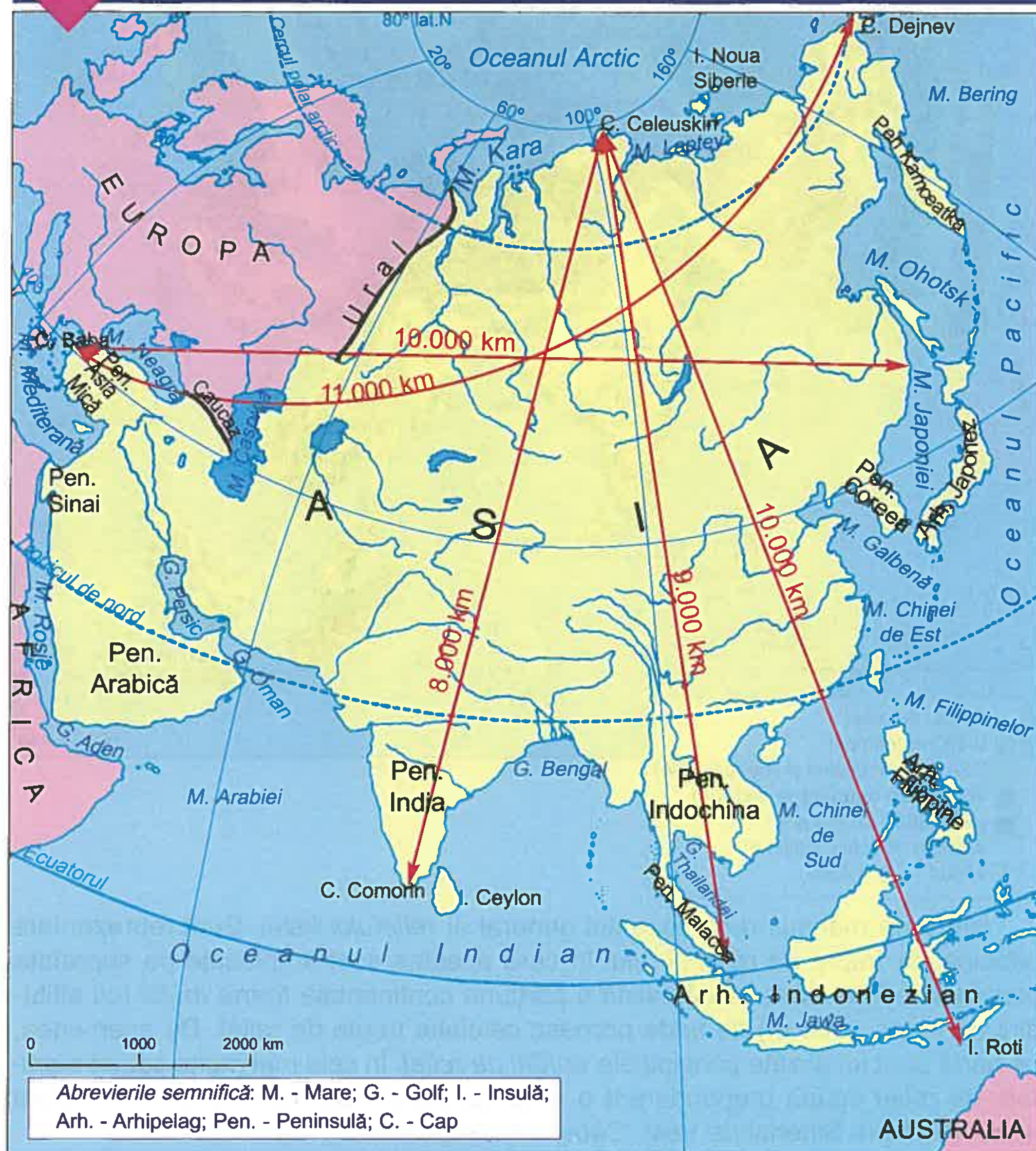
În Asia există 47 de state; în această cifră nu este inclusă Federaţia Rusă (tratată la Europa), dar este considerată ca ţară insula Taiwan şi este inclusă Republica Cipru. În anul 1997, Hong-Kong a devenit o provincie a Chinei păstrându-şi o largă autonomie.

Harta de mai sus redă aspectul general al *reliefului* Asiei. Sunt reprezentate principalele *trepte de relief* şi felul în care acestea sunt amplasate pe suprafaţa continentului; se observă că există o porţiune continentală *foarte înaltă* (cu altitudini de peste 3000 m) de unde pornesc celelalte trepte de relief. De asemenea, pe hartă sunt localizate principalele *unităţi de relief*. În cele mai multe cazuri o *unitate de relief* ocupă preponderent o anumită treaptă de relief, dându-i acesteia nume (Câmpia Siberiei de Vest, Câmpia Mesopotamiei ş.a.).

PUNCTELE EXTREME. În partea de **nord**, Asia ajunge până la 79°14' latitudine nordică (*Capul Celeuskin*), dar o serie de insule situate în Oceanul Arctic depăşesc 80° latitudine nordică; în **sud**, continentul asiatic trece dincolo de Ecuator, ajungând la 11° latitudine sudică (*insula Roti*); în partea de **vest** ajunge până la meridianul de 25° longitudine estică (*Capul Baba* din extremitatea Peninsulei Asia Mică); în **est** depăşeşte meridianul de 180° (situat la antipod faţă de meridianul 0°), ajungând la 170° longitudine vestică (*Capul Dejnev*).

Asia - distanţe şi puncte extreme, ţărmuri, mări, peninsule şi insule

Abrevierile semnifică: M. - Mare; G. - Golf; I. - Insulă; Arh. - Arhipelag; Pen. - Peninsulă; C. - Cap

LIMITELE ŞI ŢĂRMURILE. Urmărind limitele Asiei se observă că aceasta este mărginită de Oceanul Arctic (în nord), Oceanul Pacific (în est), Oceanul Indian (în sud), continentele Africa şi Europa (în vest).

Spre sud-est, între Asia şi Australia, se află numeroase insule care formează Arhipelagul Indonezian şi Arhipelagul Filippine.

De asemenea, se observă că acest continent are cele mai întinse peninsule.

Urmăriţi harta de pe pagina anterioară: localizaţi punctele extreme şi precizaţi distanţele dintre ele. Comparaţi poziţia geografică şi întinderea Asiei cu a Europei.

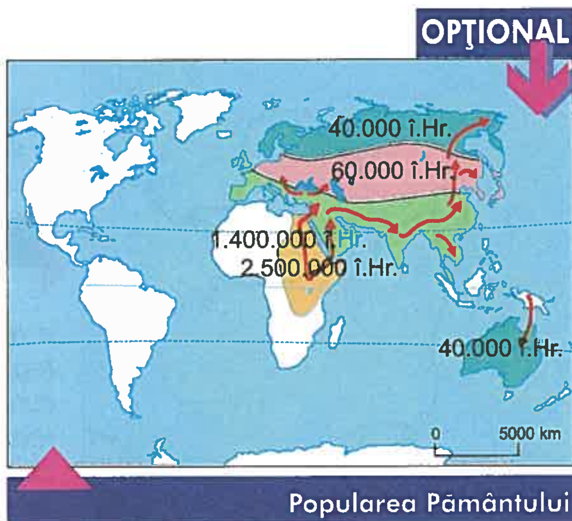
Identificaţi şi localizaţi principalele articulaţii ale ţărmurilor Asiei (insule, golfuri, peninsule) şi mările înconjurătoare. Încercaţi să le prezentaţi în ordinea directă şi în ordinea inversă a mişcării acelor de ceasornic, pornind de la un anumit punct.

ASPECTE ALE CUNOAŞTERII ASIEI

După apariţia omului, Asia şi apoi Europa au fost populate succesiv, începând din regiunile mai apropiate de continentul african până în porţiunile cele mai îndepărtate. Din Asia au fost populate apoi Australia, Oceania şi America. Europa Sudică, Africa de Nord şi Asia (de Vest şi de Sud) au fost considerate în Antichitate ca o singură întindere continentală.

*Ideea este ilustrată foarte bine de **planiglobul lui Eratosthene** (astronom, matematician şi filosof grec, sec. al III-lea î.Hr.).*

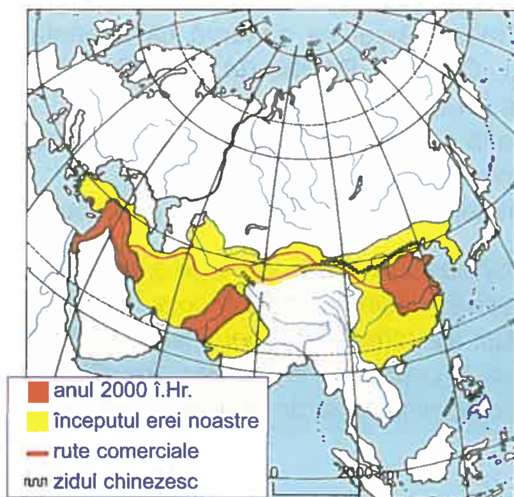
OPŢIONAL

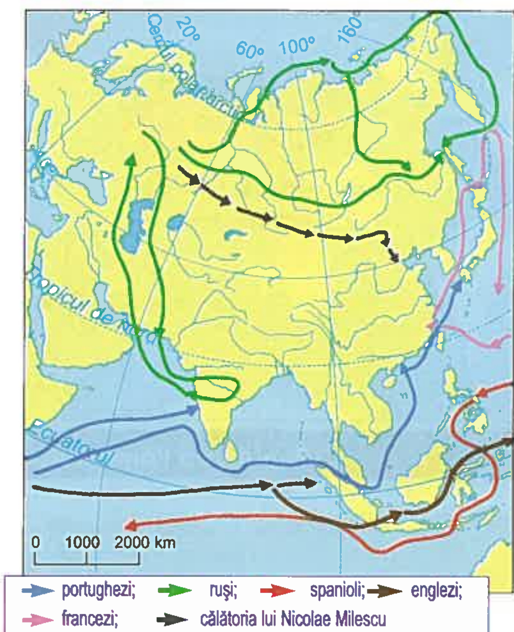

Popularea Pământului

Această hartă este foarte sugestivă pentru modul în care era văzută lumea în antichitate. Eratosthene este cunoscut prin calculele pe care le-a făcut pentru determinarea dimensiunilor Pământului, ajungând la stabilirea lungimii Ecuatorului la valori foarte apropiate de cele actuale. Pe hartă sunt reprezentate principalele părţi ale uscatului (Asia, Africa şi Europa), câteva insule (Albion-Britania şi Taprobane-Ceylon), râuri (Ister-Dunărea, Nil, Eufrat, Indus, Gange), munţi, oraşe şi popoare. Europa, Asia şi Africa (atât cât erau cunoscute la vremea aceea) erau considerate împreună.

Civilizaţii asiatice în urmă cu 4000 de ani

Pătrunderea agriculturii şi a „revoluţiei neolitice" (cu 3000-4000 ani în urmă) pornind din Mesopotamia, întinderea imperiului lui Alexandru Macedon, expansiunea culturilor greacă şi romană arată aceeaşi legătură strânsă între Asia, sudul Europei şi nordul Africii. În Antichitate, Asia era cunoscută de europeni, existau legături şi drumuri comerciale practicate.

Imperiul Roman, apoi Imperiul Bizantin şi Imperiul Otoman cuprindeau părţi atât din Europa cât şi din Asia.

În Evul Mediu, Imperiul Mongol, cu origine în centrul Asiei, controla atât estul şi sudul Asiei (China, India), cât şi partea de est a Europei.

Călătorii în timpul marilor descoperiri geografice

Epoca descoperirilor geografice a readus în interesul europenilor diferite regiuni ale Asiei, unele mai puţin cunoscute şi mai îndepărtate (nordul Asiei, Extremul Orient). Marco Polo a ajuns în China, portughezul Vasco da Gama a ajuns în India ocolind Africa, expediţia lui Magellan a ajuns în Arhipelagul Filippinelor, exploratorii ruşi au parcurs Siberia. O călătorie interesantă a făcut-o în China românul Nicolae Milescu.

REZUMAT

- Asia este cel mai întins continent.
- Continentul, înconjurat din mai multe părţi de oceane şi mări, are mari peninsule, insule şi arhipelaguri.
- Asia, Europa Sudică şi nordul Africii au reprezentat un spaţiu comun de populare, istorie şi civilizaţie.

TEME ŞI APLICAŢII

1. Comparaţi ţărmurile Asiei cu ale Europei şi precizaţi limita dintre cele două continente.

2. Comparaţi cele trei mari peninsule din sudul Asiei cu cele din sudul Europei.

3. Demonstraţi legătura strânsă, foarte veche, între oameni, ţări, popoare şi civilizaţii din Asia, Europa şi nordul Africii.

4. Precizaţi traseele unor expediţii din timpul marilor descoperiri geografice.

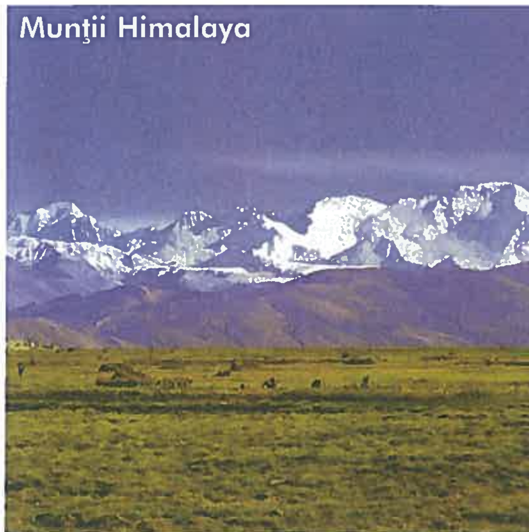
RELIEFUL

Pentru a înţelege mai bine relieful Asiei, amintiţi-vă, din cele învăţate în clasele anterioare, ce înţelegeţi prin: *relief, treaptă de relief, forme de relief, unităţi de relief, altitudine, eroziune, podiş, câmpie, munte, lanţ muntos, depresiune.*

TREPTE DE RELIEF. Asia este continentul cu cele mai întinse şi mai înalte lanţuri muntoase ale planetei noastre. Faţă de treptele de relief cunoscute până acum, pe continentul asiatic se poate pune în evidenţă *o treaptă montană situată la altitudini mai mari de 3000 m*. Aceasta cuprinde munţi foarte înalţi (Himalaya, Pamir, Karakorum, Kunlun ş.a.) şi un podiş înalt (Podişul Tibet, situat la 5000 m). Continentul asiatic este cunoscut prin cele mai mari altitudini ale planetei: vârful Chomolungma (8872 m - *Dierke Weltatlas, 1998*) din Munţii Himalaya şi vârful Chogori sau K2 (8610 m) din Munţii Karakorum. De asemenea, Asia are întinse arii depresionare interioare.

Urmăriţi harta de la pagina 5 şi identificaţi principalele trepte de relief şi repartiţia lor geografică în cadrul continentului. Spuneţi ceea ce observaţi.

Asia - areale cu înălţimi mai mari de 3000 m

UNITĂŢI TECTONICE. Primele nuclee continentale, care sunt părţile cele mai vechi ale Asiei, sunt denumite de oamenii de ştiinţă „scuturi"; în nord şi est aceste scuturi („Scutul Siberian" şi „Scutul Sinic"-China) au făcut parte dintr-un întins continent al emisferei nordice, denumit *Laurasia*. În sud şi sud-vest alte două scuturi (India şi Arabia) au făcut parte din continentul emisferei sudice, denumit *Gondwana*. Laurasia a avut sisteme montane asemănătoare celor din nordul Europei.

Se observă că Asia se compune din fragmente ale unor foste continente (unul nordic şi celălalt sudic), „sudate" prin apariţia sistemului montan alpino-himalayan. În timpul ultimei glaciaţiuni, munţii înalţi ai Asiei şi regiunile sale nordice au fost acoperite cu gheţari.

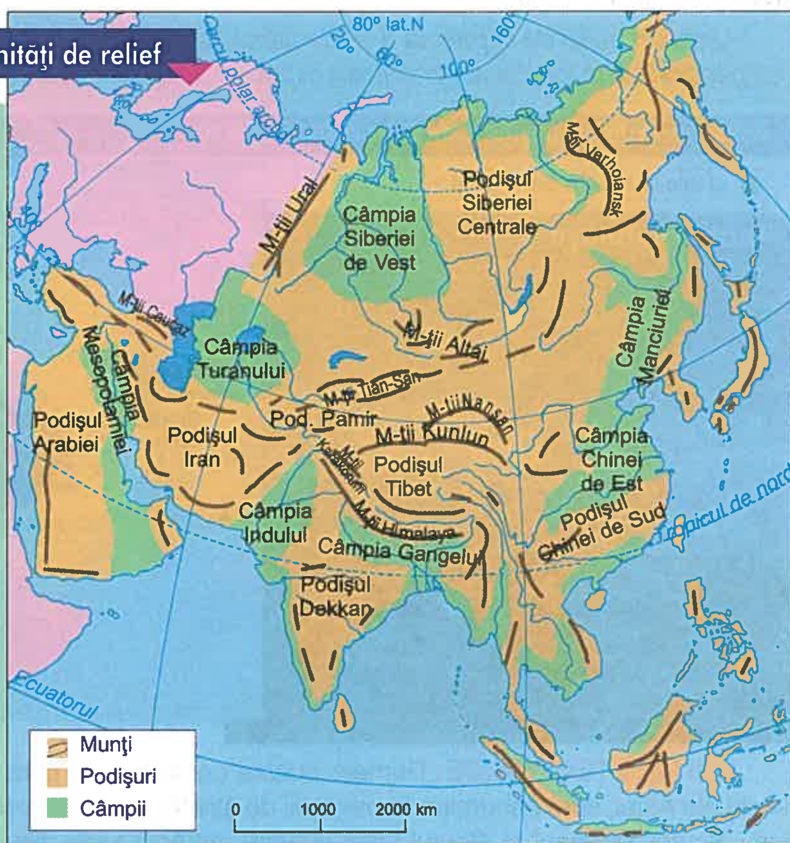

Gheţar şi relief glaciar în M-ţii Himalaya

TIPURI DE RELIEF. Datorită acţiunii agenţilor interni (coliziunea plăcilor tectonice, vulcani, mişcări de ridicare şi coborâre) şi a agenţilor externi (râuri, fluvii, gheţari, vânturi, temperaturi etc.) s-au format mai multe tipuri de relief, cum ar fi *relieful vulcanic, relieful tectonic, relieful litoral* (delte, estuare), *relieful glaciar, relieful de acumulare fluvială* (câmpii, depresiuni), relieful deşertic.

Aceste tipuri de relief, precum şi anumite forme, vor fi studiate la regiunile şi ţările unde sunt mai reprezentative.

UNITĂŢILE MAJORE DE RELIEF

Asia - principalele unităţi de relief

Urmăriţi harta alăturată, identificaţi principalele unităţi de relief reprezentate şi apoi localizaţi: Podişul Tibet, Câmpia Siberiei de Vest, Munţii Himalaya, Podişul Siberiei Centrale, Câmpia Gangelui, Podişul Pamir, Podişul Dekkan, Podişul Arabiei, Podişul Chinei de Sud, Câmpia Chinei de Est.

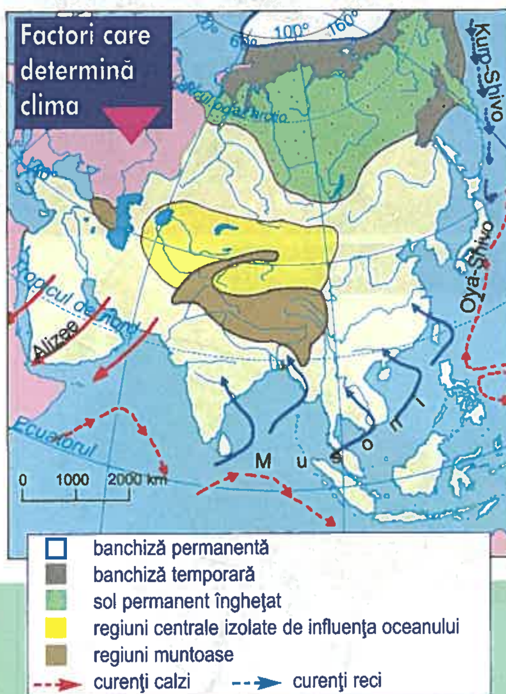
REZUMAT

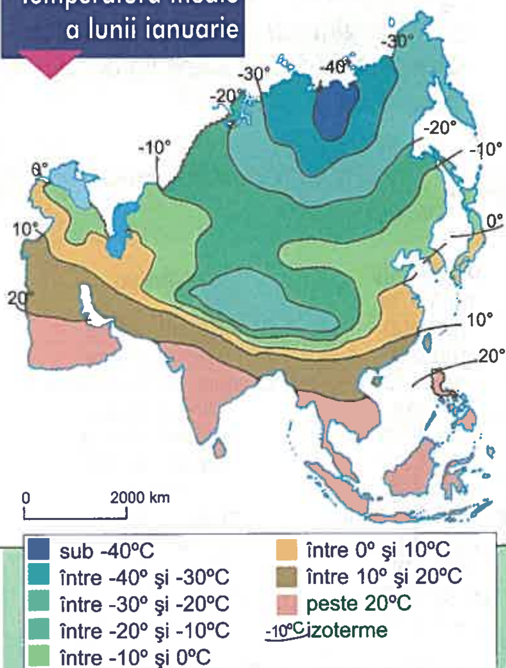
- Asia are cele mai mari înălţimi ale Terrei.
- Continentul este format din scuturi ce aparţin unor unităţi tectonice diferite, sudate printr-un sistem de munţi tineri (sistemul alpino-himalayan).
- Există o mare varietate de forme de relief.
- Marile unităţi de relief au o serie de caracteristici proprii.

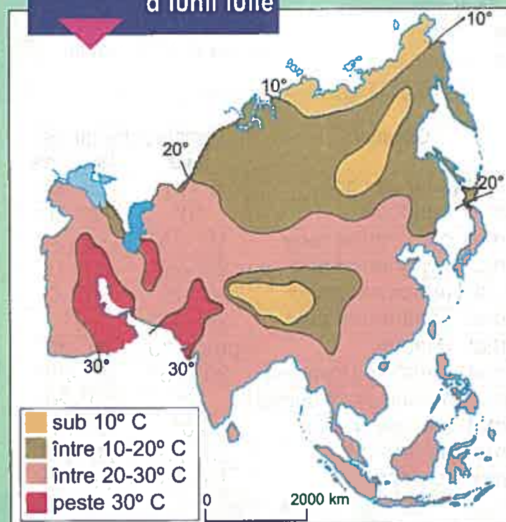
CLIMA

Datorită întinderii mari, poziţiei geografice şi altor factori, Asia sintetizează toate zonele de climă ale planetei.

Principalii factori care determină şi influenţează clima Asiei sunt:
1. localizarea şi întinderea continentului;
2. influenţa Oceanului Arctic (prin temperaturi scăzute şi prezenţa banchizei);
3. relieful relativ jos al părţii de nord a continentului (care facilitează îngheţarea solului);
4. dispunerea sistemelor montane şi relieful înalt din centrul Asiei;
5. alternanţa în cursul unui an a centrelor de presiune, care determină formarea musonilor;
6. formarea alizeelor;
7. influenţa curenţilor din Oceanul Pacific.

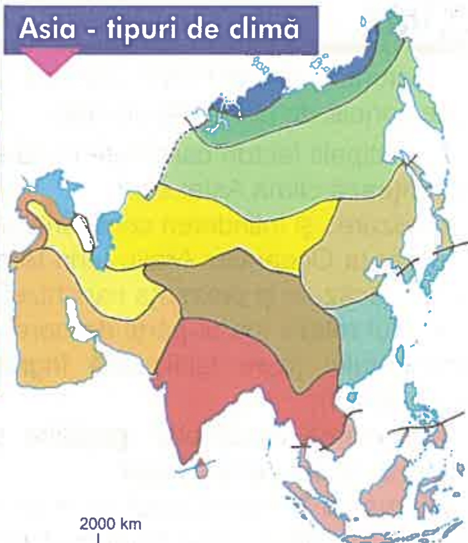

Urmăriţi hărţile de mai sus. Analizaţi şi identificaţi factorii determinanţi ai climei, regiunile cele mai calde, în iulie, şi regiunile cele mai reci, în ianuarie.

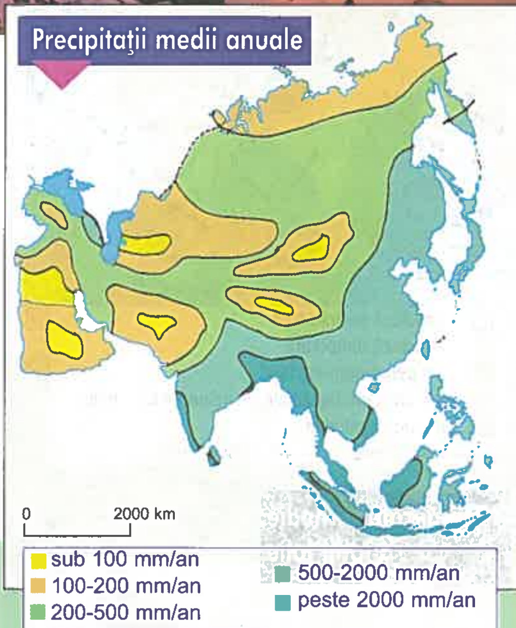
Explicaţi cum este influenţată clima de banchize şi de solul permanent îngheţat.

Inundaţii provocate de ploile musonice fluviul Mahanadi - India

climat polar (arctic)
climat subpolar
climat continental rece
climat continental arid
climat continental cald
climat deşertic
climat musonic:
a) tropical
b) subtropical
climat mediteranean
climat ecuatorial
climat temperat umed
climat montan

Urmăriţi cu atenţie harta de mai sus şi localizaţi fiecare tip de climă.

Analizaţi repartiţia geografică a precipitaţiilor.

Climatul	Temperatura medie iulie	Temperatura medie ianuarie	Precipitaţii mm/m²/an	Vânturi
climat polar (arctic)	5°-10°	sub -40°	100-200	vânturi polare
climat subpolar	10°	-40°-30°	100-200	vânturi polare
climat continental rece	10°-15°	-30°-20°	200-500	vânturi polare (1/2 an) vânturi de vest
climat continental arid	20°-25°	-20°-10°	sub 200	vânturi locale
climat temperat umed	20°-25°	-10°-0°	500-2000	vânturi de est
climat continental cald	25°-30°	0°	sub 200	vânturi locale
climat deşertic	peste 30°	20°-30°	sub 100	alizee
climat musonic (tropical)	20°-25°	20°-25°	peste 1000, 2000	musoni (1/2 an)
climat musonic (subtropical)	20°	10°-20°	500-2000	musoni (1/2 an)
climat mediteranean	20°	0°-10°	200-500	vânturi de vest
climat ecuatorial	20°-25°	20°-25°	peste 2000	calme ecuatoriale
climat montan	10°-15°	-25°-20°	sub 500	brize montane

Urmăriţi hărţile climatice, tabelul cu tipurile de climă şi prezentaţi pe scurt caracteristicile climei din următoarele unităţi de relief: Podişul Arabiei, Arhipelagul Indonezian, Podişul Chinei de Sud, Podişul Siberiei Centrale, Câmpia Turanului, Arhipelagul Japonez, Câmpia Indului, Arhipelagul Filippine, Câmpia Gangelui.

HIDROGRAFIA

OCEANE ŞI MĂRI. Asia are o reţea hidrografică bogată, foarte mult influenţată de elementele climei şi de relief. Continentul este înconjurat de oceane şi mări, fiecare cu anumite caracteristici ale apelor (adâncime, suprafaţă, temperatură, salinitate).

Analizaţi harta ţărmurilor Asiei (pag. 6) şi precizaţi oceanele, mările şi golfurile care o înconjoară. Utilizând hărţile climatice, evidenţiaţi pentru fiecare suprafaţă marină mai importantă caracteristicile pe care le are.

FLUVII ŞI RÂURI

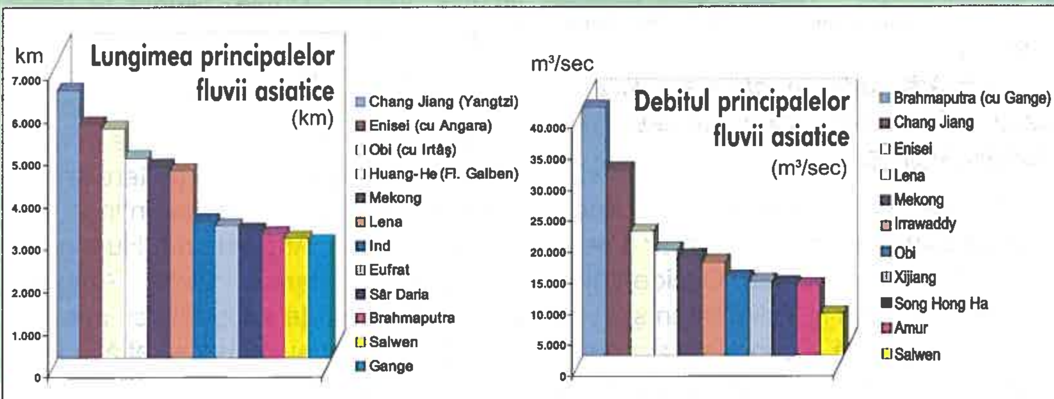
O caracteristică deosebită a reţelei de râuri şi fluvii din Asia este aceea că *există mari suprafeţe depresionare şi aride care nu au scurgere exterioară*. Ele se numesc *regiuni endoreice* (cu scurgere în interior) şi se află în partea centrală a continentului şi în Peninsula Arabică.

Comparaţi harta alăturată cu cea de la pag. 5 şi precizaţi pentru fiecare fluviu în parte: regiunea străbătută, direcţia principală de curgere, locul de vărsare.

Asia - principalele fluvii, mări şi oceane

Analizaţi cu atenţie graficele care redau lungimea şi debitele principalelor fluvii din Asia. Comparaţi între ele: a) lungimile fluviilor; b) debitele fluviilor; c) lungimile şi debitele fluviilor; d) debitele fluviilor şi harta precipitaţiilor.

Gange - fluviul sacru al Indiei

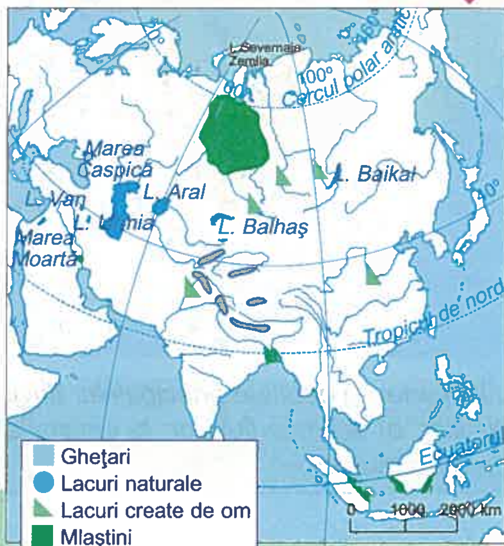

- Bazinul Oceanului Arctic
- Bazinul Oceanului Pacific
- Bazinul Oceanului Indian
- Bazinul Oceanului Atlantic
- Bazine închise (endoreice)
  a) Asia Centrală; b) Peninsula Arabică.

Grupaţi fluviile Asiei pe bazine hidrografice oceanice.

Asia - bazinele hidrografice principale

Asia - gheţari, lacuri şi mlaştini

Urmăriţi harta de mai sus şi localizaţi principalele lacuri, zonele cu mlaştini şi gheţari.

LACURI, MLAŞTINI ŞI GHEŢARI

Asia *are cel mai întins lac*, Marea Caspică. Este considerată lac, deoarece nu are comunicare cu Oceanul Planetar şi reprezintă **fragmentele unei mări mai întinse** (ce cuprindea *Marea Caspică, Lacul Aral* şi *Lacul Balhaş*). În Asia se întâlneşte şi *cel mai adânc lac* din lume (1741 m) şi cu cel mai mare volum de apă dulce, *Lacul Baikal.* Un alt lac foarte original este *Marea Moartă.* Aceasta se află situată la 396 m sub nivelul mării şi are *cea mai ridicată salinitate* (concentraţie în săruri).

În sudul Munţilor Caucaz se află lacurile *Van* şi *Urmia*, situate la peste 1200 m înălţime.

Lacurile Baikal, Marea Moartă, Van, Urmia sunt **lacuri tectonice**, deoarece s-au format în depresiuni create în urma prăbuşirii suprafeţei scoarţei terestre.

Există, de asemenea, şi alte categorii de lacuri, dintre care, mai întinse sunt **lacurile hidroenergetice**, cum ar fi pe fluviile Irtâş, Enisei, Angara, Ind, Huang-He.

În Câmpia Siberiei Occidentale, Câmpia Mesopotamiei, Delta Gangelui, insulele Sumatra şi Kalimantan ş.a., există întinse suprafeţe acoperite cu **mlaştini**.

În Asia există şi suprafeţe acoperite de **gheţari**; cele mai întinse se află în insula Severnaia Zemlia, în Munţii Karakorum, în Himalaya, Pamir şi în Podişul Tibet.

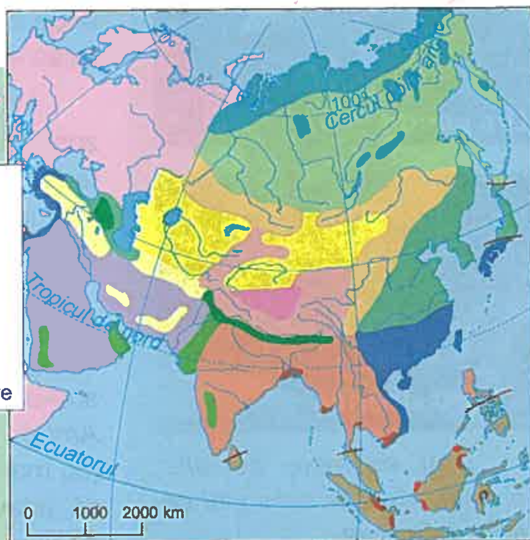
VEGETAŢIA, FAUNA, SOLURILE

VEGETAŢIA. Datorită întinderii foarte mari în latitudine (de la sud de Ecuator, până la peste 80° latitudine nordică), *Asia cuprinde toate zonele de vegetaţie naturală ale uscatului.* Vegetaţia suferă şi o transformare de la vest la est, datorită întinderii continentului pe această direcţie. În răspândirea vegetaţiei intervin şi alţi factori cum ar fi: temperatura aerului, precipitaţiile, dispunerea marilor trepte şi unităţi de relief, curenţii oceanici ş.a.

Taiga în Siberia

Asia -repartiţia vegetaţiei naturale

Tundră şi silvotundră	Deşerturi reci (Tibet)
Taiga	Păduri rare
Păduri de foioase	Savane
Păduri subtropicale a) est-asiatice b) mediteraneene	Deşerturi tropicale
	Păduri montane (conifere)
Stepe şi silvostepe	Păduri musonice
Deşerturi temperate	Păduri ecuatoriale
Pajişti alpine	Vegetaţie de mangrove

Urmăriţi harta alăturată, identificaţi în legendă şi pe hartă zonele de vegetaţie şi precizaţi localizarea geografică a fiecărei zone.

Principalele zone de vegetaţie, de la nord spre sud, sunt:
- **tundra** (şi **silvotundra**), dincolo de cercul polar de nord;
- **pădurea de conifere** (**taiga**);
- **pădurile de foioase**
- **pădurile subtropicale** (în estul Asiei şi spre Marea Mediterană);
- **stepele** (şi **silvostepele**);
- **deşerturile** (şi **semideşerturile**) **temperate**;
- **deşerturile tropicale**;
- **savanele;**
- **pădurile musonice**;
- **pădurile ecuatoriale**.

Vegetaţie de stepă şi silvostepă - Mongolia

Vegetaţie ecuatorială în I. Ceylon

Vegetaţie de mangrove în delta fluviului Mekong

Urs panda

Tigru siberian

Daţi exemple de alte animale despre care ştiţi că trăiesc în Asia.

La acestea se adaugă anumite areale cu o vegetaţie determinată de caracteristicile reliefului:

- **pajiştile alpine**, care însoţesc toate regiunile muntoase mai înalte de 3000 m, foarte întinse în centrul continentului;
- **deşerturile reci**, care caracterizează zonele înalte, aride şi reci ale Podişului Tibet;
- **pădurile rare, de amestec**, mai frecvente în munţii mijlocii din vestul Asiei;
- **pădurile montane, de conifere**, întâlnite în Himalaya şi Caucaz;
- **vegetaţia de mangrove**, în zonele litorale joase unde oscilaţiile apelor mării influenţează adaptarea arborilor.

FAUNA terestră urmează în linii generale zonele de vegetaţie. Asia este un continent cu o faună bogată şi diversificată. Activitatea omului a dus la dispariţia unor animale sau le-a redus foarte mult numărul.

Dintre animalele mai deosebite amintim: *elefantul indian, rinocerul de Jawa* (foarte rar), *urangutanul* (în insula Kalimantan), *tigrul* (*tigrul sud-asiatic* sau *bengalez* şi *tigrul siberian* sau *de Amur*), *jaguarul, cămila, iacul, leopardul, ursul* (cu mai multe varietăţi), *renul, elanul*; la acestea se adaugă numeroase *păsări, reptile, insecte, peşti.*

SOLURILE Asiei sunt condiţionate de zonele de climă şi vegetaţie, de faună (îndeosebi microorganisme), de rocile care alcătuiesc scoarţa solidă a continentului, de altitudinea şi dispunerea unităţilor de relief.

În zonele deşertice, solurile sunt foarte subţiri sau chiar lipsesc pe suprafeţe întinse, datorită aridităţii şi absenţei vegetaţiei.

În zonele de păduri ecuatoriale, păduri musonice şi savane, precipitaţiile bogate şi vegetaţia abundentă duc la formarea unor **soluri de culoare roşie** (laterite şi soluri roşii).

În zonele reci, cu taiga şi tundră, şi în regiunile montane există **spodosoluri** (soluri podzolice), de culoare cenuşie.

În zona stepei există soluri bine dezvoltate, cu fertilitate ridicată (**cernoziomuri**).

Există de asemenea **soluri de mlaştină** şi **turbării**, **soluri sărate**, **soluri nisipoase** ş.a.

ZONELE DE VEGETAŢIE, FAUNĂ ŞI SOLURI. Deoarece există o legătură strânsă între vegetaţie, faună şi soluri, acestea pot fi caracterizate împreună, pornind de la zonele de vegetaţie care sunt cele mai vizibile în peisaj.

Urmăriţi cu atenţie tabelul următor. Identificaţi fiecare zonă de vegetaţie pe harta de la pag. 15, arătaţi ce elemente de vegetaţie, faună şi soluri sunt caracteristice fiecărei zone şi care sunt arealele cele mai reprezentative.

Zona de vegetaţie	Plante caracteristice	Animale caracteristice	Soluri
Tundră şi silvotundră	muşchi, licheni, salcie polară, mesteacăn pitic	ren, hermelină, urs alb	soluri de tundră, sol îngheţat
Păduri de conifere (taiga)	pin, molid, brad, mesteacăn	elan, ren, urs brun, vulpe, samur	podzol
Păduri de foioase	stejar, fag est-asiatic	tigru de Amur, urs, leopard	soluri brune
Păduri subtropicale a. est asiatice b. mediteraneene	 palmier, laur, arborele de camfor, magnolii stejar, cedru, măslin, maquis	 maimuţe, rinoceri reptile	 podzoluri roşii, terra rossa terra rossa
Stepe şi silvostepe	graminee, arbuşti	asin sălbatic, reptile, rozătoare, cal sălbatic	cernoziomuri, soluri castanii
Deşerturi temperate	saxaul, pelin, rogoz	reptile, păsări, rozătoare	nisipuri, soluri scheletice
Pajişti alpine	ierburi montane, arbuşti pitici	capră neagră, cerb	soluri brune alpine
Deşerturi reci	ierburi	iac, asin	roci şi soluri neformate
Păduri rare	arbori şi arbuşti	lup, urs	soluri brune şi cenuşii
Savane	accacii, ierburi	elefant indian, tigru	soluri galbene de savană, laterite
Deşerturi tropicale	ierburi rare, oaze (cu palmieri), arbuşti	antilope, reptile, păsări, insecte	nisipuri, soluri scheletice
Păduri montane	conifere, foioase	urs brun, căprioară	soluri brune şi cenuşii
Păduri musonice	teck, palmier, santal	elefant indian, rinocer, maimuţe	soluri brune-roşii, laterite
Păduri ecuatoriale	abanos, mahon, liane, arborele de cauciuc, orhidee, palmier	tapir, maimuţe (urangutan, gibon), rinocer, jaguar, reptile, păsări	laterite, soluri roşii
Mangrove	arbori adaptaţi oscilaţiilor apei	păsări, reptile	soluri de mlaştină

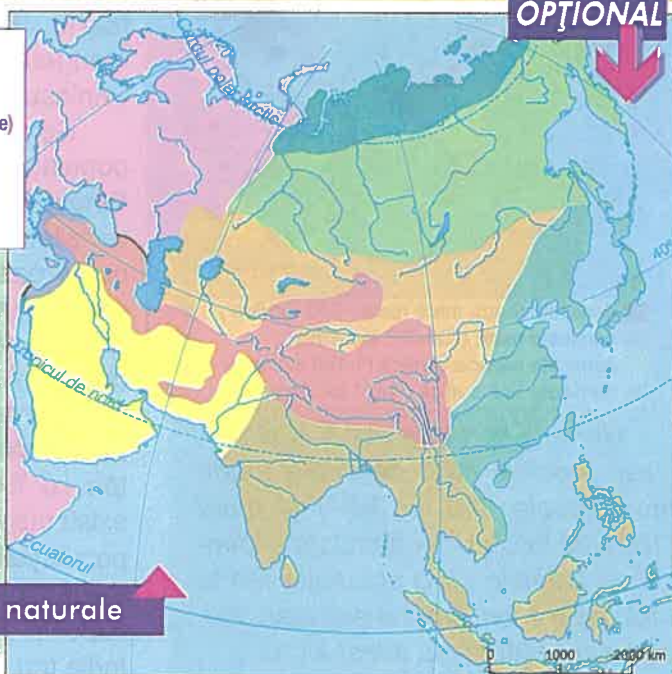
PEISAJELE NATURALE

OPŢIONAL

- Peisajul de tundră
- Peisajul pădurii de conifere (taigaua siberiană)
- Peisajul stepelor şi deşerturilor din Asia Centrală
- Peisajul pădurii est-asiatice (temperate şi tropicale)
- Peisajul munţilor mijlocii şi înalţi
- Peisajul deşerturilor calde
- Peisajul pădurilor musonice şi ecuatoriale
- Peisajul mediteranean

Urmărind caracteristicile vegetaţiei, faunei şi solurilor, la care adăugăm elemente ale climei şi reliefului, se pot identifica pe continentul asiatic mai multe peisaje naturale.

Localizaţi-le pe harta alăturată.

Asia - peisajele naturale

POPULAŢIA ŞI AŞEZĂRILE OMENEŞTI

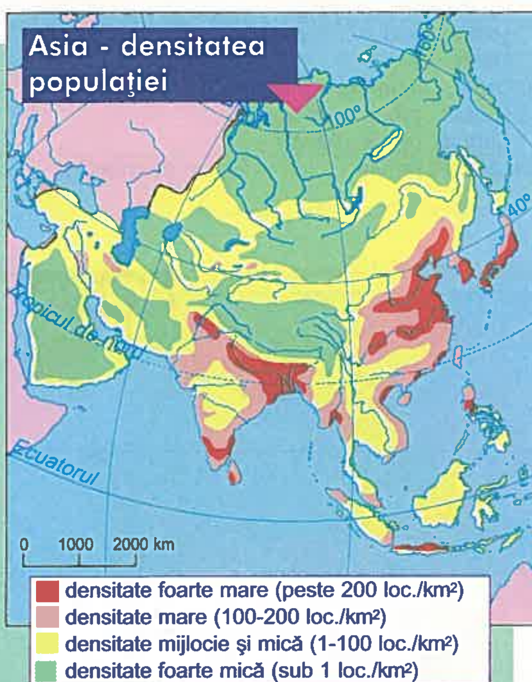
POPULAŢIA. *Asia este cel mai populat continent.* Din cele 6 miliarde de locuitori ai planetei noastre, 3,5 miliarde trăiesc în Asia, ceea ce reprezintă aproape 60% (sau 3/5) din populaţia totală a Terrei.

Şi în decursul istoriei Asia a fost cel mai populat continent.

În prezent, sporul natural al Asiei este de aproape 15‰, ceea ce arată că în fiecare an se adaugă 15 locuitori la fiecare 1000 de locuitori. Aceasta înseamnă că în fiecare an populaţia Asiei creşte cu peste 50 milioane de locuitori.

Asia a fost populată în urmă cu 1 milion de ani, puţin înaintea Europei. În neolitic, în Asia (Câmpia Mesopotamiei) s-au răspândit agricultura şi „civilizaţia neolitică" (cu 5000 de ani în urmă). Realizările popoarelor din Orientul Apropiat (sumerieni, babilonieni, asirieni, evrei, persani, arabi), din India, China, Asia de Sud-Est, Japonia şi Asia Centrală sunt bine cunoscute.

Amintiţi-vă ce aţi învăţat la istorie şi prezentaţi, pe scurt, câteva realizări ale popoarelor din Asia de-a lungul timpului.

Urmăriţi harta de mai sus şi precizaţi arealele cu o densitate foarte mare (peste 200 loc./km²) şi mare (100-200 loc./km²) a populaţiei. Identificaţi arealele cu o populaţie foarte rară (sub 1 loc./km²) şi explicaţi cauzele care determină acest lucru.

Densitatea medie a populaţiei este de peste 100 locuitori/km². Repartiţia geografică a populaţiei Asiei arată însă diferenţieri foarte mari. Există atât regiuni cu populaţie foarte rară (deşerturile tropicale şi temperate, taigaua şi tundra siberiană, regiunile montane înalte), cât şi regiuni cu o populaţie foarte densă (Câmpia şi Delta Gangelui, Câmpia Chinei de Est, Peninsula Coreea, insula Jawa etc.).

Cea mai mare densitate a populaţiei se înregistrează în statul **Singapore** (6300 loc./km²); această densitate rezultă dintr-o populaţie relativ numeroasă situată într-un teritoriu administrativ limitat. O întindere asemănătoare, dar o populaţie mai redusă (sub 1 mil. loc.) se întâlnesc în Bahrein, ceea ce duce, de asemenea, la o densitate ridicată (peste 870 loc./km²). Pentru ţări cu întinderi mai mari, menţionăm existenţa unor concentrări mai mari de populaţie în: Bangladesh (860 loc./km²), Republica Coreea (470 loc./km²), Japonia (330 loc./km²), Sri Lanka şi India (cu câte 300 loc./km²).

Urmăriţi harta alăturată şi localizaţi cele mai populate ţări asiatice.

Comparaţi aceeaşi hartă cu harta densităţii populaţiei şi arătaţi, pentru cele mai populate ţări, unde există densităţi foarte mari şi foarte mici; comentaţi în cuvinte proprii observaţiile voastre.

Deplasarea populaţiei. În timpurile istorice sunt cunoscute deplasări ale unor grupuri umane şi populaţii din Asia spre Europa (fenicieni, evrei, arabi, huni, popoare fino-ugrice, tătari, turci) şi invers (ruşi spre Siberia, englezi, portughezi şi francezi spre Asia de Sud şi Sud-Est). Europa şi Asia au comune populaţiile indoeuropene, care au migrat cu 3-4 milenii în urmă din zona Mării Negre şi a Mării Caspice spre Europa (greci, traci, populaţii latine, germanice şi slave) şi spre Asia (persani, indieni, unele populaţii din Orientul Apropiat).

Indiancă

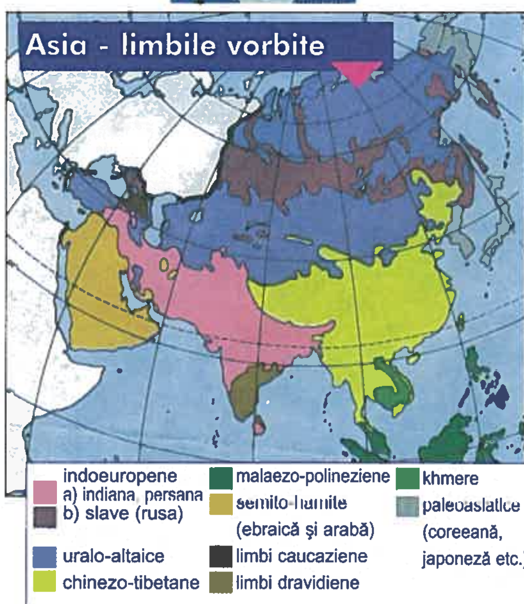

Japoneză

Comentaţi fizionomiile alăturate.

Religii. Asia are o mare varietate de religii: în Asia de Nord (Federaţia Rusă) predomină creştinii ortodocşi (ruşi) şi populaţiile animiste (în Siberia). În Asia Centrală şi de Vest este predominantă religia islamică, dar există şi ţări în care predomină alte religii: iudaică (în Israel) şi ortodoxă (în Armenia şi Gruzia). În sudul Asiei (India) predomină religia hindusă, iar în Peninsula Indochina, religia budistă. În Asia de Est predomină religia taoistă (China, Coreea) şi şintoistă (Japonia).

O separaţie statală pe criterii religioase s-a produs în sudul Asiei, unde populaţia indiană, relativ omogenă, a fost împărţită, după obţinerea independenţei faţă de englezi (1947), într-un stat preponderent hindus (India) şi două state preponderent musulmane (Pakistan şi Bangladesh).

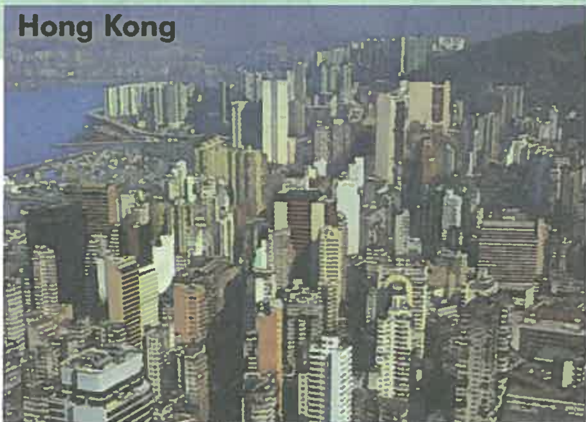

AŞEZĂRILE OMENEŞTI. Asia are aşezări rurale foarte diversificate, în funcţie de condiţiile naturale şi aşezări urbane foarte mari şi importante.

Aşezările rurale concentrează peste jumătate din populaţia Asiei. În zonele de ţărmuri din apropierea mărilor calde (Peninsula Indochina, Arhipelagul Indonezian, Arhipelagul Filippinez, în Delta Gangelui) există locuinţe supraînălţate, pentru a fi ferite de oscilaţiile nivelului mărilor. În zonele mediteraneene şi subtropicale există aşezări sub formă de „stup", care urcă pe pantele stâncoase ale munţilor. Câmpiile tropicale şi temperate au aşezări rurale geometrizate care utilizează la maximum întinderea şi caracteristicile terenului agricol. În zonele montane, aşezările sunt răsfirate şi risipite, iar în taiga cuprind un număr mic de locuinţe, adaptate la frig. În deşerturi, micile aşezări se adăpostesc în oaze.

Asia - oraşe mari şi foarte mari

Aşezările urbane. În Asia au existat cele mai vechi oraşe, apărute cu 3000-5000 de ani în urmă, cum ar fi: Ierichon, Ur, Uruk, Babylon, Ninive, Harrapa, Mohenjo Daro, Xian (Sian) ş.a.

Cu 2000-3000 ani în urmă s-au dezvoltat şi alte oraşe cum ar fi Troia, Tyr, Susa, Persepolis, Palmyra ş.a.

Pe baza celor învăţate la istorie, descrieţi viaţa cotidiană într-un oraş asiatic din Antichitate.

În Evul Mediu, dintre oraşele mai importante sub aspect comercial, amintim: Buhara şi Samarkand (în Asia Centrală), Beijing (în China), Medina, Mecca (în Arabia), Pataliputra (în India), Ierusalim.

Urmăriţi harta de mai sus şi localizaţi principalele oraşe ale Asiei.

Caracterizaţi pe scurt unul dintre aceste oraşe.

În prezent cele mai mari aglomeraţii urbane şi oraşe din Asia sunt: Tokyo, Osaka-Kobe (Japonia), Shanghai, Beijing, Hong Kong, Tianjin, Shenyang (China), Calcutta, Mumbay, Delhi, Madras (India), Jakarta (Indonezia), Teheran (Iran), Manilla (Filippine), Bangkok (Thailanda), Karachi şi Lahore (Pakistan).

RESURSELE NATURALE ŞI ECONOMIA

Asia este un continent cu resurse naturale bogate şi variate.

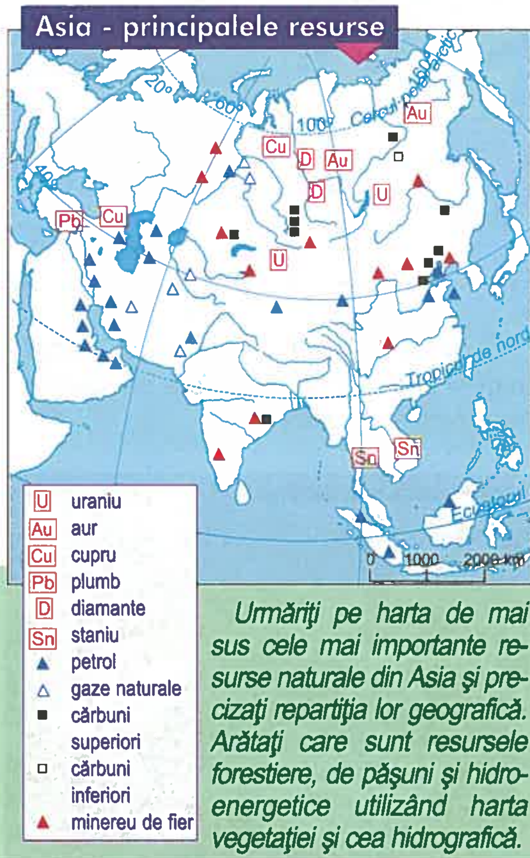
Unele dintre aceste resurse au fost utilizate din timpuri foarte vechi, cum ar fi *cărbunii* (în China, cu 5 milenii în urmă), *minereurile de fier şi neferoase* (în China, Asia Centrală, Orientul Apropiat), *rocile de construcţie* (Orientul Apropiat, China), *lemnul* (în Asia de Sud). De asemenea, a fost realizată *prelucrarea mătăsii* şi dezvoltarea unor *culturi agricole*.

RESURSELE NATURALE. Asia - considerată un continent unitar, de la Oceanul Indian la Oceanul Arctic şi de la Ural la Pacific - are cele mai mari resurse de *petrol, gaze naturale, huilă, hidroenergie, minereuri de fier, păduri, păşuni,* anumite *minereuri neferoase* ş.a.

Resursele de *petrol* sunt concentrate în jurul Golfului Persic, în zona Mării Caspice, Câmpia Siberiei de Vest şi China de Nord-Est; zona Golfului Persic (Arabia Saudită, Kuwait, Irak, Emiratele Arabe Unite, Iran) deţine 60% din rezervele de petrol ale lumii. Gazele naturale au o răspândire asemănătoare.

Cărbunii sunt concentraţi în China de Nord-Est şi în bazinele carbonifere siberiene.

Minereurile de fier sunt abundente în China de Nord, sudul Siberiei, India; dintre *minereurile neferoase* în Asia de Sud-Est se află cea mai mare acumulare de *staniu* de pe glob.

Urmăriţi pe harta de mai sus cele mai importante resurse naturale din Asia şi precizaţi repartiţia lor geografică. Arătaţi care sunt resursele forestiere, de păşuni şi hidroenergetice utilizând harta vegetaţiei şi cea hidrografică.

ACTIVITĂŢILE INDUSTRIALE. Asia are în prezent regiuni foarte dezvoltate sub raportul industriei de prelucrare (Japonia, Coreea de Sud, China, Taiwan) sau a industriei extractive (zona Golfului Persic).

Industria energetică

Cărbunii superiori se extrag îndeosebi în China (primul producător mondial), India şi Kazahstan.

Petrolul se exploatează în ţări din jurul Golfului Persic (Arabia Saudită, Iran, Emiratele Arabe Unite,Oman, Irak, Kuwait), în China şi Indonezia; Arabia Saudită este primul producător şi exportator mondial de petrol.

Gazele naturale se extrag în cantităţi mari din Indonezia, Uzbekistan, Arabia Saudită şi Iran.

Industria energiei electrice realizează cele mai mari producţii în China, Japonia, India şi Coreea de Sud.

Urmăriţi harta de mai sus; identificaţi şi localizaţi principalele concentrări industriale din Asia.

Câmpuri petrolifere în zona Golfului Persic

Platformă industrială din Tokyo

Fabrică de autocamioane în India

Industria siderurgică este dezvoltată pe baza materiilor prime proprii - China, India - sau importate (Japonia, Coreea de Sud).

Industria construcţiilor de maşini, cu toată gama de produse şi tehnologii moderne, este foarte bine reprezentată în ţări ca Japonia, Coreea de Sud, Taiwan, Singapore şi mai recent China, Malaysia, India, Israel. În ceea ce priveşte producţia de *automobile,* primul loc îl ocupă Japonia, iar în producţia de *televizoare* şi *aparate radio,* primele ţări la nivel mondial sunt asiatice (Japonia, Coreea de Sud, Taiwan, Malaysia, China).

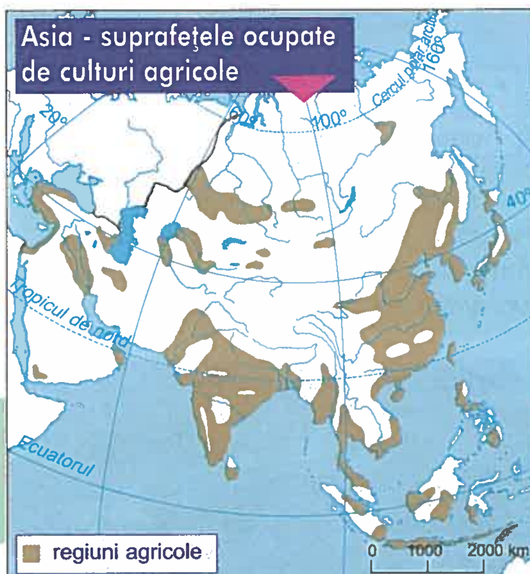
Alte ramuri industriale (industria chimică şi petrochimică, industria materialelor de construcţie, a lemnului, industria uşoară şi alimentară) au o dezvoltare mare în ţări cu o industrializare puternică (Japonia, Coreea de Sud, China, Singapore, Taiwan), precum şi în ţări recent industrializate (Malaysia, India, Turcia, Vietnam).

AGRICULTURA. Din Orientul Apropiat (Mesopotamia) s-au răspândit civilizaţia neolitică şi anumite culturi agricole în Europa şi Africa. Cu două milenii în urmă, principalele regiuni agricole erau Mesopotamia, Câmpia Ind-Gange, Câmpia Chinei de Est. Din Asia provin şi principalele culturi de cereale (grâu, orz, orez), precum şi primele animale domestice (ovine, bovine, porcine). Asia este cunoscută prin producţiile mari de *orez* (3/4 din producţia mondială), *grâu* (prin China, prima producătoare mondială, şi India), *porumb* (China şi India), *bumbac* (China, India, Pakistan, Uzbekistan ş.a.), *ceai* (India, China, Sri Lanka etc.), *cauciuc natural* (Malaysia cu 1/2 din producţia mondială) ş.a. De asemenea, deţine mari efective de *bovine* (India, locul I), *porcine* (China, locul I) şi *ovine*.

Urmăriţi harta alăturată: localizaţi principalele regiuni agricole şi culturile mai importante din fiecare regiune.

TRANSPORTURILE ŞI CĂILE DE COMUNICAŢIE. Sistemele de transporturi rutiere, feroviare, maritime şi aeriene permit realizarea unor legături multiple atât în interiorul continentului, cât şi cu restul lumii. În Antichitate, căi de comunicaţie rutiere dense făceau legătura între Orientul Apropiat (Mesopotamia), Marea Mediterană, nordul Africii şi Europa. În epoca elenistică legăturile dintre regiunea de contact Europa-Asia-Africa se continuau spre Asia Centrală şi India. În Evul Mediu, Imperiul Mongol avea un sistem rutier care lega centrul Asiei de Europa, India şi Orientul Apropiat. Din China spre Europa, traversând Asia Centrală exista cunoscutul „drum al mătăsii".

Orezărie în terase (Filippine)

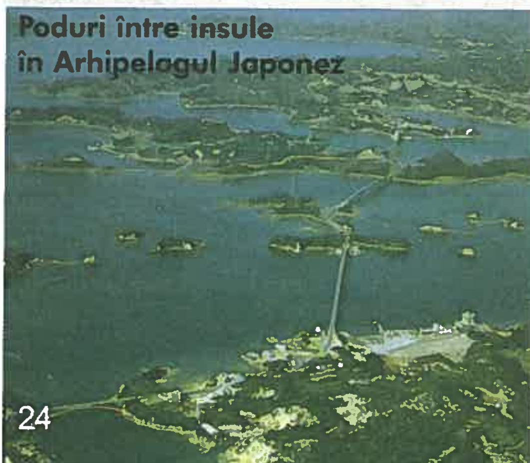

Asia - suprafeţele ocupate de culturi agricole

Drumul mătăsii

Arătaţi influenţa caracteristicilor naturale ale continentului (relief, climă, fluvii, vegetaţie, resurse) asupra transporturilor feroviare şi rutiere.

Portul Shanghai

Poduri între insule în Arhipelagul Japonez

Transporturile feroviare, la dimensiunile şi populaţia continentului, sunt foarte modeste. Lungimea căilor ferate asiatice este redusă în comparaţie cu cea din Europa sau America de Nord. Există câteva căi ferate mai lungi („Transsiberianul", căile ferate din China şi India), dar cea mai mare concentrare a acestora se întâlneşte în *Japonia*; aici circulă şi una dintre cele mai moderne garnituri de tren „Tokaido", între Osaka şi Tokyo). Suprafeţe foarte întinse nu au însă căi ferate (Siberia, Asia Centrală, regiunile montane, Asia de Sud-Est, Asia de Sud-Vest) datorită treptelor înalte de relief şi condiţiilor climatice deosebite.

Transporturile rutiere acoperă mai bine întinderea continentului.

Japonia dispune de unul dintre cele mai moderne sisteme de legături între insulele arhipelagului, prin *tunele submarine* şi *poduri* care traversează strâmtorile.

Transporturile maritime au o importanţă deosebită datorită dezvoltării economiei mondiale. Principalele porturi asiatice sunt: *Singapore* (al doilea din lume, după Rotterdam), *Kobe*, *Chiba*, *Nagoya*, *Osaka*, *Yokohama*, *Tokyo* ş.a. (în Japonia), *Shanghai* şi *Hong Kong* (în China), precum şi porturile din zona Golfului Persic.

Principalele **aeroporturi** asiatice sunt Tokyo, Osaka, Singapore, Hong Kong şi Seul.

Există, de asemenea, **transporturi prin conducte**, **telecomunicaţii** dezvoltate, inclusiv **activităţi spaţiale** (în Federaţia Rusă şi Kazahstan, Japonia, China şi India).

COMERŢUL. Asia este o zonă foarte importantă a comerţului mondial. *Ţările asiatice dezvoltate* (Japonia, Coreea de Sud, Taiwan, Singapore, China şi mai ales provincia sa Hong Kong) exportă produse prelucrate (automobile, aparatură electronică, utilaje, produse chimice) spre diferite alte ţări. Unele primesc cea mai mare parte a materiilor prime din import (Japonia, Coreea de Sud, Singapore). *Ţările din jurul Golfului Persic* (Arabia Saudită, Kuwait, EAU, Oman, Qatar, Iran) exportă mari cantităţi de petrol spre ţările consumatoare. Există, de asemenea, un comerţ cu produse agricole (orez, grâu, plante tropicale, bumbac etc.) spre alte ţări consumatoare. Principalele ţări asiatice, după volumul comerţului, sunt: Japonia (a treia în lume), China, Coreea de Sud, Singapore, Taiwan şi Arabia Saudită.

TURISMUL. Deşi are un potenţial turistic remarcabil, circulaţia turistică în Asia este mult mai redusă decât în Europa şi America de Nord.

O activitate turistică mai intensă se înregistrează în Japonia, Israel, Turcia, Singapore, Coreea de Sud şi Thailanda.

De asemenea, Asia oferă câteva atracţii turistice deosebite, dintre care menţionăm:

- monumente istorice şi religioase: „Marele Zid Chinezesc" şi oraşul Beijing (China), Ierusalim (Israel), Mecca (Arabia Saudită), Samarkand (Uzbekistan), Benares şi Agra (India), Lhasa (Tibet-China);
- insule cu peisaje exotice (îndeosebi insulele Maldive);
- zone naturale montane, greu accesibile (Himalaya, Tibet, Karakorum, Pamir, Caucaz, Fuji).

Alte obiective naturale şi istorice sunt: Lacul Baikal, Podişul de Loess, staţiunea japoneză Sapporo, Capadoccia şi Antalya (Turcia), Islamabad (Pakistan), Borobudur (Indonezia), Angkor (Kampuchea), Rangoon (Myanmar) ş.a.

Lhasa (Tibet)

REZUMAT

- Asia este un continent cu resurse naturale foarte bogate şi variate.
- Ţările din jurul Golfului Persic deţin 60% din rezervele mondiale de petrol.
- Activităţile industriale sunt inegal dezvoltate, fiind concentrate foarte mult în Japonia, Coreea de Sud, Singapore, Taiwan, estul şi sudul Chinei.
- Agricultura are o dezvoltare străveche cu ramuri şi produse tradiţionale.

SINTEZĂ

✓ Asia este cel mai întins şi cel mai populat continent.

✓ Are în jurul ei cele mai întinse peninsule ale uscatului.

✓ Treptele de relief sunt dominate de prezenţa în partea centrală a unei regiuni foarte înalte (Himalaya-Karakorum-Tibet) unde se află cele mai înalte vârfuri ale planetei.

✓ Asia este formată din vechi scuturi ale unui continent nordic şi ale unui continent sudic, sudate printr-un sistem montan recent (sistemul alpino-himalayan).

✓ Clima, foarte diferită, cuprinde întinse zone reci (în nord), aride (în centru şi sud-vest), calde şi ploioase (în sud şi sud-est).

✓ În interiorul Asiei există o mare întindere fără scurgere hidrografică exterioară.

✓ Clima, vegetaţia, fauna şi solurile cuprind - datorită întinderii şi poziţiei geografice - toate zonele importante ale Terrei.

✓ Asia (îndeosebi Orientul Apropiat, India şi China) a fost leagănul unei populări străvechi, al unei activităţi economice importante şi al unor vechi civilizaţii.

✓ Asia are cele mai populate două ţări ale lumii - China şi India.

✓ Asia are resurse naturale bogate şi diversificate, dintre care rezervele de petrol ale Golfului Persic reprezintă 60% din rezervele mondiale.

✓ Există ţări cu o deosebită concentrare a industriei şi cu realizări la nivel mondial (Japonia, Coreea de Sud, Singapore, Taiwan, China).

EVALUARE

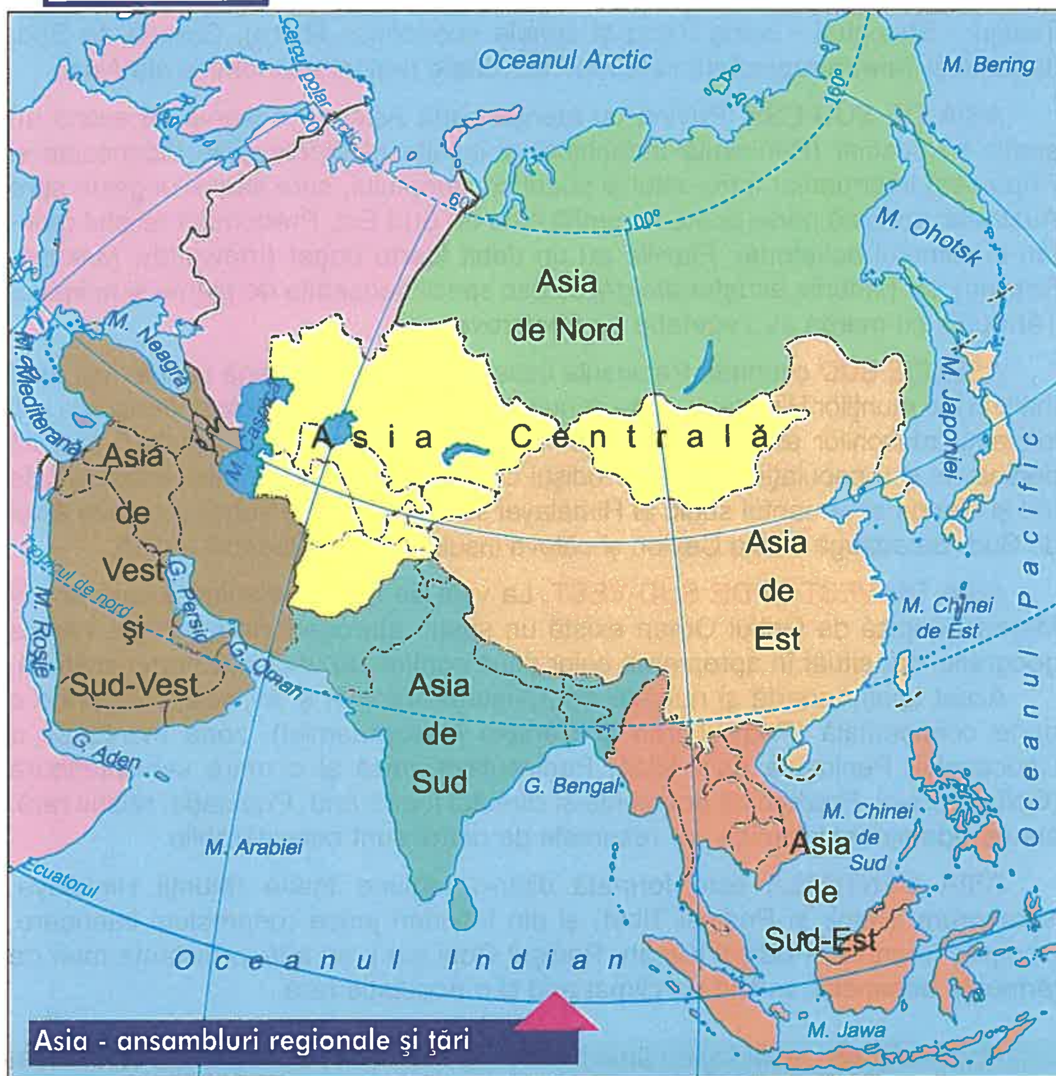
A. *Analizaţi cerinţele de mai jos şi construiţi câte un răspuns (oral sau scris) cât mai bine argumentat:*

1. Explicaţi legătura dintre clima, relieful şi vegetaţia Asiei.
2. Explicaţi existenţa întinselor suprafeţe fără scurgere hidrografică exterioară.
3. Explicaţi legăturile istorice între Asia şi Europa.
4. Comparaţi peninsulele din sudul Asiei cu cele din sudul Europei.
5. Comparaţi şi explicaţi caracteristicile naturale ale peninsulelor India şi Arabia.
6. Explicaţi densitatea populaţiei Asiei.
7. Prezentaţi pe scurt un oraş asiatic important.
8. Precizaţi câteva elemente caracteristice ale Asiei în ceea ce priveşte resursele naturale, produsele agricole, activităţile industriale şi transporturile, comparativ cu Europa.

B. *Citiţi întrebările de mai jos şi indicaţi răspunsul corect:*

1. Al doilea vârf ca înălţime din Asia şi de pe glob este: a) Chomolungma (Everest); b) Chogori (K2); c) Annapurna; d) Pamir.
2. Se varsă în mare printr-un estuar fluviul: a) Ind; b) Obi; c) Gange; d) Lena.
3. O deltă întinsă are fluviul: a) Chang Jiang; b) Enisei; c) Gange (cu Brahmaputra); d) Huang-He.
4. Cel mai mare rezervor de apă dulce este: a) Marea Caspică; b) Lacul Aral; c) Lacul Balhaş; d) Lacul Baikal.
5. Cea mai populată aglomeraţie urbană din Asia este: a) Shanghai; b) Calcutta; c) Tokyo; d) Beijing.

B ASIA - REGIUNI ŞI ŢĂRI

Asia - ansambluri regionale şi ţări

Pe baza *elementelor fizico-geografice*, a unor *elemente umane şi economice* (repartiţia populaţiei, resursele naturale, utilizarea terenurilor, culturile agricole predominante) se pot identifica mai multe *unităţi regionale* ale Asiei.

ASIA DE NORD cuprinde un relief ce creşte altitudinal de la vest spre est şi de la nord spre sud, un climat rece, cu întinse suprafeţe de sol îngheţat permanent, o vegetaţie predominantă de taiga, fluvii mari şi resurse naturale deosebite (cărbuni, gaz metan, petrol, diamante, minereuri neferoase); este formată din patru mari subunităţi: *Câmpia Siberiei de Vest, Podişul Siberiei Centrale, Regiunea muntoasă a Siberiei de Nord-Est, Regiunea muntoasă a Siberiei de Sud.* Asia de Nord se suprapune în linii generale părţii asiatice a Federaţiei Ruse, de la Ural la Oceanul Pacific.

ASIA DE EST cuprinde o parte continentală (între Tibet şi Marea Chinei de Est), inclusiv Peninsula Coreea, şi o parte insulară (arhipelagul Japonez, insula Taiwan şi insula Hainan). Este o regiune temperată (în nord) şi subtropicală (în sud), cu influenţe musonice. Faţada oceanică a Chinei (Shenyang - Beijing - Tianjin - Shanghai - Hong Kong şi zonele economice libere), Coreea de Sud, Japonia şi Taiwan reprezintă cele mai dezvoltate regiuni economice ale Asiei.

ASIA DE SUD-EST. Privind cu atenţie harta Asiei se observă că există un spaţiu peninsular (Peninsula Indochina) şi insular (Arhipelagurile Indonezian şi Filippinez) intermediar între estul şi sudul continentului, care se prelungeşte spre Australia; această parte poate fi numită Asia de Sud-Est. Predomină relieful montan şi climatul ecuatorial. Fluviile au un debit foarte bogat (Irrawaddy, Mekong, Salwen), iar pădurile ecuatoriale găzduiesc specii deosebite de plante şi animale. Ţărmurile cu maree au vegetaţie de mangrove.

ASIA DE SUD cuprinde Peninsula India şi spaţiul situat până la cele mai mari înălţimi ale munţilor Himalaya. Este denumită uneori „Asia musonică", deoarece aici influenţa musonilor este cea mai puternică, sau „subcontinentul Indian" datorită peninsulei şi a populaţiei indiene. Podişul Dekkan, cele două câmpii străbătute de Ind şi Gange şi versantul sudic al Himalayei sunt principalele subdiviziuni ale Asiei de Sud. Se adaugă insula Ceylon şi câteva insule mici din Oceanul Indian.

ASIA DE VEST ŞI DE SUD-VEST. La vest de o linie imaginară care ar uni Marea Caspică de Golful Oman există un spaţiu eterogen din punct de vedere geografic, dar situat în apropierea celor două continente vecine, Europa şi Africa.

Acest spaţiu poartă şi numele de „Orientul Apropiat şi Mijlociu". Cuprinde o parte continentală (Podişul Iran şi Câmpia Mesopotamiei), zona muntoasă a Caucazului, Peninsula Asia Mică, Peninsula Arabică şi o mare semiinterioară (Golful Persic). Predomină podişurile şi climatul foarte arid. Populaţia, relativ rară, este predominant islamică, iar resursele de petrol sunt considerabile.

ASIA CENTRALĂ este formată dintr-o regiune înaltă (Munţii Himalaya, Karakorum, Pamir şi Podişul Tibet) şi din întinderi joase (depresiuni interioare, Câmpia Turanului, Podişul Kazah, Podişul Gobi ş.a.); se află la distanţe mari de ţărmurile oceanelor, având un climat arid şi o populaţie rară.

Folosind harta de la pagina anterioară şi pe cea de la pag. 4, identificaţi şi localizaţi ţările care fac parte din fiecare ansamblu regional al Asiei.

REZUMAT

- În Asia pot fi identificate mai multe unităţi regionale orientate spre Oceanul Arctic (Asia Nordică), Oceanul Pacific (Asia de Est), Oceanul Indian (Asia Sudică), spre Africa şi Europa (Asia de Vest şi Sud-Vest), spre Australia (Asia de Sud-Est), pornind de la o regiune interioară mai înaltă în centru şi mai joasă spre nord-vest (Asia Centrală).
- Fiecare regiune are caracteristici proprii ce se pot defini prin particularităţi naturale, umane, culturale şi economice.
- Ţările continentului se pot grupa pornind de la aceste regiuni.

SPECIFICUL GEOGRAFIC

Această regiune a Asiei cuprinde teritoriul situat la vest de o linie ce ar uni Marea Caspică şi Golful Oman. Este formată din Asia de Vest (de la această linie până la Marea Mediterană şi Marea Neagră) şi Peninsula Arabică (sau Peninsula Arabia).

Această regiune este cunoscută şi sub denumirea de Orientul Apropiat şi Mijlociu. Orientul Mijlociu cuprinde Peninsula Arabică şi zona Golfului Persic, iar prin Orientul Apropiat se înţelege Peninsula Asia Mică şi ţărmul Mării Mediterane. Ultima denumire provine de la poziţia acestei părţi a Orientului, foarte aproape de Europa (Orientul Apropiat).

O situaţie specială o au cele trei ţări caucaziene. Deoarece culmea montană principală a Munţilor Caucaz este situată spre nord, cele trei ţări, situate de la această culme principală spre sud, aparţin Asiei.

Asia de Vest şi Sud-Vest - harta fizico-geografică

Localizaţi Asia de Vest şi Sud-Vest şi precizaţi limitele sale.

Urmărind harta de mai sus, caracterizaţi una din unităţile de relief reprezentate.

Utilizând hărţile generale ale Asiei, caracterizaţi clima, hidrografia şi vegetaţia Asiei de Vest şi de Sud-Vest, precum şi a părţilor sale componente.

Insula Cipru este foarte aproape de Asia, însă Republica Cipru, localizată pe această insulă, are afinităţi şi legături cu Grecia şi Europa.

Turcia are o mică porţiune şi în Europa (inclusiv oraşul cel mai mare, Istanbul). Acest stat este legat foarte mult, de asemenea, de Europa.

Analizaţi tabelul de mai jos şi identificaţi cele mai întinse ţări şi cele mai populate ţări.

Ţara	Suprafaţa (km²)	Populaţia (mil. loc.)	Capitala
Arabia Saudită	2.150.000	20,2	Ar Riyadh
Armenia	29.800	3,8	Erevan
Azerbaidjan	87.000	7,7	Baku
Bahrein	700	0,6	Manama
Cipru	9.200	0,8	Nicosia
Emiratele Arabe Unite	83.600	2,7	Abu Dhabi
Gruzia (Georgia)	70.000	5,4	Tbilisi
Iordania	89.000	4,6	Amman
Irak	438.300	21,8	Bagdad
Iran	1.648.000	64,0	Teheran
Israel	21.000	6,0	Ierusalim
Kuwait	17.800	1,9	Al Kuwait
Liban	10.400	4,1	Beirut
Oman	212.000	2,5	Moskat
Qatar	11.000	0,5	Doha
Siria	185.000	15,6	Damasc
Turcia	774.000	64,8	Ankara
Yemen	528.000	15,8	Sanaa

Resursa naturală principală o constituie petrolul, zona Golfului Persic deţinând 60% din rezervele mondiale. Resurse de petrol se află şi în jurul Mării Caspice. Există şi minereuri neferoase (în Asia Mică).

Populaţia este, pe mari întinderi, destul de rară; spre Marea Mediterană, în Câmpia Mesopotamiei şi câteva depresiuni, are o densitate foarte mare.

În cursul istoriei au apărut şi s-au dezvoltat aici mai multe civilizaţii.

Precizaţi principalele popoare şi ţări care au existat în această regiune şi arătaţi pe scurt cum au contribuit la dezvoltarea civilizaţiei omeneşti.

În prezent, în această regiune există numeroase elemente economice, politice, religioase şi sociale care creează divergenţe între ţări şi popoare.

Economia Orientului Apropiat şi Mijlociu este dezvoltată inegal. Resursele de petrol din jurul Golfului Persic au determinat apariţia unor mari producători la nivel mondial: Arabia Saudită (cea mai importantă producătoare de petrol din lume), Iran, Oman, Emiratele Arabe Unite, Kuwait, Qatar, Irak. Există câteva centre de prelucrare, dar cea mai mare parte a petrolului extras este exportat, îndeosebi pe mare.

O dezvoltare industrială mai pronunţată se înregistrează în Israel şi în Turcia.

Transporturile au câteva elemente specifice: astfel, există o reţea importantă de conducte prin care este transportat petrolul, importante porturi maritime, dar o reţea feroviară foarte redusă.

În cele ce urmează vom studia din această regiune două ţări reprezentative (Israel, Turcia), apoi, foarte sumar, alte ţări (Iran, Irak, Arabia Saudită).

ISRAEL
Statul Israel

SUPRAFAŢĂ: 21.000 km^2
POPULAŢIE: 6 mil. loc.
CAPITALĂ: IERUSALIM

POZIŢIA GEOGRAFICĂ ŞI LIMITELE

Statul Israel este cuprins între Marea Moartă şi râul Iordan, în est, şi ţărmul Mării Mediterane, în vest. Spre nord se învecinează cu Siria şi Liban, spre est cu Iordania, iar în sud-vest cu Egiptul. În sud prin Golful Akaba are ieşire la Marea Roşie.

CADRUL NATURAL

Relieful Israelului este format din trei unităţi paralele (vezi harta de la pag. 32):

- în est, un adânc *şanţ tectonic*, unde se află Marea Moartă (la 396 m sub nivelul mării) şi valea râului Iordan; această depresiune este închisă spre nord de câteva înălţimi muntoase (cum ar fi înălţimile Golan, cu vf. Hermon, 2224 m, spre Siria); şanţul tectonic se continuă până la Marea Roşie, unde se află Golful Akaba şi portul Elath;
- în centru, *un sistem de munţi joşi* (de până la 1000 m), orientat nord-sud (Munţii Iudeii); în partea de sud, munţii se transformă într-un întins *platou*, cu un climat de deşert (Negev);
- în vest, *o fâşie de câmpie litorală* situată în lungul Mării Mediterane.

Datorită climatului arid există râuri puţine; mai important este râul Iordan, care se varsă în Marea Moartă. Marea Moartă este în realitate un *lac,* dar printr-o tradiţie îndelungată este utilizată denumirea de „mare"; are o puternică concentraţie de săruri, fiind considerată *cea mai sărată* din lume.

POPULAŢIA ŞI AŞEZĂRILE OMENEŞTI

POPULAŢIA Israelului este de 6 mil. locuitori, ceea ce reprezintă aproximativ 1/5 din populaţia mondială de origine evreiască. După înfiinţarea statului, în 1948, populaţia a crescut continuu datorită venirii unui număr important de evrei din diasporă şi stabilirii lor pe teritoriul istoric al poporului evreu. *Sporul natural* este ridicat (peste 2%) pentru a se asigura o creştere a numărului de locuitori comparabilă cu a statelor apropiate.

Teritoriul Statului Israel şi regiunile limitrofe au reprezentat de-a lungul istoriei un important nucleu de civilizaţie, cultură şi istorie. Aici a apărut unul dintre cele mai vechi oraşe din lume, *Ierichon*. Deoarece poporul evreu are o legătură foarte strânsă cu întâmplări şi personaje din Biblie, există în Israel numeroase locuri care amintesc de acestea.

Urmăriţi harta alăturată şi identificaţi nume care au semnificaţii biblice.

Israel: principalele denumiri biblice

Pe teritoriul Israelului şi în teritoriile autonome Gaza (situat în sud-vest) şi Cisiordania (situat în est) trăieşte *poporul palestinian* care are o guvernare proprie şi o autonomie administrativă.

Datorită conflictelor care au avut loc între evrei şi arabi după formarea statului Israel, graniţele au suferit modificări; în prezent, zona înălţimilor Golan (ce a aparţinut Siriei) este administrată de Israel. Peninsula Sinai (cu muntele Sinai, 2637 m, pe care a urcat Moise, primul conducător important al evreilor), ocupată de Israel în urma unui război cu Egiptul, a fost retrocedată acestuia.

Israel: treptele de relief, hidrografia şi principalele oraşe

ORAŞELE principalele sunt: **Ierusalim**, **Tel Aviv-Jaffa** şi **Haifa**.

Ierusalim este capitala ţării şi are o vechime de aproape 4000 de ani. Concentrează activităţi economice, politice, administrative şi religioase. Este considerat un oraş sfânt, atât pentru evrei, cât şi pentru creştini şi musulmani, fiind un important loc de pelerinaj. Are numeroase obiective istorice, o viaţă universitară activă şi industrii moderne în împrejurimi.

Tel Aviv-Jaffa, situat pe ţărmul Mării Mediterane, este un ansamblu urban nou, dezvoltat în secolul nostru, cu multiple activităţi economice; un timp, oraşul Tel Aviv a fost capitală a statului şi principalul centru al imigraţiei.

Haifa este principalul port la Marea Mediterană.

RESURSELE NATURALE ŞI ECONOMIA

Israelul are o economie modernă, fiind unul dintre statele dezvoltate.

RESURSELE NATURALE sunt foarte reduse, mai importante fiind rezervele de fosfaţi.

ACTIVITĂŢILE INDUSTRIALE. Industria tradiţională (*textilă* şi *alimentară*) a fost completată de noi ramuri (*prelucrarea petrolului, a cauciucului, construcţiile de maşini*), în prezent Israelul dezvoltând ramuri de vârf (*industrie aeronautică* şi *electronică*). O ramură industrială mai deosebită o reprezintă prelucrarea diamantelor.

AGRICULTURA, deşi dispune de terenuri agricole reduse, *are un înalt randament datorită mecanizării* şi *irigaţiilor*. Produsele agricole principale sunt *citricele, măslinele, viţa de vie* şi *cerealele*. Se cresc intensiv bovine.

TURISMUL este centrat pe *vizitarea monumentelor istorice, a teritoriilor biblice* şi îndeosebi *a „oraşului sfânt", Ierusalim*.

În dezvoltarea economică a Israelului un rol important îl are **sectorul financiar-bancar**.

Israel: resurse naturale şi activităţi economice

TEME ŞI APLICAŢII

1. Redaţi pe scurt alte elemente legate de istoria şi cultura poporului evreu.

2. Analizaţi cu atenţie poziţia geografică a Statului Israel şi precizaţi importanţa ei.

3. Precizaţi, pe scurt, ce evenimente redate în Biblie sunt legate de următoarele denumiri: Iordan, Bethleem, Iudeea. Ierusalim, Nazaret, Muntele Carmel, Galileea, Muntele Sinai, Ghetsemani.

TURCIA

Republica Turcă

SUPRAFAŢĂ: 774.000 km²
POPULAŢIE: 64,8 mil. loc.
CAPITALĂ: ANKARA

POZIŢIA GEOGRAFICĂ ŞI LIMITELE

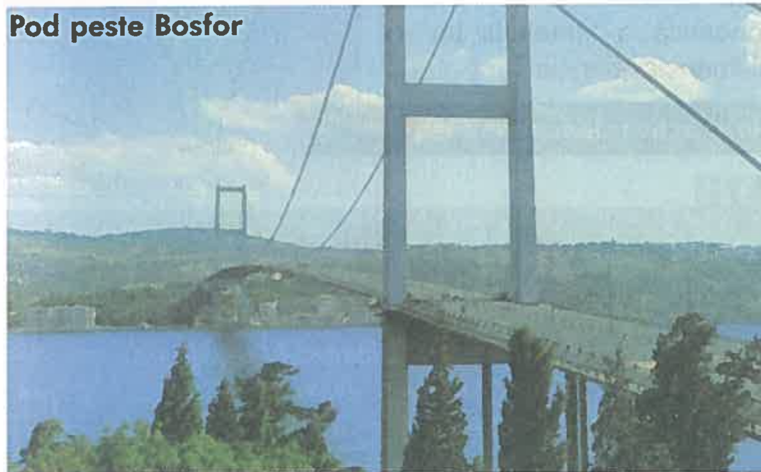
Turcia se întinde pe două continente: ocupă, în Asia, Peninsula Asia Mică şi, în Europa, extremitatea sud-estică a Peninsulei Balcanice, unde se află şi cel mai mare oraş al ţării, Istanbul (vechiul Constantinopole).

Dintre ţările Asiei de Vest şi Sud-Vest, Turcia este al doilea stat ca populaţie (după Iran), fiind totodată destul de întins (al treilea, după Arabia Saudită şi Iran).

Datorită poziţiei sale, este cel mai apropiat de Europa, având un rol important în tranzitul spre Orientul Mijlociu. Legătura dintre Asia şi Europa este întărită prin două poduri rutiere construite peste Bosfor, la Istanbul.

Turcia: ţărmuri, vecini, trepte, unităţi de relief, ape şi oraşe

Pod peste Bosfor

Definiţi poziţia geografică şi precizaţi limitele Turciei.

Precizaţi importanţa poziţiei Turciei.

Urmăriţi harta de mai sus şi precizaţi ţărmurile, vecinii, poziţia principalelor unităţi de relief şi amplasarea geografică a principalelor oraşe.

CADRUL NATURAL

În Turcia predomină relieful înalt de munţi şi podişuri, câmpiile fiind reduse la câteva porţiuni litorale.

În partea de nord, spre Marea Neagră, se întind *Munţii Pontici* (care depăşesc 3900 m), în partea de sud, spre Marea Mediterană, sunt Munţii Taurus (care depăşesc 3700 m), iar în est *Munţii Armeniei,* cu vârful Ararat (5197 m). Aceşti munţi închid între ei *Podişul Anatoliei* (cu altitudini medii de 800 m).

Climatul este arid în interior şi mai ploios în zonele litorale. Spre Marea Neagră curge principalul râu al Anatoliei, *Kizil Irmak*, iar spre Golful Persic, *Tigrul* şi *Eufratul*. Lacul tectonic *Van* este situat la o altitudine foarte ridicată (1600 m), într-o regiune fragmentată, cu numeroase cutremure de pământ.

Vegetaţia mediteraneană predomină în apropierea ţărmurilor, iar vegetaţia de stepă în Podişul Anatoliei.

Se consideră că marile regiuni geografice ale Turciei sunt: *Anatolia* (ocupând cea mai mare întindere), *Tracia* (partea europeană), *Armenia* (în est; a nu se confunda cu statul caucazian Armenia) şi *Kurdistanul* (în sud-est).

POPULAŢIA ŞI AŞEZĂRILE OMENEŞTI

POPULAŢIA Turciei este formată predominant din turci, la care se adaugă kurzi, armeni şi arabi.

În apropierea localităţii Catal Höyük din Podişul Anatoliei au fost descoperite ruine ale unui vechi centru urban (datând din mileniul al VII-lea î.Hr.) considerat a fi cel mai vechi din lume.

Teritoriul Asiei Mici a fost locuit succesiv de mai multe popoare. În extremitatea vestică a Turciei era situat oraşul Troia (evocat în „Iliada"), iar ţărmul Mării Egee a fost presărat cu oraşe-state greceşti (Milet, Efes, Smirna). Acest teritoriu a aparţinut succesiv lumii elenistice, apoi imperiului roman, celui bizantin şi celui otoman.

Precizaţi pe scurt elementele esenţiale referitoare la ţări, popoare, imperii şi locuri care sunt legate de acest teritoriu. Demonstraţi succesiunea unor evenimente istorice prin succesiunea denumirilor Bizanţ-Constantinopole-Istanbul.

ORAŞELE principale din Turcia sunt: **Istanbul, Ankara, Izmir, Adana, Bursa**.

Istanbul ocupă o poziţie importantă, fiind situat la contactul dintre Europa şi Asia, în strâmtoarea Bosfor. Oraş cu deosebite tradiţii istorice, este în prezent principalul centru istoric, urban, economic şi turistic al ţării.

Istanbul

Ankara a devenit capitala Turciei datorită poziţiei sale centrale faţă de poziţia periferică a vechii capitale, Istanbul. Este un centru politic, administrativ, universitar şi financiar.

Izmir este un important port, centru comercial şi industrial (cu şantiere navale, autoturisme), situat pe locul oraşului antic Smirna.

RESURSELE NATURALE ŞI ECONOMIA

RESURSELE NATURALE sunt modeste. O importanţă mai mare o au rezervele de *crom*, la care Turcia este un mare producător mondial. Turcia are producţii mai importante de oţel, de diferite minereuri neferoase, ciment, îngrăşăminte chimice şi produse textile.

ACTIVITĂŢILE INDUSTRIALE. Principalele oraşe sunt şi centre de producţie industrială.

AGRICULTURA are producţii mai însemnate de *grâu, tomate* (locul III în lume), *miere, ceai, lămâi, struguri* (locul IV) şi efective mari de *ovine*.

TRANSPORTURILE navale şi rutiere au o importanţă deosebită datorită poziţiei Turciei în tranzitul dintre Europa şi Asia.

TURISMUL. Recent Turcia a devenit şi o ţară turistică, atrăgând tot mai mulţi vizitatori, principalele obiective fiind *oraşele mari* (Istanbul, Izmir, Ankara) şi *ţărmul Mediteranei* (Antalya ş.a.).

Urmăriţi harta şi localizaţi: regiunile geografice, resursele naturale, principalele centre industriale reprezentate.

Turcia: principalele provincii, resurse şi activităţi economice

TEME ŞI APLICAŢII

1. Precizaţi rolul de legătură între Europa şi Asia al Turciei.

2. Identificaţi trei trăsături geografice fundamentale ale Turciei.

3. Precizaţi ce elemente fac din Turcia o ţară europeană şi ce elemente, o ţară asiatică.

ALTE ŢĂRI (Regiunea Golfului Persic)

OPŢIONAL

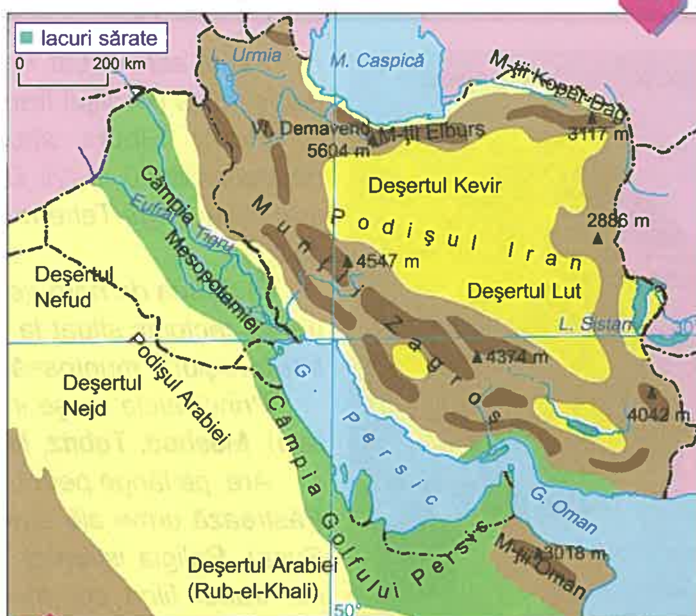
IRAN, IRAK, ARABIA SAUDITĂ

Cele trei ţări au ca elemente comune rezervele mari de petrol, localizarea teritoriului şi a principalelor lor resurse de petrol în jurul Golfului Persic, *climatul arid* şi *întinsele zone deşertice, întinderea mare a teritoriului fiecărei ţări, elemente de istorie comune, religia islamică şi dezvoltarea industrială modestă.*

Există şi numeroase deosebiri, cum ar fi:

- *populaţia diferită: persani în Iran şi arabi în Irak şi Arabia Saudită;*
- *densitatea populaţiei (mai mare în Irak şi Iran şi foarte redusă în Arabia Saudită);*
- *relieful predominant de podiş (în Arabia Saudită), montan şi de podiş (în Iran) şi de câmpie (în Irak);*
- *hidrografia mai bogată în Irak (Tigru, Eufrat) şi mai redusă, cu mari întinderi fără scurgere exterioară, în Iran şi Arabia Saudită.*

De asemenea, există câteva caracteristici geografice specifice pentru fiecare ţară.

Regiunea Golfului Persic - trepte şi unităţi de relief

Ţările din jurul Golfului Persic

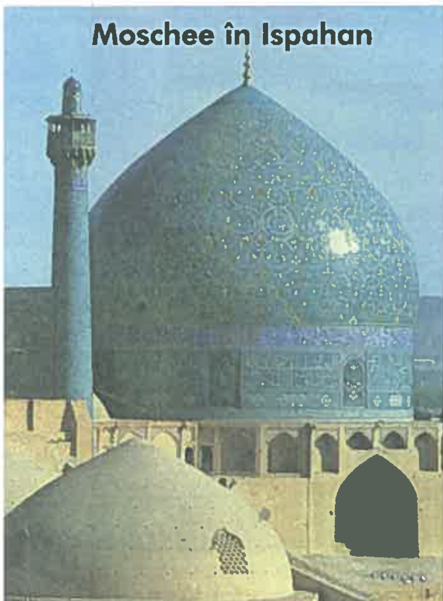
Urmăriţi harta de mai sus şi harta de la pag. 4: localizaţi cele trei ţări şi precizaţi, pentru fiecare dintre ele, limitele şi vecinii; localizaţi principalele elemente reprezentate (unităţile de relief, oraşele).

IRAN

Republica Islamică Iran

SUPRAFAŢĂ: 1.648.000 km²
POPULAŢIE: 64 mil. loc. (1998)
CAPITALĂ: TEHERAN

Moschee în Ispahan

*Iranul este situat în cea mai mare parte pe un podiş întins (*Podişul Iran*) înconjurat de munţi.*

Munţii Elburs *situaţi spre Marea Caspică depăşesc 5000 m (vf. Demavend, 5604 m, este situat chiar lângă Teheran), iar* Munţii Zagros *ajung la 4500 m.*

În partea de nord-vest a ţării se află lacul Urmia, un lac tectonic situat la o altitudine mare (1200 m), într-o regiune muntoasă, accidentată şi seismică.

Principalele oraşe iraniene sunt: ***Teheran*** *(capitala),* ***Meshed, Tabriz, Ispahan*** *şi* ***Shiraz****.*

Are, pe lângă petrol, mari rezerve de gaz metan. Păstrează urme ale civilizaţiei persane (Persepolis, Susa). Religia islamică determină activitatea statului, Iranul fiind cel mai potrivit exemplu de „stat islamic".

IRAK

Republica Irak

SUPRAFAŢĂ: 438.300 km²
POPULAŢIE: 21,8 mil. loc.
CAPITALĂ: BAGDAD

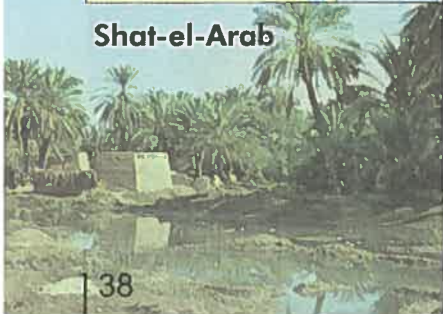

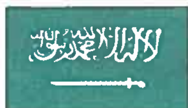
Orientul Mijlociu - localităţi istorice

Irakul cuprinde integral Câmpia Mesopotamiei; aceasta este străbătută de Eufrat şi Tigru, care înainte de vărsarea în Golful Persic se unesc şi formează, pe o mică porţiune, fluviul Shat-el-Arab. Denumirea de Mesopotamia, care datează din Antichitate, este de origine elenistică şi înseamnă „Ţara dintre râuri".

Irakul a fost prima ţară din regiune care şi-a valorificat rezervele de petrol. Concentrează importante vestigii ale civilizaţiilor care s-au succedat aici (civilizaţia sumeriană, asiriană, babiloniană ş.a.).

O producţie agricolă semnificativă este realizată în Mesopotamia (grâu, citrice, curmale, bumbac). Resursele petroliere foarte mari nu ajută la dezvoltarea economică a ţării, deoarece Irakul şi-a diminuat foarte mult producţia. Principalele oraşe sunt ***Bagdad, Mossul*** *şi* ***Bassra****.*

Shat-el-Arab

ARABIA SAUDITĂ

Regatul Arabiei Saudite

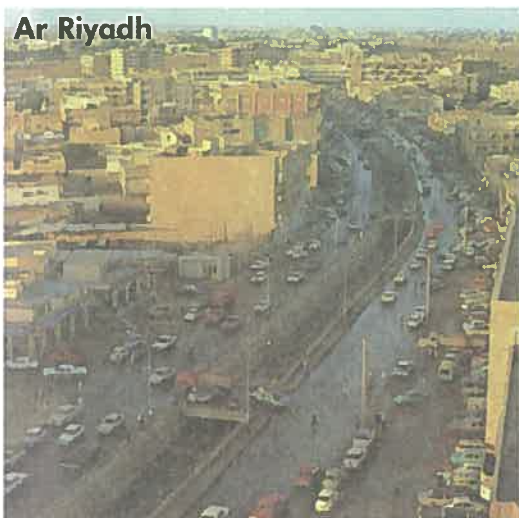
SUPRAFAŢĂ: 2.150.000 km²
POPULAŢIE: 20,2 mil. loc. (1998)
CAPITALĂ: AR RIYADH

Arabia Saudită este cel mai întins, dar şi cel mai puţin populat stat. Are cele mai mari rezerve şi cea mai mare producţie de petrol din lume. Aproape întreaga sa suprafaţă este un deşert nisipos şi pietros străbătut de văi fără apă (numite „ueduri"), care nu au scurgere exterioară. ***Mecca****, situat în vestul ţării, spre Marea Roşie, este un important loc de pelerinaj al lumii islamice; pentru a permite venirea credincioşilor musulmani de la mari distanţe, a fost construit în apropiere (la Jeddah) un modern aeroport.*

Zona Golfului Persic - resurse şi activităţi economice

Expansiunea arabilor spre Asia, Africa şi chiar Europa, care a avut loc în secolele IX-X, a pornit din această regiune deşertică. Oraşele noi, cum este şi capitala ***Ar Riyadh****, sunt moderne, cu toate dotările civilizaţiei contemporane.*

Ar Riyadh

Mecca

Terminal petrolier în G. Persic - Arabia Saudită

TEME ŞI APLICAŢII

1. Identificaţi alte asemănări şi deosebiri dintre cele trei ţări.
2. Explicaţi de ce pelerinajul pe jos la Mecca este foarte dificil.
3. Comparaţi clima Peninsulei Arabia cu cea din Peninsula India.

SINTEZĂ

✓ Asia de Vest şi de Sud-Vest este o regiune originală a Asiei, situată în apropierea Europei şi a Africii.

✓ Pe cea mai mare întindere a sa, există un climat cald şi arid, cu întinse deşerturi şi mari întinderi fără scurgere hidrografică exterioară.

✓ Are cele mai mari rezerve de petrol din lume.

✓ Această regiune a reprezentat unul dintre nucleele lumii civilizate de-a lungul istoriei.

✓ Predomină religia islamică.

✓ Ţările sunt inegal dezvoltate.

EVALUARE

A. 1. *Realizaţi o scurtă caracterizare geografică a unei alte ţări din regiune. Alegeţi între*: Cipru, Siria, Liban, Iordania, Yemen, Kuwait, Oman, Emiratele Arabe Unite, Quatar, Bahrein, Armenia, Georgia, Azerbaidjan.

2. *Comparaţi între ele câte două ţări care au întinderi apropiate şi două ţări care au aproape acelaşi număr de locuitori.*

B. *Identificaţi răspunsul corect.*

1. Cel mai întins stat din regiune este:
   a. Turcia; b. Iran; c. Arabia Saudită; d. Irak.
2. Cea mai mare densitate a populaţiei este în:
   a. Liban; b. Israel; c. Bahrein; d. Kuwait.
3. Principalul oraş al musulmanilor este:
   a. Qom; b. Medina; c. Teheran; d. Mecca.
4. Cel mai înalt vârf din regiune este:
   a. Elbrus; b. Demavend (Elburs); c. Ararat; d. Pamir.
5. Cel mai populat oraş situat în această regiune, pe continentul asiatic, este:
   a. Teheran; b. Bagdad; c. Ankara; d. Istanbul.
6. Cel mai ridicat conţinut în săruri îl are:
   a. Marea Roşie; b. Golful Persic; c. Marea Moartă; d. Golful Oman.
7. Cea mai populată ţară din zona Caucazului este:
   a. Gruzia; b. Azerbaidjan; c. Armenia; d. Turkmenistan.
8. Peninsula Sinai aparţine:
   a. Continentului african şi unei ţări africane;
   b. Continentului african şi unei ţări asiatice;
   c. Continentului asiatic şi unei ţări africane;
   d. Continentului asiatic şi unei ţări asiatice.

SPECIFICUL GEOGRAFIC

Asia de Sud cuprinde *o parte continentală*, Peninsula India, *o insulă mai întinsă* (Ceylon) şi *mai multe insule mici* din Oceanul Indian. Ea se află situată geografic între Munţii Himalaya şi Oceanul Indian.

Asia de Sud ocupă o suprafaţă ce reprezintă aproximativ 10% din întinderea Asiei, dar are o populaţie ce reprezintă 1/3 din populaţia continentului. Rezultă de aici că densitatea populaţiei este foarte ridicată.

Ţara	**Suprafaţa** (km²)	**Populaţia** (mil.loc.)	Capitala
Bangladesh	144.000	123,4	Dacca
Bhutan	40.100	1,7	Timphu
India	3.287.600	988,0	New Delhi
Maldive	300	0,3	Malé
Nepal	140.800	23,7	Katmandu
Pakistan	796.100	141,9	Islamabad
Sri Lanka	65.600	18,9	Colombo
Total	4.434.500	1.297,9	

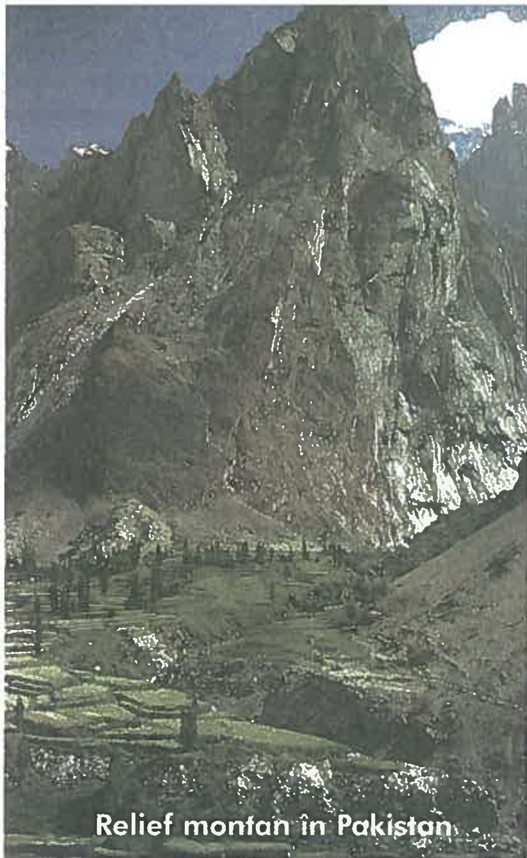
Urmăriţi tabelul de mai sus. Localizaţi pe hartă ţările şi comentaţi oral datele din tabel.

Asia de Sud - ţările şi capitalele

Asia de Sud şi Oceanul Indian - vedere din satelit

Relief montan în Pakistan

Peisaj din Sri Lanka

Insulele Maldive

- Asia de Sud este *o regiune foarte populată* (cu aproximativ 1,3 miliarde locuitori, ceea ce înseamnă peste 1/5 din populaţia planetei pe numai 3,5% din întinderea sa).
- Este o regiune care se deosebeşte foarte mult de alte regiuni geografice ale planetei datorită existenţei *musonilor*, cu o activitate sezonieră, dar cu o influenţă deosebită asupra tuturor elementelor naturale, umane şi economice; de aceea este denumită uneori „Asia Musonică" (împreună cu Peninsula Indochina).
- Relieful este format din trei trepte: în sud un *podiş* (Podişul Dekkan, provenit din fragmentarea vechiului continent Gondwana), spre centru şi nord *câmpii* (Câmpia Indului şi a Gangelui, formate prin acumularea unor mari cantităţi de sedimente într-o zonă coborâtă, depresionară), iar în nord *cei mai înalţi munţi ai planetei* (care formează sistemul himalayan).
- Deşi *populaţia este predominant rurală*, există oraşe mari şi foarte mari (Calcutta, Mumbay, Karachi, Dacca, Madras).
- *Resursele naturale sunt modeste*; sunt mai importante resursele de minereuri de fier (caracteristice vechilor nuclee continentale).
- *Cultura orezului şi a grâului*, în creştere cantitativă în ultimii ani, reprezintă baza alimentară a unei populaţii numeroase, aflată, de asemenea, într-o creştere numerică accentuată.
- Există o anume *eterogenitate religioasă şi culturală*, deşi predomină numeric hinduşii şi religia hindusă.
- *Industria are o dezvoltare modestă* în raport cu necesităţile economice ale statelor respective, iar *agricultura este în general slab dotată tehnic*, dar beneficiază de mari întinderi irigate.
- Este pe ansamblu *o regiune săracă*.
- Între ţările regiunii *există divergenţe şi dispute teritoriale*.

SUPRAFAŢĂ: 3.287.600 km²
POPULAŢIE: 988 mil. loc.
CAPITALĂ: NEW DELHI

POZIŢIA GEOGRAFICĂ ŞI LIMITELE

Situată în sudul continentului asiatic, India este limitată pe două laturi de Oceanul Indian şi în rest de spaţii continentale.

India este formată dintr-o parte *continentală*, o parte *peninsulară* (Peninsula India) şi dintr-o serie de *insule* situate în apropiere.

Precizaţi limitele Indiei utilizând harta politică a Asiei (de la pag. 4).

CADRUL NATURAL

RELIEFUL. India peninsulară este formată dintr-un podiş vechi, *Podişul Dekkan*, mărginit spre cele două laturi dinspre Oceanul Indian de înălţimi mai mari, cu aspectul unor munţi (*Gaţii de Vest* şi *Gaţii de Est*). Spre *Câmpia Indului* (în N-V) şi *Câmpia Gangelui* (în N) altitudinile podişului coboară foarte mult, iar placa tectonică pe care se află situat (placa Indo-Australiană) coboară, pe un plan uşor înclinat, sub sistemul himalayan (partea continentală). Formarea acestui sistem montan este datorată deplasării rapide a plăcii care poartă Podişul Dekkan şi ridicării masei de sedimente existente aici.

Munţii Himalaya au majoritatea vârfurilor de peste 8000 m la limita dintre Nepal şi China. În India, cel mai înalt vârf este Nanda Devi (7.817 m).

India - harta fizică

Munţii Himalaya

Imagine din podişul Dekkan

CLIMA este predominant *musonică*.

Utilizând hartile şi textul din manual despre clima Asiei, realizaţi o caracterizare a climei Indiei.

Precizaţi cum se produce musonul şi care sunt condiţiile care favorizează formarea unor precipitaţii foarte mari pe versantul sudic al Munţilor Himalaya.

HIDROGRAFIA cuprinde sistemul *Brahmaputra – Gange*, care formează o mare deltă situată în India şi Bangladesh, şi *o serie de fluvii din podişul Dekkan* (cum ar fi Godavari, Mahanadi, Krishna ş.a.).

VEGETAŢIA este formată din păduri musonice, mangrove, savane şi o vegetaţie etajată în Himalaya.

POPULAŢIA ŞI AŞEZĂRILE OMENEŞTI

Aglomerație stradală - Delhi

Aglomerație stradală - Calcutta

Calcutta

Mumbay (Bombay)

India avea în 1998, 988 de milioane de locuitori, şi este foarte posibil ca, în prezent numărul acestora să fie sensibil mai mare de 1 miliard de locuitori. Aceasta înseamnă că, din 6 locuitori ai planetei unul este indian (sau, altfel spus, că din 100 de locuitori 17 sunt indieni).

Densitatea medie a populaţiei (de 300 locuitori/km²) *este foarte mare* pentru un stat de asemenea dimensiuni.

Populaţia actuală a Indiei este formată dintr-un amestec de populaţii reunite în două mari grupe: în sud *populaţii dravidiene*, iar în nord *indoeuropene* (care au venit aici în urmă cu 3.500 de ani). În prezent se vorbesc peste 200 de limbi (dintre care, cea mai mult utilizată este limba *hindi*, devenită limba oficială a Indiei). Predomină religia hindusă (hinduismul, cu 84% din totalul populaţiei), urmată de religia musulmană.

India este o federaţie formată din 30 de unităţi teritoriale, care împreună formează „Uniunea Indiană".

Urmăriţi harta fizică a Indiei, apoi identificaţi şi localizaţi principalele ei oraşe.

Deşi pe ansamblu nivelul de dezvoltare economică a Indiei este redus, la unele produse agricole şi industriale are o poziţie foarte bună; este vorba îndeosebi de producţia de *grâu, orez* şi *zahăr* (locul II la fiecare), *bumbac* (III), *minereu de fier* şi *soia* (locul V) şi chiar *energie electrică, aluminiu* şi *oţel*. În privinţa producţiei de *ceai*, ocupă primul loc. Are, totodată, *cel mai mare efectiv de bovine*.

Principala regiune industrială se află în est, cu zăcăminte de cărbuni, minereu de fier, centre siderurgice, centre industriale diverse; tot aici se află centrul industrial şi urban Calcutta. Alte concentrări urban-industriale sunt localizate la Mumbay, Bangalore, Madras şi Delhi.

Deşi are o pondere demografică atât de mare, *India participă într-o proporţie foarte redusă (sub 1%) la comerţul mondial.*

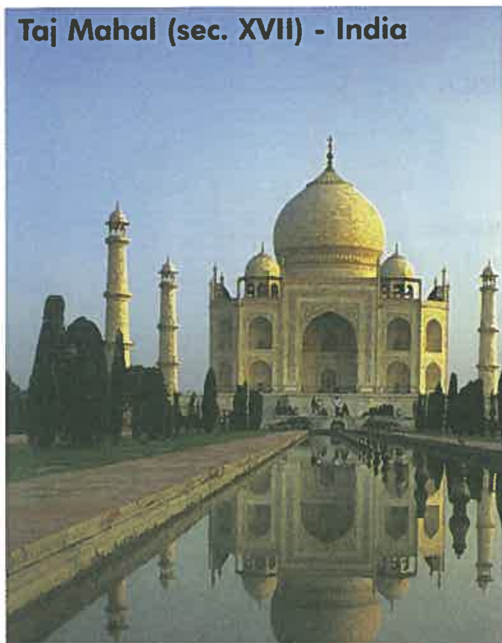
Obiectivele turistice sunt numeroase: atât monumente istorico-religioase, cât şi elemente ale cadrului natural.

India - resurse şi activităţi economice

Centrală nuclearo-electrică lângă Mumbay

Lucrul într-o orezărie

Taj Mahal (sec. XVII) - India

OCEANUL INDIAN - caracterizare geografică

OPŢIONAL

SUPRAFAŢĂ: 74,9 mil. km²; ADÂNCIME MEDIE: 900 m; ADÂNCIME MAXIMĂ: PESTE 7.000 m

Oceanul Indian este cuprins între Asia (în nord), Africa (în vest), Arhipelagul Indonezian şi Australia (în est), comunicând larg cu Oceanul Pacific (în sud-est) şi Oceanul Atlantic (în sud-vest) până la Antarctida (în sud).

Este situat predominant în emisfera sudică, spre deosebire de oceanele limitrofe, poziţionate aproape egal în cele două emisfere.

Oceanul Indian - poziţie, limite, ţărmuri

Urmăriţi harta alăturată şi descrieţi ţărmurile Oceanului Indian.

Ocean sau mare	**Suprafaţă** (km²)	**Adâncime medie** (m)
Oceanul Indian	74.900.000	900
Marea Roşie	440.000	490
Golful Persic	237.000	25

Analizaţi şi comentaţi tabelul de mai sus.

Relieful submarin este format din:
- ***platforma continentală*** *(mai extinsă în nordul Australiei);*
- ***povârnişul (abruptul) continental****, poziţionat foarte aproape de marginile continentelor;*
- ***bazine oceanice*** *(care au diferite dimensiuni şi denumiri date în raport cu regiunile învecinate);*
- ***dorsale*** *(dintre care dorsala centrală străbate oceanul de la nord la sud, iar dorsala Seychelle este foarte aproape de suprafaţă);*
- ***platouri*** *(şi* ***praguri****);*

Oceanul Indian - relieful major

- platformă continentală (0-200 m)
- abrupt continental şi platouri (200-2.000/3.000 m)
- bazine oceanice (2.000/3.000 - 5.000 m)
- fose
- alte dorsale
- dorsală centrală cu rift
- rifturi

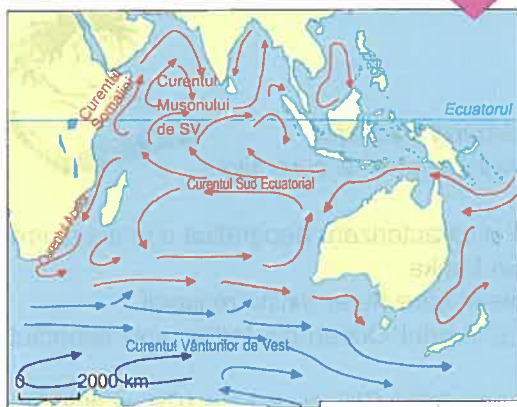
Urmăriţi imaginea alăturată; pe ea sunt reprezentate principalele trepte şi forme majore de relief ale Oceanului Indian. Ajutându-vă şi de harta de la pagina anterioară, identificaţi elementele reliefului major, localizaţi principalele bazine oceanice şi fose.

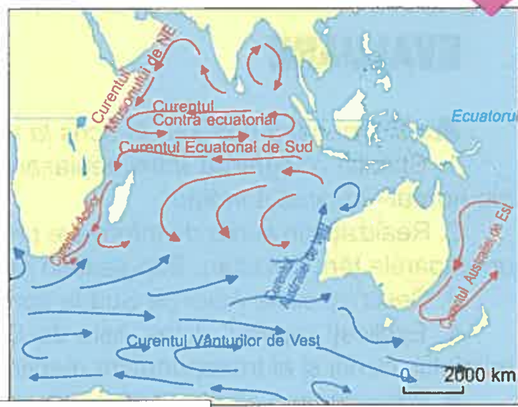
Oceanul Indian - relieful major

Partea nordică este situată integral în zona caldă şi are caracteristici ale apelor legate de această poziţie, iar partea sudică a Oceanului Indian, situată spre Antarctica, este mult mai rece. De asemenea, curenţii oceanici sunt diferiţi în cele două părţi (nu sunt simetrici ca la oceanele dispuse egal în ambele emisfere).

Oceanul Indian - curenţii oceanici vara

Oceanul Indian - curenţii oceanici iarna

curenţi calzi — curenţi reci

Drumul spre India ocolind Africa, apoi spre estul Asiei, Australia şi Antarctida a necesitat traversarea Oceanului Indian, a cărui cunoaştere a început să progreseze o dată cu epoca descoperirilor geografice.

Golful Persic şi regiunile continentale înconjurătoare reprezintă cea mai mare acumulare de hidrocarburi.

Oceanul Indian are un rol important în transporturile maritime realizate între Europa (prin Canalul Suez şi Marea Roşie) şi Asia de Est.

TEME ŞI APLICAŢII

1. Explicaţi modificarea temperaturii medii anuale din Peninsula India până la Antarctida, traversând Oceanul Indian.

2. Identificaţi principalii curenţi oceanici şi precizaţi elementele care îi influenţează.

3. Explicaţi cum se modifică banchiza din Antarctica în cursul unui an.

SINTEZĂ

✓ Asia de Sud este o regiune foarte populată (cu aproape 1,3 miliarde locuitori) care concentrează pe o suprafaţă mică (3,5% din întinderea uscatului) peste 1/5 din populaţia Terrei.

✓ Datorită deplasării spre nord a Scutului Indian, s-a format cel mai înalt sistem montan al planetei, sistemul himalayan.

✓ Este o regiune cu resurse reduse, în curs de dezvoltare economică, dar cu o rapidă creştere demografică.

✓ Este o regiune cunoscută prin cultura orezului, a bumbacului şi a ceaiului.

✓ Este predominant o regiune rurală, dar are şi oraşe foarte mari.

✓ Denumită şi „subcontinentul Indian" are caracteristici proprii legate de cultură, tradiţie şi religie.

✓ India va avea foarte curând peste 1 miliard de locuitori.

✓ Asia de Sud şi Oceanul Indian sunt legate prin modul în care s-au format, prin poziţie şi influenţe climatice reciproce.

✓ Partea de nord a Oceanului Indian are un sistem de curenţi oceanici care se modifică în cursul anului.

EVALUARE

A. *Răspundeţi oral sau în scris la următoarele cerinţe:*

1. Stabiliţi o legătură între deplasarea musonilor şi a curenţilor din nordul Oceanului Indian.
2. Realizaţi din surse de informare proprii o caracterizare geografică a uneia dintre următoarele ţări: Pakistan, Bangladesh sau Sri Lanka.
3. Descrieţi clima Asiei de Sud în condiţiile în care nu ar exista musonii.
4. Explicaţi raportul dintre Asia de Sud şi nordul Oceanului Indian sub aspectul reliefului, climei şi al transporturilor maritime.
5. Presupunând că ritmul de creşterea a populaţiei Chinei va fi de 10‰ şi al Indiei de 20‰, precizaţi în câţi ani populaţia Indiei o va întrece pe cea a Chinei.
6. Comparaţi India şi Europa (fără Federaţia Rusă) sub raportul întinderii, populaţiei, resurselor naturale şi dezvoltării economice.
7. Descrieţi pe scurt alte lucruri pe care le cunoaşteţi referitoare la India.

B. *Identificaţi răspunsul corect:*

1. Cel mai mare debit de apă în Asia de Sud îl are:
a) Gange; b) Godavari; c) Brahmaputra; d) Ind.
2. Cel mai înalt vârf din Himalaya se află la limita statului:
a) Pakistan; b) India; c) Nepal; d) Bhutan.
3. Cea mai întinsă deltă este situată pe ţărmul:
a) Mării Roşii; b) Golfului Bengal; c) Golfului Persic; d) Mării Arabiei.
4. Aparţine Gondwanei:
a) Himalaya; b) Câmpia Gangelui; c) Podişul Dekkan; d) Podişul Tibet.
5. Statul din Asia de Sud cu cea mai mare densitate a populaţiei este: a) India; b) Pakistan; c) Bangladesh; d) Bhutan.

SPECIFICUL GEOGRAFIC

Asia de Est şi de Sud-Est este formată de fapt din două regiuni care greu de delimitat între ele:

- **Asia de Est** care cuprinde o parte continentală (China), o parte peninsulară (Peninsula Coreea) şi o parte insulară (Arhipelagul Japonez, Taiwan ş.a.);
- **Asia de Sud–Est** care cuprinde o parte peninsulară (Peninsula Indochina) şi mai multe arhipelaguri (Indonezian, Filippinez ş.a.).

Asia de Est şi de Sud-Est - ţările şi capitalele

(A) STATELE ŞI TERITORIILE ASIEI DE EST (1998)

Statul	**Suprafaţa** (km²)	**Populaţia** (mil. loc.)	**Capitala**
China	9.598.000	1.242,5	Beijing
Coreea de Nord	120.500	22,2	Phenyang
Coreea de Sud	99.300	46,4	Seul
Hong Kong	1.000	6,7	Victoria
Japonia	377.800	126,4	Tokyo
Macao	16	0,5	Macao
Taiwan	35.900	21,7	Taipei

Analizaţi şi enumeraţi statele din tabelul de mai sus.

Suprafaţa totală (peste 10,2 mil. km²) reprezintă un sfert din întinderea Asiei.

Populaţia (peste 1,4 miliarde locuitori) reprezintă un sfert din populaţia mondială.

(B) STATELE ASIEI DE SUD–EST (1998)

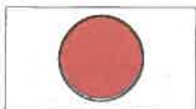
Statul	**Suprafaţa** (km²)	**Populaţia** (mil. loc.)	**Capitala**
Brunei	5.800	0,3	Bandar Seri Begawan
Filippine	300.000	75,3	Manilla
Indonezia	1.904.500	207,4	Jakarta
Kampuchea	181.00	10,8	Phnom – Penh
Laos	236.800	5,3	Vientiane
Malaysia	329.800	22,2	Kuala Lumpur
Myanmar	676.600	47,1	Rangoon
Singapore	620	3,9	Singapore
Thailanda	513.000	61,1	Bangkok
Vietnam	331.700	78,5	Hanoi

Suprafaţa totală (de peste 4,4 mil. km²) reprezintă 10% din suprafaţa Asiei, iar populaţia (peste jumătate de miliard de locuitori) 8% din populaţia mondială.

Urmăriţi tabelele de mai sus. Localizaţi pe hartă statele şi comentaţi oral datele din aceste tabele. Dintre ţările de mai sus, identificaţi ţara care are suprafaţa aproape egală cu a ţării noastre şi cea care are o populaţie numeric egală cu a ţării noastre.

Între cele două regiuni există anumite **asemănări**, dar şi numeroase deosebiri. *Principalul element de legătură este dinamismul dezvoltării economice a multor ţări din acest spaţiu.* Dacă iniţial o dezvoltare mai mare a înregistrat-o Japonia, o serie de ţări i-au urmat imediat exemplul: Singapore, Hong Kong, Taiwan, Coreea de Sud. În ultimul deceniu, o dezvoltare deosebită a înregistrat faţada maritimă a Chinei, dar şi alte ţări ca Malaysia, Filippine, Vietnam, Thailanda, Indonezia şi Sultanatul Brunei (datorită petrolului). În prezent aproape toate ţările din această zonă sunt în dezvoltare accentuată, contribuind la ideea că, din punct de vedere economic, centrul de greutate al lumii se va transfera în ceea ce se numeşte „regiunea Asia-Pacific", cuprinzând şi ţările de mai sus.

Deosebirile sunt foarte numeroase şi ele privesc aspecte multiple, de natură economică, umană sau naturală.

JAPONIA

SUPRAFAŢĂ: 377.800 km^2
POPULAŢIE: 126,4 mil. loc.
CAPITALĂ: TOKYO

POZIŢIA GEOGRAFICĂ ŞI LIMITELE

Japonia este aşezată în estul Asiei şi este formată din patru insule principale: *Hokkaido, Honshu* (Hondo), *Shikoku, Kyushu,* la care se adaugă alte insule mai mici.

Arhipelagul Japonez (Nipon) are forma unui arc, întinzându-se pe mai mult de 2000 km de-a lungul coastei de la nord la sud.

CADRUL NATURAL

RELIEFUL cuprinde munţi, regiuni de dealuri (uneori tot pe substrat de roci dure) şi câmpii, în majoritate litorale.

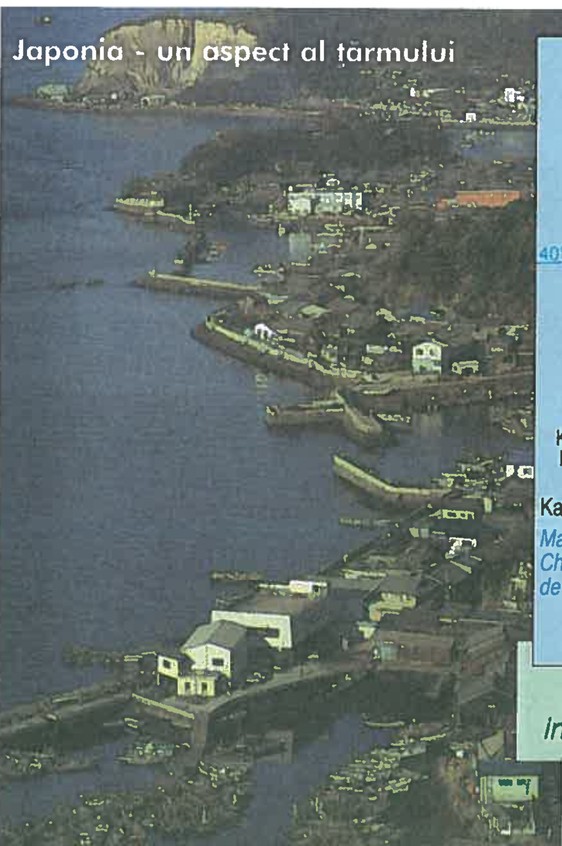
În insula Honshu se află munţi înalţi de peste 3000 m.

În insulele japoneze sunt aproape 200 vulcani, dintre care 50 sunt activi.

Japonia este ţara în care se înregistrează *cele mai frecvente cutremure* de pământ de pe glob (4-5 cutremure zilnic).

Vulcanismul şi cutremurele de pământ sunt rezultatul dinamicii scoarţei terestre.

Japonia oferă cel mai bun exemplu de dinamică a scoarţei terestre pe o suprafaţă redusă şi cu foarte multe fenomene asociate.

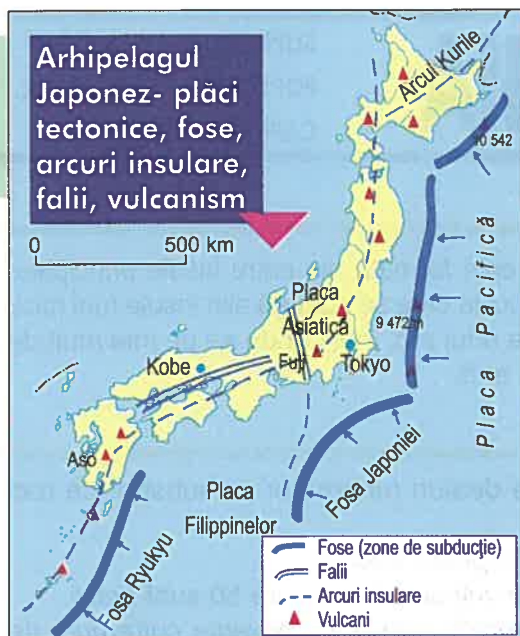

Japonia - un aspect al ţărmului

Arhipelagul Japonez - insule, ţărmuri, trepte de relief şi oraşe

Urmăriţi harta alăturată şi localizaţi insulele principale.

Arhipelagul Japonez- plăci tectonice, fose, arcuri insulare, falii, vulcanism

Urmăriţi harta alăturată. Identificaţi plăcile tectonice din jurul Japoniei. Localizaţi faliile, fosele şi zonele de subducţie.

Elementul principal reprezentat în harta alăturată îl reprezintă deplasarea şi ciocnirea plăcilor tectonice. Această deplasare duce la fenomene de subducţie (o placă coboară sub alta), cu apariţia unor fose, vulcani şi cutremure.

Aceste plăci se află în mişcare continuă, ceea ce determină apariţia unor cutremure frecvente.

Urmăriţi hărţile generale ale Asiei şi precizaţi care sunt caracteristicile climei şi vegetaţiei Japoniei.

POPULAŢIA ŞI AŞEZĂRILE OMENEŞTI

Nagasaki

Arteră comercială - Tokio

POPULAŢIA. Japonia are o populaţie numeroasă. Densitatea este foarte mare (peste 330 loc./km^2 - una dintre cele mai ridicate din lume).

Sporul natural este redus.

Cultele predominante sunt: *şintoismul, budismul, creştinismul.*

Populaţia urbană reprezintă peste 80% din numărul locuitorilor.

ORAŞELE. Tokyo este capitala ţării şi cel mai mare oraş al lumii. Are 28 mil. loc. împreună cu oraşele din jur, cu care formează o aglomeraţie urbană (**Kawasaki**, **Yokohama** şi altele).

Tokyo

Japonia are o economie foarte dezvoltată, fiind a doua putere economică a lumii contemporane.

RESURSELE proprii de materii prime nu asigură decât în mică măsura necesarul unei industrii complexe, cu un înalt nivel tehnic.

Principalele bogăţii ale Japoniei sunt *cărbunii* şi *hidroenergia*.

De asemenea, se exploatează pe scară destul de mare şi alte minerale, dar, cu toate acestea, nu se poate satisface cererea de pe piaţa internă.

Dintre aceste minerale amintim: *plumbul, zincul, sulful* şi *cuprul*.

De aceea, Japonia foloseşte materii prime importate.

Ea trebuie să importe *petrol* (din zona Golfului Persic), *minereu de fier* (din Australia, Brazilia, China), *cărbuni cocsificabili* şi *bauxită* (din Australia).

Urmăriţi harta şi localizaţi principalele resurse naturale şi centre industriale ale Japoniei.

ACTIVITĂŢILE INDUSTRIALE. Baza energetică înregistrează ritmuri rapide de creştere a producţiei de cărbuni şi de energie electrică.

Insuficienţa combustibililor este compensată prin folosirea *potenţialului hidroenergetic* al râurilor şi prin importul masiv de petrol.

Marile *rafinării* sunt amplasate în porturi. Japonia ocupă locul doi în lume în industria de prelucrare a petrolului şi în producţia de energie electrică. Ca ţară dependentă de resursele externe, şi-a dezvoltat *industria energiei atomoelectrice*.

Industria siderurgică s-a dezvoltat în mod deosebit pe baza fierului vechi şi a minereului importat. În producţia de oţel, Japonia se situează pe locul doi, după China. În porturi sunt prelucrate şi minereurile neferoase importate (cuprul, bauxita).

În *producţia de nave* oceanice de mare tonaj (supertancuri petroliere), Japonia se situează pe primul loc, cu 42% din tonajul navelor produse în lume.

Foarte bine reprezentate sunt industriile: *electrotehnică, electronică, autoturisme, optică*.

Japonia are *vechi tradiţii meşteşugăreşti* (porţelanuri, diferite obiecte de artă din mătase, paie, jad etc.).

AGRICULTURA, de mare randament, dispune însă de terenuri arabile foarte reduse. În micile câmpii litorale, principala cultură este *orezul*.

Portul Kobe

Cultura algelor în Japonia

Trenul Tökaido, la poalele Muntelui Fuji

Dintre celelalte culturi, mai importante sunt: *bumbacul, citricele, trestia de zahăr, tutunul, ceaiul* (în sud); *grâul, orzul, cartoful, sfecla de zahăr* şi *soia* (toate îndeosebi în nord). Japonia este una dintre puţinele ţări din lume în care se practică intensiv *cultura algelor marine.*

Totodată, Japonia, alături de R.P. Chineză, este principala producătoare mondială de *mătase naturală.*

Pescuitul este favorizat de existenţa bancurilor de peşti, la întâlnirea curenţilor Kuro-Shivo şi Oya-Shivo.

TRANSPORTURILE ŞI CĂILE DE COMUNICAŢIE. Japonia dispune de o reţea densă de *căi ferate* şi *şosele modernizate.*

Insulele japoneze sunt legate între ele prin *tunele submarine* (ex.: tunelul dintre Honshu şi Kyushu, cel dintre Honshu şi Hokkaido - acesta din urmă fiind şi cel mai lung din lume).

Între Tokyo şi Osaka circulă una dintre cele mai rapide garnituri de tren din lume (Tökaido).

În viaţa economică a Japoniei, *porturile* joacă un rol covârşitor. Cele mai mari sunt: Tokyo, Yokohama, Kobe ş.a.

Aeroporturile din Tokyo şi Osaka asigură legături internaţionale.

COMERŢUL exterior este motorul economiei japoneze. Japonia exportă nave, automobile, textile, produse electronice şi electrotehnice, porţelanuri şi importă petrol, minereuri de fier şi fier vechi, cărbuni superiori şi cocs, metale neferoase, precum şi orez etc.

Cu aproape 7% din comerţul mondial, Japonia ocupă locul 3 în lume, după SUA şi Germania.

TEME ŞI APLICAŢII

1. Cum ar fi economia niponă dacă nu ar avea acces la materia primă?

2. Cum ar fi economia niponă dacă ar avea toate resursele naturale din abundenţă?

3. Redaţi câteva aspecte pe care le cunoaşteţi din societatea japoneză.

PENINSULA COREEA

Urmărind harta generală a Asiei, precizaţi poziţia geografică a Peninsulei Coreea.

RELIEFUL este, în general, muntos, cu înălţimi mai mari în nord, unde ajung până la 2500 – 2700 m. Câmpiile sunt aşezate pe marginea peninsulei, ocupând o treime din suprafaţa acesteia.

CLIMA este *continental-umedă* în nord şi *subtropicală* în sud, cu precipitaţii abundente, aduse îndeosebi de *musonul de vară*.

HIDROGRAFIA. Reţeaua hidrografică este formată din *râuri scurte* cu debit bogat. În nord, pe râul Yalu, s-a construit un baraj cu un mare lac de acumulare.

RESURSELE NATURALE. Bogăţiile subsolului sunt destul de mari. Se găsesc *cărbuni superiori, minereuri de fier, plumb, zinc, wolfram* şi altele.

Urmăriţi harta alăturată şi localizaţi principalele resurse naturale.

Peninsula Coreea - resurse şi activităţi economice

O particularitate a **agriculturii** o constituie *creşterea viermilor de mătase* şi *pescuitul.*

În Peninsula Coreea există două state: în nord, **Coreea de Nord** (R.P.D. Coreeană), iar în sud, **Coreea de Sud** (Republica Coreea).

De ce credeţi că aceste state sunt separate printr-un adevărat zid?

Corelaţi acest răspuns cu lecţiile de istorie despre Zidul Berlinului.

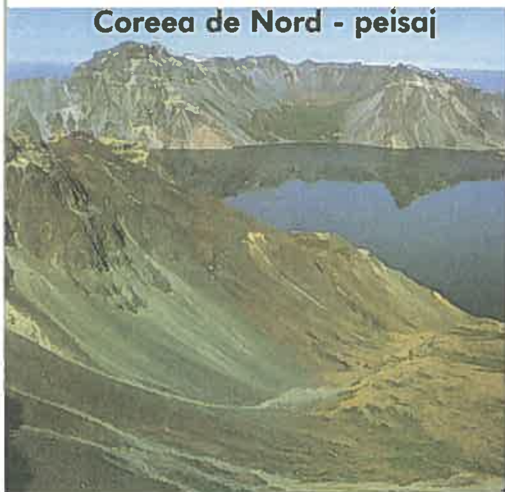
„Zidul Coreei”

COREEA DE NORD

Republica Populară Democrată Coreeană

SUPRAFAŢĂ: 120.540 km²
POPULAŢIE: 22,2 mil. loc.
CAPITALĂ: PHENYANG

Coreea de Nord - peisaj

Coreea de Nord se remarcă printr-o dezvoltare economică modestă.

POPULAŢIA. Sporul natural a înregistrat o scădere severă în ultimii ani. Populaţia rurală ocupă încă o pondere importantă.

ECONOMIA se caracterizează printr-o organizare de tip socialist, cu un înalt grad de centralizare.

Resursele de *cărbuni superiori* şi *minereuri de fier* au favorizat dezvoltarea industriei siderurgice, îndeosebi în oraşe situate pe litoral.

Se cultivă preponderent *grâu, soia* şi *orez.*

Principalele porturi sunt Nampo şi Wonsan.

COREEA DE SUD

Republica Coreea

SUPRAFAŢĂ: 99.300 km²
POPULAŢIE: 46,4 mil. loc.
CAPITALĂ: SEUL

Peisaj din Coreea de Sud

Acest stat este republică prezidenţială şi ocupă jumătatea de sud a Peninsulei Coreea.

POPULAŢIA este concentrată în nord -vest şi în câmpiile fertile din sud; 62% din locuitori trăiesc în oraşe.

ECONOMIA, foarte diversificată şi modernă, *situează această ţară printre statele dezvoltate ale lumii.*

Este dezvoltată producţia de *energie electrică*, din care aproape 30% este obţinută în *centrale nucleare.*

S-au extins mult *industriile de prelucrare a petrolului, electrotehnică, construcţiile de autoturisme, metalurgia neferoasă* şi *feroasă, construcţiile de nave comerciale* şi *nave petroliere* (locul II după Japonia).

Centre industriale mai însemnate sunt Seul, Inchon şi Pusan, principalul port al ţării.

Utilizând harta de la pag. 55, localizaţi principalele centre industriale.

CHINA

Republica Populară Chineză

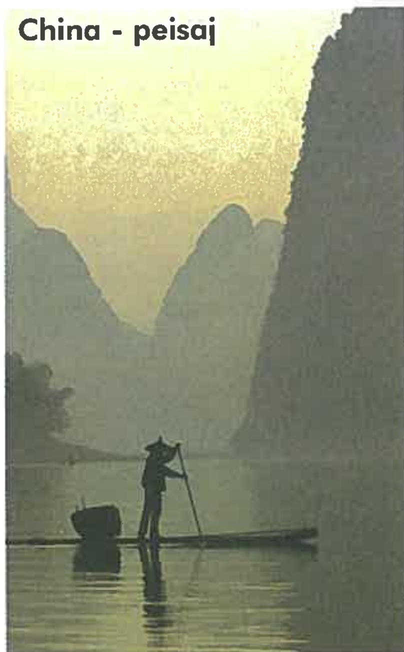
SUPRAFAŢĂ: 9.598.000 km²
POPULAŢIE: 1.242,5 mil. loc.
CAPITALĂ: BEIJING

POZIŢIA GEOGRAFICĂ ŞI LIMITELE

Republica Populară Chineză cuprinde partea centrală şi estică a Asiei, cu o largă deschidere la Oceanul Pacific.

Urmărind harta de mai sus precizaţi limitele, vecinii şi caracteristicile ţărmurilor Chinei.

China - peisaj

CADRUL NATURAL

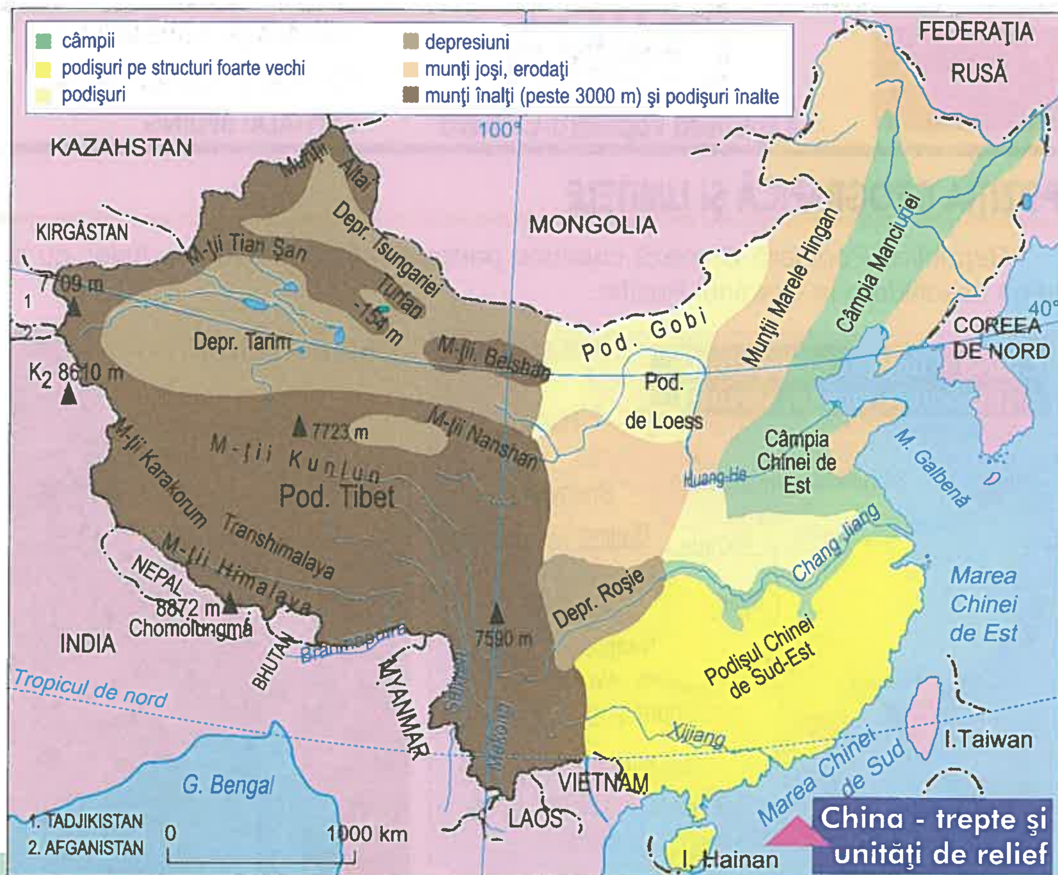
RELIEFUL Chinei este foarte variat, predominând munţi foarte înalţi şi podişuri întinse. Există, de asemenea, podişuri joase, depresiuni cu deşerturi şi câmpii netede.

Relieful Chinei are una dintre caracteristicile importante ale reliefului Asiei: treptele de relief principale sunt completate de alte trepte de relief - podişuri înalte (Tibet), depresiuni interioare, podişuri cu munţi tociţi (China de Sud-Est).

Specificul său deosebit este existenţa pe mari întinderi din nordul şi nord-estul ţării a unor mari *acumulări de loess*; acestea pot ajunge la grosimi de 200 m şi pot fi continue pe mari suprafeţe (Podişul de Loess).

China - oază în deşert

Urmăriţi harta de mai sus; identificaţi principalele trepte de relief şi încercaţi să le localizaţi.
Identificaţi şi localizaţi câteva unităţi mari de relief.

CLIMA. În partea vestică, în deşerturi şi pe podişurile înalte, este o climă continental-aridă, cu diferenţe mari de temperatură de la iarnă la vară. În est climatul este continental umed. În regiunile montane înalte, clima este alpină, cu ierni lungi şi aspre. În părţile sudice întâlnim clima musonică, tropicală şi subtropicală. Insulele Taiwan şi Hainan au o climă tropicală caldă.

Caracterizaţi tipurile de climă ale Chinei.

HIDROGRAFIA. Clima şi relieful influenţează reţeaua hidrografică. Fluviile Chinei sunt printre cele mai mari din Asia.

Localizaţi principalele fluvii şi precizaţi traseele pe care curg.
Utilizând datele de la prezentarea generală a continentului, comparaţi debitele fluviilor din China cu debitele altor fluvii asiatice şi spuneţi ce aţi constatat.

VEGETAŢIA. În zonele muntoase se găsesc păduri de conifere şi păduri de foioase. Ele ocupă în total 1/5 din suprafaţa ţării.

În sud-estul ţării, sub influenţa climei tropicale cresc păduri subtropicale (cu *bambus, arbore de camfor, cedru, chiparos*). Spre nord vegetaţia este săracă, deşertică.

FAUNA Chinei este foarte bogată şi variată. Pentru ocrotirea elementelor rare de floră şi faună, pe teritoriul Chinei există peste 100 parcuri naturale.

Printre animalele ocrotite, cel mai cunoscut este *ursul panda*.

POPULAŢIA ŞI AŞEZĂRILE OMENEŞTI

POPULAŢIA. China este cea mai populată ţară a lumii, având peste 1/5 din populaţia globului. Densitatea medie nu este prea mare, dar se întâlnesc regiuni cu o densitate foarte mare a populaţiei (pe valea inferioară a fluviului Chang Jiang, zona litorală şi, în general, în Câmpia Chinei de Est). Cu cât înaintăm spre vest, populaţia este tot mai rară, mai ales în Tibet (vezi harta de la pag. 18).

China este o ţară străveche, cu o cultură şi o civilizaţie milenare. Din cele mai vechi timpuri, chinezii au cunoscut prelucrarea bronzului, irigaţiile şi felul cum se produce mătasea. De asemenea, au inventat busola, praful de puşcă şi hârtia. Dintre marile construcţii se păstrează şi astăzi Marele Zid Chinezesc, cu o lungime de 5.000 de km.

Marele Zid Chinezesc

ORAŞELE. China are o reţea foarte bine dezvoltată de oraşe mari şi foarte mari. Capitala ţării este **Beijing**. Aici se găsesc atât palate şi temple străvechi, cât şi construcţii moderne şi zone industriale. Portul **Shanghai** este situat la gura fluviului Chang Jiang şi se numără printre cele mai mari oraşe ale lumii. Shanghai este şi cel mai important oraş al ţării. **Tianjin**, **Hong Kong**, **Shenyang**, **Wuhan** şi portul **Guangzhou** sunt alte oraşe mari.

Urmărind harta de la pag. 57, identificaţi şi localizaţi cele mai mari oraşe ale Chinei.

RESURSELE NATURALE ŞI ECONOMIA

China este o ţară cu o *economie în plin proces de dezvoltare şi modernizare.*

RESURSELE NATURALE. Folosind marile resurse de *cărbuni superiori*, China şi-a dezvoltat o puternică bază energetică. Este prima producătoare mondială de cărbuni.

Urmăriţi pe harta de mai sus principalele resurse şi centre industriale ale Chinei.

China - agricultură tradiţională

China - agricultură mecanizată

Vase de pescari în portul Shanghai

Deşi rezervele de *petrol* sunt modeste, China trebuie să extragă din propriile resurse cantităţi importante de petrol (locul 7 pe glob) pentru a susţine dezvoltarea economică a ţării.

INDUSTRIA. Este a treia producătoare de *energie electrică*, predominant în termocentrale pe bază de cărbuni.

Industria metalurgiei feroase prelucrează *minereurile de fier* şi *mangan* care se găsesc în apropierea bazinelor carbonifere.

Prima bază siderurgică o formează China de Nord. China este prima producătoare de minereu de fier şi a devenit în ultimii ani prima producătoare mondială de *oţel*.

China are şi alte ramuri industriale foarte bine dezvoltate: exploatarea şi prelucrarea minereurilor neferoase (locul 4 la *aluminiu*), construcţiile de maşini (este a treia producătoare de *nave*), industria chimică, textilă şi alimentară.

AGRICULTURA. Principalele culturi sunt *orezul*, *grâul* şi *bumbacul*, pentru fiecare dintre ele China ocupând primul rang mondial.

În sud se dezvoltă *pomicultura*, *cultura trestiei de zahăr* şi a *ceaiului* (locul 2 mondial).

Dintre animale se cresc *porci* (locul 1 pe glob), cu deosebire în Câmpia Chinei de Est, *oi*, *capre*, *bovine* şi *cămile*. Pe podişurile înalte se cresc *cai* şi *iaci*.

În privinţa *pescuitului*, China se situează pe primul loc în lume.

Este răspândită *creşterea viermilor de mătase*, îndeletnicire milenară.

TRANSPORTURILE se află în curs de dezvoltare, dar sunt sub nivelul demografic şi economic.

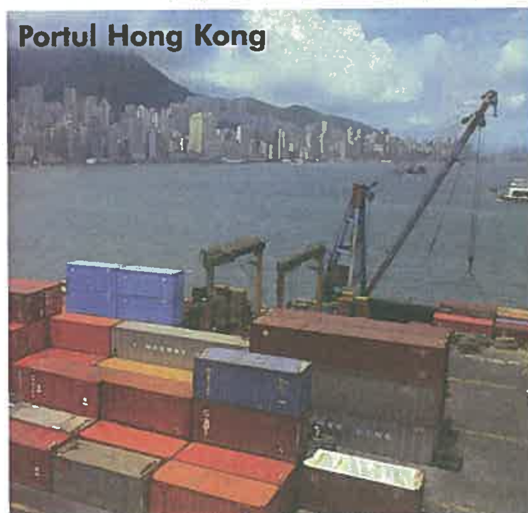
Se practică *transporturile navale* (pe fluviile interioare şi mări).

Un element deosebit, care a influenţat puternic dezvoltarea economică a Chinei, îndeosebi litoralul Mării Chinei de Sud, îl reprezintă crearea *zonelor economice speciale* (la începutul anilor '90), organizate după cele mai moderne concepţii (Wenzou, Fuzou, Xiamen, Guangzhou). *Aceste zone care beneficiază de facilităţi comerciale deosebite, favorizând un schimb liber cu alte regiuni şi ţări,* sunt denumite *zone economice libere*.

Portul Shanghai

De asemenea, prin reintegrarea Hong Kong-ului, China şi-a mărit foarte mult potenţialul economic, comercial şi financiar.

COMERŢUL. În prezent, oraşul - port Hong Kong (Victoria) participă cu 3,6% la volumul comerţului mondial, în timp ce China, cu toate dimensiunile ei economice, teritoriale şi demografice, doar cu 2,7%.

Portul Hong Kong

China tinde să devină o mare putere economică şi se înscrie (îndeosebi prin zonele libere ale litoralului şi prin Hong Kong), alături de ţările şi regiunile înconjurătoare (Taiwan, Coreea de Sud, Japonia, Singapore), în cea mai dinamică regiune a lumii contemporane.

REZUMAT

- China reprezintă locul de formare şi dezvoltare a unei vechi civilizaţii.
- China este cel mai populat stat din lume.
- În ultimii ani a cunoscut o dezvoltare economică extrem de rapidă.
- Deşi nu dispune în cantităţi mari decât de anumite resurse, este o mare putere economică.
- Zonele economice libere integrează China în cea mai activă regiune economică a lumii contemporane.

TEME ŞI APLICAŢII

1. Precizaţi câteva domenii în care China are tradiţii multimilenare.

2. Discutaţi următoarea afirmaţie: „China este un stat suprapopulat".

3. Analizaţi următoarea întrebare: „Poate deveni China principala putere economică a secolului următor?"

INDONEZIA

Republica Indonezia

SUPRAFAȚĂ: 1.905.000 km²
POPULAȚIE: 207 mil. loc.
CAPITALĂ: JAKARTA

OPȚIONAL

POZIȚIA GEOGRAFICĂ ȘI LIMITELE

Indonezia cuprinde cel mai mare arhipelag de pe glob, format din peste 10.000 de insule. Cele mai importante sunt: ***Borneo (Kalimantan), Sumatra, Celebes (Sulawesi), Jawa****.*

Indonezia ocupă și partea de vest a insulei Noua Guinee (Irianul de Vest).

Peisaj din insula Celebes

Urmărind harta, precizați poziția geografică și limitele Indoneziei.

CADRUL NATURAL

RELIEFUL. Predomină munții, care, în Irianul de Vest, depășesc 5000 de metri. În Indonezia există 300 de vulcani, *dintre care 80 sunt activi. Cei mai mulți vulcani se găsesc în insula Jawa, iar între Jawa și Sumatra se află vulcanul-insulă* Krakatau.

Urmărind hărțile generale ale Asiei (relief, climă, vegetație) realizați o scurtă caracterizare fizico-geografică a Indoneziei.

CLIMA este ecuatorială, caldă și cu ploi abundente.

*VEGETAȚIA. Precipitațiile bogate permit dezvoltarea unei vegetații ecuatoriale luxuriante; există arbori cu lemn prețios (*teck, santal*).*

POPULAȚIA ȘI AȘEZĂRILE OMENEȘTI

POPULAȚIA. Indonezia ocupă locul 4 în lume după numărul populației. Majoritatea locuitorilor aparțin grupei de popoare malayziene.

Repartiția geografică a populației este însă inegală. Insula Jawa concentrează peste 2/3 din populația țării, în timp ce unele insule au o populație rară.

ORAŞELE. *Principalul oraş este* ***Jakarta****, capitala, cel mai important centru economic, comercial, financiar şi cultural al ţării şi unul dintre cele mai mari din sud-estul Asiei. Alte oraşe mari ale Indoneziei sunt:* ***Surabaja****,* ***Palembang*** *şi* ***Medan****.*

RESURSELE NATURALE ŞI ECONOMIA

RESURSELE NATURALE. *Indonezia este o ţară cu economie în curs de dezvoltare. Are mari plantaţii de* arbori de cauciuc, orez, arbori de cafea, trestie de zahăr, palmieri de ulei *(locul 2 pe glob) etc.*

AGRICULTURA. Cultura bananelor *ocupă un loc important în economie, iar culturile de* orez *asigură baza alimentară a unei populaţii numeroase.*

INDUSTRIA *este legată de exploatarea marilor resurse de* staniu *şi* petrol, *pentru care s-au construit mai multe rafinării de petrol şi topitorii de cositor.*

Industria prelucrătoare este reprezentată prin mari întreprinderi de prelucrare a cauciucului, de industrie chimică şi alimentară.

TRANSPORTURILE ŞI CĂILE DE COMUNICAŢIE. Căile ferate *şi* şoselele *sunt mai numeroase în Insula Jawa.* Transportul maritim *este principalul mijloc de legătură între insule, precum şi pentru comerţul exterior.*

ALTE ŢĂRI din Asia de Sud-Est

OPŢIONAL

VIETNAM, THAILANDA, MYANMAR, MALAYSIA

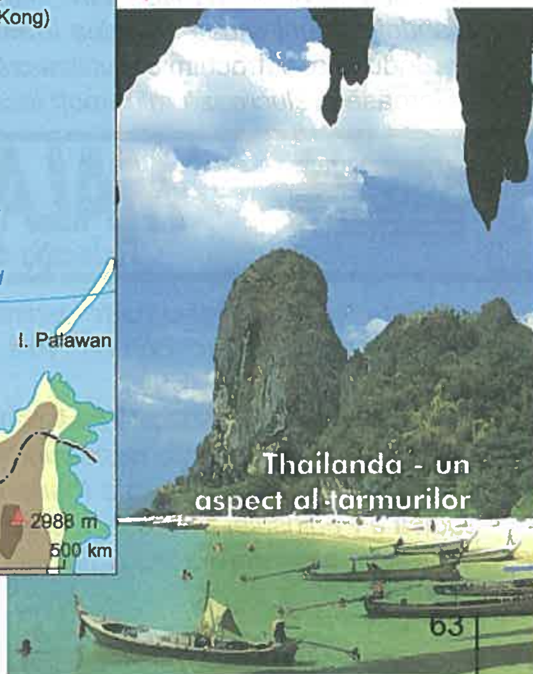
Aceste ţări sunt situate în Peninsula Indochina, iar Malaysia, ca stat, se întinde şi în nordul insulei Borneo.

Peninsula Indochina are o serie de particularităţi fizico-geografice interesante.

Urmărind harta de mai jos şi hărţile generale ale Asiei referitoare la climă şi vegetaţie, realizaţi o scurtă caracterizare fizico-geografică.

Peninsula Indochina - harta fizico-geografică

Thailanda - un aspect al ţărmurilor

VIETNAM

Republica Socialistă Vietnam

SUPRAFAŢĂ: 331.700 km²
POPULAŢIE: 78,5 mil. loc.
CAPITALĂ: HANOI

Vietnam este, după Indonezia, a doua ţară ca mărime demografică din regiune. Are resurse modeste, dar şi-a dezvoltat o zonă economică activă în regiunea Golfului Tonkin: ***Hanoi-Haiphong****; o concentrare nouă se dezvoltă în sud, în jurul oraşului* ***Ho Chi Minh****; este o producătoare însemnată de orez, folosit în alimentaţia unei populaţii foarte numeroase (aproape 80 mil. loc.), într-o creştere accentuată.*

THAILANDA

Regatul Thailandei

SUPRAFAŢĂ: 513.000 km²
POPULAŢIE: 61,1 mil. loc.
CAPITALĂ: BANGKOK

Thailanda cuprinde centrul Peninsulei Indochina şi partea de nord a Peninsulei Malacca, care sunt legate printr-un istm foarte îngust. Oraşul ***Bangkok*** *concentrează activităţile economice ale ţării şi este un important* centru turistic. *Are mari resurse de* staniu *şi îşi dezvoltă în prezent ramuri industriale noi (*electronică, petrochimie*).*

MYANMAR

(Birmania)

SUPRAFAŢĂ: 676.600 km²
POPULAŢIE: 47,1 mil. loc.
CAPITALĂ: RANGOON

*Este o ţară care are afinităţi mai mari cu India şi Bangladesh decât cu celelalte ţări sud-est asiatice, trăsătură provenită din caracteristicile locuitorilor. Are pe o mare întindere terminaţiile Munţilor Himalaya care coboară spre sud, despărţite de două fluvii cu debite mari: Salwen şi Irrawaddy. Oraşele mari (****Rangoon****,* ***Mandalay****) sunt situate în valea Irrawaddy.*

Industria petrochimică *utilizează* resursele proprii de petrol, *iar* metalurgia neferoasă *prelucrează minereuri locale (*cupru, plumb, zinc*).*

MALAYSIA

Federaţia Malaysiei

SUPRAFAŢĂ: 329.800 km²
POPULAŢIE: 22,2 mil. loc.
CAPITALĂ: KUALA LUMPUR

Este formată dintr-o parte peninsulară (sudul Peninsulei Malacca) şi o parte insulară (nordul insulei Borneo). Are rezerve mari de staniu, petrol *şi* minereu de fier.

Malaysia este cunoscută însă prin cele mai întinse plantaţii de arbori de cauciuc şi cea mai mare producţie de cauciuc natural *(peste 1/2 din producţia mondială).*

Economia Malaysiei este foarte mult influenţată de existenţa, în extremitatea sudică a Peninsulei Malacca, a oraşului-stat-insulă Singapore. Malaysia a cunoscut recent o creştere a industriei electronice.

SINTEZĂ

✓ Asia de Est şi de Sud-Est concentrează în câteva regiuni o deosebită dezvoltare economică: Japonia, Coreea de Sud, litoralul Chinei (Shanghai-Hong Kong), Singapore, Taiwan.

✓ Această regiune constituie în prezent cea mai mare aglomerare de populaţie din lume.

✓ Tokyo este cea mai mare aglomeraţie urbană a lumii.

✓ Arhipelagul Japonez este o regiune cu frecvente cutremure de pământ.

✓ Japonia este în prezent a doua putere economică a lumii contemporane.

✓ China - prin dimensiuni, populaţie, resurse şi activităţi economice - este un adevărat stat-continent.

✓ Ţări sud-est asiatice (Indonezia, Malaysia, Thailanda, Vietnam) se află într-un proces de dezvoltare economică foarte rapidă.

EVALUARE

A. *Răspundeţi oral sau în scris la următoarele întrebări:*

1. Explicaţi cauzele dezvoltării deosebite a Japoniei.
2. Localizaţi cele mai mari oraşe din Asia de Est şi Sud-Est.
3. Explicaţi cauza producerii cutremurelor în Japonia.
4. De ce este într-o dezvoltare rapidă faţada maritimă a Chinei?
5. Precizaţi asemănările legate de poziţie, condiţii naturale, economie şi transporturi dintre Singapore şi Hong Kong.
6. Comentaţi următoarea idee: „Peninsula Coreea, dacă ar fi un singur stat, ar fi una dintre cele mai dezvoltate ţări din punct de vedere economic, comercial şi, în acelaşi timp, ar fi o mare concentrare demografică."
7. Comparaţi sub aspect demografic şi economic insulele Jawa şi Taiwan.

B. *Identificaţi răspunsul corect:*

1. Cel mai vechi oraş din estul Asiei este:

a) Tokyo; b) Shanghai; c) Xian; d) Beijing.

2. Debitele mari ale unor fluvii scurte (Xijiang, Song-Hong-Ha, Irrawaddy şi Salwen) sunt datorate:

a) izvoarelor din zona montană; b) situării pe tropic; c) musonilor; d) ploilor ecuatoriale.

3. Cel mai important port din această regiune este:

a) Yokohama; b) Singapore; c) Shanghai; d) Tokyo.

4. Cea mai importantă dezvoltare economică dintre insulele de mai jos o are:

a) Hainan; b) Taiwan; c) Jawa; d) Sumatra.

5. Singapore şi Hong Kong se aseamănă prin următoarea caracteristică:

a) reprezintă provincii ale unor ţări (Malaysia şi China);

b) au resurse bogate în apropiere;

c) se află situate pe insule;

d) poziţia geografică de trecere obligatorie a navelor.

6. Un oraş cu obiective religioase, culturale şi istorice este:

a) Sapporo; b) Rangoon; c) Singapore; d) Manilla.

PROBLEMELE GEOGRAFICE FUNDAMENTALE ALE ASIEI

OPŢIONAL

Asia se confruntă cu o serie de probleme economice, sociale, demografice şi culturale care au influenţă asupra mediului înconjurător, dobândind în acest fel şi un caracter geografic.

1. O primă problemă ar fi raportul dintre creşterea demografică şi posibilităţile de asigurare a unor resurse agroalimentare în raport cu dimensiunile acestei creşteri.

2. Reducerea suprafeţelor forestiere este, de asemenea, un fenomen general, prezent în zonele ecuatoriale (Indonezia), în regiunile foarte populate (India, China de Est), în Japonia şi chiar la latitudini mai mari.

3. Creşterea populaţiei urbane şi a oraşelor este un fenomen general. Oraşe din ţări în curs de dezvoltare (Karachi, Calcutta, Mumbay, Manilla, Madras, Bangkok, Jakarta ş.a.) au devenit mari metropole, iar acest fenomen va continua cu alte oraşe (Dacca, Bagdad).

4. O altă problemă priveşte dezvoltarea unor industrii poluante (siderurgie şi termoenergie), bazate pe utilizarea cărbunilor, în ţări care nu au alte resurse (India, China).

5. Sistemul de transporturi este foarte modest pentru cea mai mare parte a continentului (Asia de SV, Asia Centrală, Asia de Nord etc.), ceea ce îngreunează dezvoltarea economică a acestor regiuni.

6. Există posibilitatea suprapopulării unor regiuni (Jawa, Câmpia şi Delta Gangelui, Câmpia Chinei de Est), în raport cu alte teritorii.

ASIA - EVALUARE FINALĂ

A. *Răspundeţi oral sau în scris la următoarele cerinţe:*

1. Caracterizaţi pe scurt regiunile geografice ale Asiei, arătând în fiecare caz în parte elementele geografice specifice.

2. Caracterizaţi, la alegere, o altă ţară asiatică în afara celor prezentate în manual.

3. Descrieţi pe scurt specificul demografic al Asiei.

B. *Identificaţi răspunsul corect:*

1. Climatul tropical-arid al Peninsulei Arabice este datorat:

a) întinderii uscatului; b) situării pe tropicul de nord; c) alizeelor; d) reliefului.

2. Podişul Dekkan face parte din scutul:

a) Arabiei; b) Sinic; c) Indian d) Siberian.

3. Treapta montană a Asiei se caracterizează prin existenţa unor:

a) lacuri întinse de origine glaciară; b) depresiuni interioare; c) resurse naturale bogate; d) precipitaţii bogate datorită reliefului montan.

4. Porturi importante de import al petrolului se află în:

a) China de Sud; b) regiunea Golfului Persic; c) Japonia; d) India.

5. Populaţia statelor Pakistan şi Bangladesh se aseamănă prin:

a) gradul de concentrare (densitate); b) religie; c) numărul de locuitori; d) gradul de dezvoltare economică.

6. Ascensiunile principale spre Himalaya se realizează pornind din:

a) Pakistan; b) India; c) Nepal; d) China.

2

CAPITOLUL

AFRICA

Continent fascinant, sinonim pentru europeni cu aurul, fildeşul şi diamantele, populat de figuri sălbatice şi izvor al magiei negre, Africa desparte Oceanul Atlantic de Oceanul Indian ca un pinten, al cărui vârf izbit de furtuni a stat de secole în calea exploratorilor.

Paginile ce urmează vă dezvăluie câteva din caracteristicile geografice ale acestui continent, însoţite de imagini revelatoare.

CAPITOLUL 2

A AFRICA - PREZENTARE GEOGRAFICĂ GENERALĂ

Africa - state şi capitale

Harta politică a Africii redă statele continentului şi, pentru majoritatea ţărilor, localizarea şi numele capitalei. Actuala hartă politică este de dată relativ recentă, definitivându-se în ultimele 3-4 decenii. În Africa există câteva state întinse (Sudan, Algeria, Zair, Libia, Republica Africa de Sud, Mauritania, Egipt) şi un stat foarte populat (Nigeria).

Utilizând harta de mai sus identificaţi şi localizaţi statele continentului african.

Africa - harta fizico-geografică

Harta de mai sus redă aspectul general al reliefului Africii: principalele trepte şi unităţi de relief. Aspectul predominant este al unui *podiş întins*, cu regiuni *mai înalte* (munţi şi podişuri înalte, vulcani), *depresiuni interioare* şi *câmpii* situate pe margini. Africa are cel mai întins podiş pe care se suprapune cel mai întins deşert. În centrul ei se află o întinsă depresiune interioară străbătută de al doilea fluviu din lume după cantitatea de apă transportată (Zair).

Urmăriţi această hartă şi localizaţi treptele şi unităţile de relief reprezentate.

POZIŢIA GEOGRAFICĂ. *ASPECTE ALE CUNOAŞTERII CONTINENTULUI*

Africa - ţărmuri, limite, distanţe, puncte extreme şi hidrografie

Abrevierile semnifică: M. - Mare; G. - Golf; I. - Insulă; Arh. - Arhipelag; Pen. - Peninsulă; C. - Cap; Str. Strâmtoare

Africa este situată aproape simetric faţă de Ecuator, fiind singurul continent care se întinde în toate cele patru emisfere.

Ca mărime, Africa ocupă locul al treilea între continentele globului, cu o întindere totală de 30.291.000 km² şi o poziţie centrală în cadrul acestora.

PUNCTELE EXTREME ale Africii sunt: în **nord**, *Capul Blanc* (37°21' lat. N); în **sud**, *Capul Acelor* (34°51' lat. S); în **vest**, *Capul Verde* (17°32' long. V); în **est**, *Capul Guardafui* (51°28' long. E).

Distanţa de la nord la sud este de peste 8.000 km, iar de la vest la est aproape 7.500 km.

LIMITE ŞI ŢĂRMURI. Africa este înconjurată din toate părţile de mări şi oceane, păstrând o legătură continentală foarte îngustă cu Asia, în regiunea Peninsulei Sinai.

Ţărmurile Africii, în comparaţie cu cele ale altor continente, sunt puţin crestate, având puţine golfuri, peninsule, insule, strâmtori şi capuri.

Urmăriţi harta de mai sus şi precizaţi limitele Africii.

ASPECTE ALE CUNOAŞTERII AFRICII

OPŢIONAL

Africa este primul continent cunoscut, deoarece primii oameni au apărut aici migrând apoi spre Asia şi Europa. Ulterior, în valea şi delta Nilului au creat mai multe civilizaţii succesive.

Fenicienii au ocolit prima oară Africa, iar grecii şi apoi romanii au avut legături strânse cu nordul Africii. Nordul şi estul Africii au fost cunoscute şi de către arabi.

Europenii au început explorarea coastelor vestice şi nordice ale continentului în sec. XV (întâi portughezii, apoi în sec. XVI englezii, francezii şi olandezii), iar interiorul continentului în sec. XIX (mai cunoscuţi fiind britanicii Livingstone şi Stanley).

RELIEFUL

Aproape întregul continent *este un imens podiş*. Spre mările şi oceanele înconjurătoare, înălţimea reliefului scade treptat, continuându-se pe ţărm cu o îngustă câmpie litorală.

În estul Africii se află *un imens şanţ tectonic*, grabenul est-african, şi *munţi de origine vulcanică* foarte înalţi (Kenya şi Kilimanjaro au peste 5000 m). Astfel, partea estică a Africii are cel mai înalt şi mai fragmentat relief (Podişul Înalt al Etiopiei, munţii vulcanici, grabenul est-african).

În sudul Africii, relieful este alcătuit din *Depresiunea Kalahari* şi din *podişurile* şi *munţii* care o înconjoară.

Relieful din partea centrală şi de vest a Africii este format în cea mai mare parte din *podişuri joase*, care coboară în trepte spre Golful Guineii. În interiorul acestor podişuri se află *mari depresiuni* (Zair, Niger şi Ciad).

Jumătatea nordică a Africii este formată dintr-un *întins podiş* (Podişul Sahara), care are în interior *munţi* şi *depresiuni joase* şi este acoperit de *cel mai întins deşert din lume*. În extremitatea nord-vestică a Saharei se află Munţii Atlas, *singura regiune africană de cutare recentă*, alpină, a scoarţei terestre.

Muntele Kilimanjaro

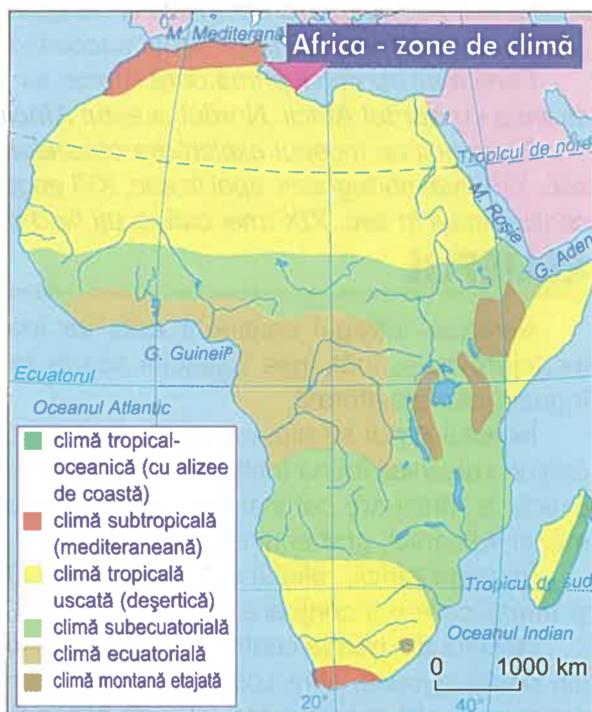
Identificaţi pe harta de la pagina 69 treptele de relief ale Africii şi cele mai importante unităţi de relief.

Masiv muntos în Sahara

Deşertul Sahara

Africa este cel mai cald continent al globului.

Fiind întretăiată de Ecuator şi de cele două tropice, Africa se găseşte aproape în întregime în cuprinsul zonei calde. Zonele de climă se succed spre nord şi spre sud de Ecuator, aproape paralel şi simetric. Alţi factori care influenţează clima sunt: dimensiunile mari şi masivitatea continentului, repartizarea presiunii atmosferice de care depinde mişcarea aerului (vânturile), caracterul curenţilor oceanici de lângă ţărmuri etc. Aproape jumătate din suprafaţa Africii are o climă aridă, cu mai puţin de 200 mm/m² precipitaţii anuale (Sahara, Deşertul Namib, Kalahari ş.a.).

Mari întinderi ale continentului, deşi primesc o cantitate relativ mare de precipitaţii, au perioade lungi de secetă (uneori, ani de-a rândul). Zona ecuatorială este însă foarte bogată în precipitaţii.

În funcţie de aşezarea geografică, factorii enumeraţi mai sus determină pe teritoriul Africii următoarele tipuri de climă:

Clima ecuatorială. Se întinde de o parte şi de alta a Ecuatorului, cuprinzând bazinul fluviului Zair şi coasta Golfului Guineii. Principalele caracteristici ale acestui tip de climă sunt: temperatura medie anuală ridicată (25°-26°C) şi precipitaţiile abundente.

Clima subecuatorială. Este o zonă de climă în care temperatura aerului se menţine ridicată tot timpul anului (+20°C), însă precipitaţiile creează două anotimpuri (unul secetos şi unul ploios).

Clima tropicală uscată (deşertică) se caracterizează prin precipitaţii foarte reduse şi temperaturi ridicate. Această climă se întâlneşte în Sahara şi în Kalahari.

Clima tropical-oceanică - în Africa Insulară (I. Madagascar ş.a.).

Clima subtropicală. Extremităţile Africii (în nord şi în sud) au o climă mediteraneană.

În zona subtropicală sau mediteraneană se deosebesc două anotimpuri, unul blând şi umed, corespunzător cu iarna din emisfera respectivă, şi altul cald şi secetos, corespunzător cu vara din aceeaşi emisferă.

Regiunile muntoase ale Africii au o **climă etajată pe altitudine**, care începe la poale cu clima din zona respectivă şi, pe culmile cele mai înalte, ajunge până la un climat rece (Podişul Înalt al Etiopiei, munţii Kenya şi Kilimanjaro).

HIDROGRAFIA

RÂURI ŞI FLUVII. Sub aspectul apelor curgătoare, Africa este continentul contrastelor. Pe de o parte, pe teritoriul Africii se află fluvii dintre cele mai mari ale lumii, atât ca volum de apă (Zair), cât şi ca lungime (Nil), pe de altă parte, imense suprafeţe sunt complet lipsite de ape curgătoare. Unele fluvii au cascade impresionante (ex: *Cascada Victoria* pe fluviul *Zambezi*), altele au delte (*Nil, Niger* etc.). De asemenea, o parte dintre ele au un mare potenţial hidroenergetic.

Identificaţi pe harta de la pagina 69 principalele fluvii ale Africii.

LACURI. Cele mai spectaculoase lacuri africane sunt cele care s-au format în şanţurile tectonice din partea de est a continentului (ex: lacurile tectonice *Tanganyika*, *Malawi* ş.a.).

Cel mai întins lac este lacul *Victoria*, situat pe Ecuator, într-o regiune depresionară.

În subsolul Saharei există mari acumulări de *ape subterane*.

De asemenea, trebuie menţionat *Canalul de Suez*, canal artificial care leagă Marea Mediterană de Marea Roşie.

Priviţi fotografiile alăturate şi arătaţi ce elemente de hidrografie sunt prezentate.

Cascada Victoria

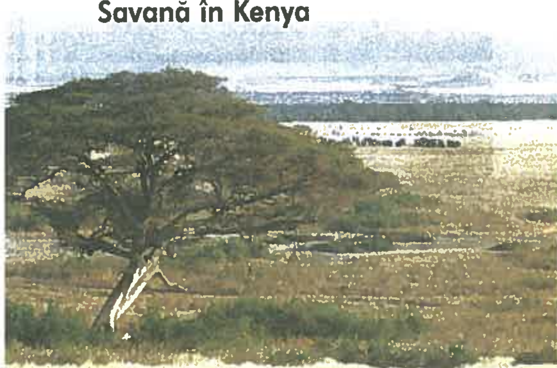

Delta Nilului
- imagine din satelit

VEGETAŢIA, FAUNA, SOLURILE

VEGETAŢIA. În funcţie de zonele de climă, vegetaţia Africii prezintă mari contraste. Pe de o parte, întinse regiuni din Africa sunt acoperite cu păduri înalte şi dese (păduri ecuatoriale), pe de altă parte, uriaşe suprafeţe sunt aproape total lipsite de vegetaţie, formând cele mai mari deşerturi de pe glob.

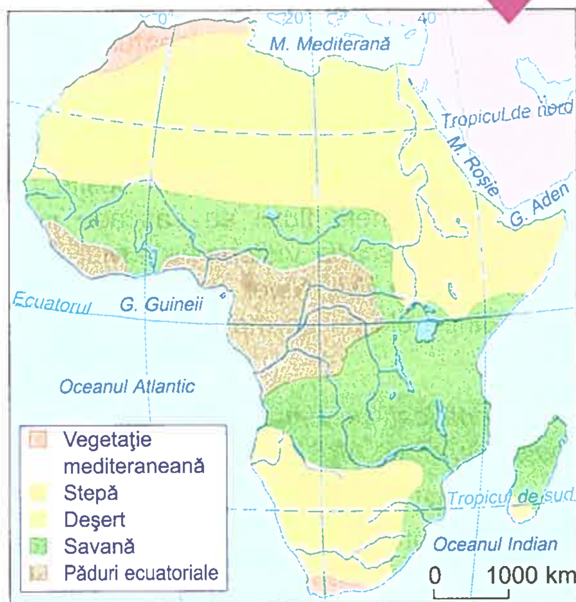
Pădurile ecuatoriale se dezvoltă pe ţărmul Golfului Guineii şi în bazinul fluviului Zair. Ele ocupă 1/10 din teritoriul Africii, fiind formate din arbori veşnic verzi. Speciile sunt foarte diferite, începând cu arbori cu înălţimi mici, până la arbori foarte înalţi (uneori peste 60 de m), astfel încât pădurea se prezintă etajată.

Savană în Kenya

Oază în deşertul Sahara

Africa - zonele de vegetaţie

Printre arborii acestei păduri se găsesc multe specii valoroase: *arborele de cauciuc, cocotierul, bananierul, palmierul de ulei, abanosul, santalul, acajuul* ş.a.

Vegetaţia savanelor se caracterizează prin existenţa unor ierburi înalte. Dintre arborii specifici menţionăm baobabul.

Stepa reprezintă o largă zonă de vegetaţie, care face trecerea de la vegetaţia de savană la cea de semideşert şi deşert.

Zona deşerturilor sau a pustiurilor corespunde zonei de climă uscată. Aici vegetaţia este foarte săracă. În marginea pustiurilor se întâlnesc *mărăcinişuri, ierburi mărunte* care, în mod obişnuit, cresc sub forma unor smocuri. Zona de stepă din partea de sud a Saharei se numeşte *Sahel.*

Vegetaţia mediteraneană ocupă suprafeţe reduse în extremităţile nordică şi sudică ale continentului.

Urmăriţi pe hartă zonele de vegetaţie ale Africii şi precizaţi pentru fiecare poziţia geografică.

Comparaţi zonele de vegetaţie ale Africii cu cele de la aceeaşi latitudine din Asia.

FAUNA. **Lumea animală din zona pădurilor ecuatoriale** este, de asemenea, foarte bogată. Se întâlnesc în desişurile acestor păduri *leopardul, antilopa de pădure*, iar în copaci mai multe specii de maimuţe, printre care: *gorila, cimpanzeul* şi *pavianul*.

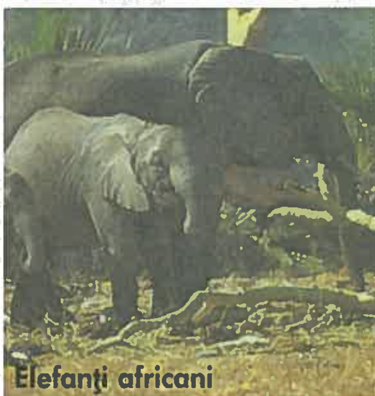
În frunzişul pădurii trăiesc numeroase *specii de păsări*, iar în ape *crocodili* şi *hipopotami*. Unde pădurea este mai rară, în afară de *lei*, trăiesc *elefanţi* şi *rinoceri*.

Lumea animală a savanelor este foarte variată. Bogăţia ierburilor constituie o hrană abundentă pentru animale erbivore: *antilope, zebre, girafe, gazele, rinoceri, elefanţi* şi *bivoli sălbatici*. Tot aici, în preajma erbivorelor, trăiesc animale carnivore: *lei, leoparzi, hiene* şi *şacali*. În ape se întâlnesc *crocodili* şi *hipopotami*. Dintre păsări, mai cunoscut este *struţul african*.

În **deşerturi** fauna este săracă. În Sahara trăiesc *scorpioni, şopârle* şi *şerpi* care se pot lipsi multă vreme de hrană şi apă (chiar şi câteva luni). Dintre animalele folositoare omului, aici trăieşte *dromaderul* - „corabia deşertului”.

Struţ în savanele din sudul Africii

Gorilă în pădurea ecuatorială

Elefanţi africani

Antilope şi zebre

Leu

Girafe în savană

Numiţi elemente ale faunei caracteristice fiecărei zone de vegetaţie a Africii studiate anterior şi comparaţi-le cu cele ale Asiei de la aceeaşi latitudine.

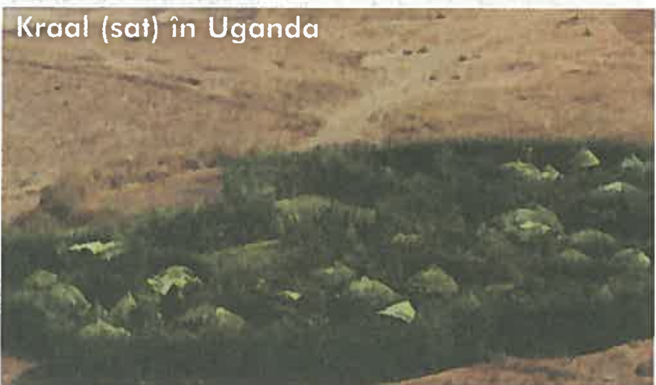
SOLURILE. Africa are un înveliş de soluri foarte puternic influenţat de condiţiile climatice, de relief şi de vegetaţie; astfel, pe suprafeţe întinse se găsesc *soluri nisipoase*, de semideşert şi deşert, precum şi *soluri de savană*. În regiunile cu umiditate şi temperaturi ridicate se întâlnesc *soluri roşii* de tipul lateritelor; există, de asemenea, *soluri galbene*, iar pe calcare *terra rossa*.

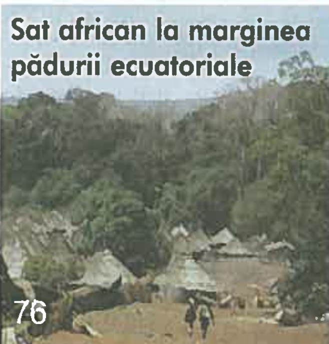
POPULAŢIA ŞI AŞEZĂRILE OMENEŞTI

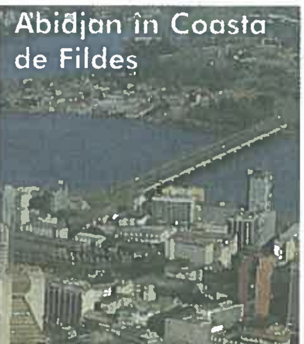

Fizionomie negroidă

Berber

Sat în Guineea

Kraal (sat) în Uganda

Sat african la marginea pădurii ecuatoriale

Abidjan în Coasta de Fildeş

POPULAŢIA. Faţă de întinderea teritoriului, numărul locuitorilor (700 mil. loc.) poate fi considerat destul de mic. Cu aproape două secole în urmă, Africa avea doar 50 milioane locuitori.

Populaţia Africii se distinge printr-o foarte mare varietate etnică. Ea poate fi împărţită în două grupe. Prima grupă o formează **populaţia ecuatorială (neagră)**, cea de a doua, **populaţia berbero-arabă**. Aproape 3/4 din totalul populaţiei face parte din prima grupă.

Populaţia ecuatorială (neagră) ocupă regiunile centrale ale Africii, zona savanelor şi a pădurilor tropicale, şi este împărţită în două mari subgrupe: *sudanezi* şi *bantu*.

AŞEZĂRILE OMENEŞTI. Continentul african este **un continent predominant rural**, deşi în ultimul timp oraşele au cunoscut o creştere demografică accentuată.

Aşezările rurale sunt adaptate condiţiilor naturale, existând o mare diversitate a lor în funcţie de modul de distribuire a locuinţelor, materialele din care sunt construite.

Oraşele Africii au început să se dezvolte foarte mult în teritoriu, atât în ceea ce priveşte aspectul urban, cât şi activităţile economice. Unele dintre ele tind să se numere printre cele mai mari aglomeraţii ale globului (Cairo, Lagos). Oraşele din sudul Africii au aspect european şi american.

Urmăriţi harta alăturată. Identificaţi şi localizaţi oraşele reprezentate.

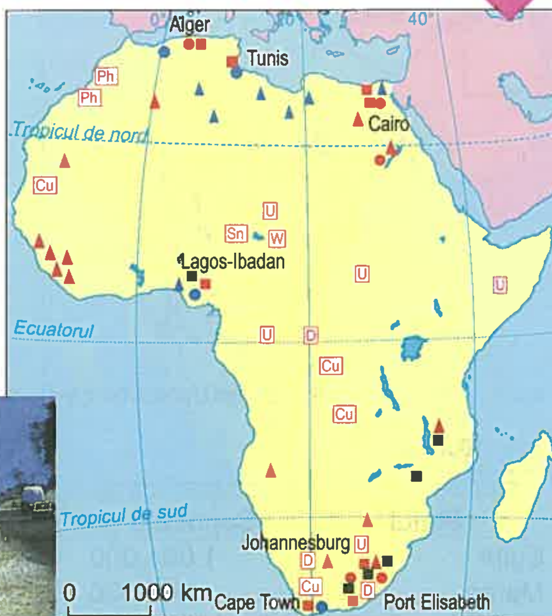
Africa - principalele oraşe

RESURSELE NATURALE ŞI ECONOMIA

RESURSELE NATURALE. Africa este un continent care are resurse naturale diversificate. Resursele de *petrol* sunt localizate în nordul continentului şi în apropierea Golfului Guineii, cele de *minereuri feroase* în vest şi sud, de *neferoase,* în centru, şi de *cărbuni,* în sud. Există rezerve însemnate de *uraniu* şi *diamante*.

Localizaţi pe hartă principalele resurse ale continentului african şi centrele industriale.

Africa - principalele resurse naturale şi activităţile industriale

AGRICULTURA dispune de condiţii diferite pe mari întinderi, fiind în general rudimentară şi preponderent orientată spre subzistenţă. Producţia agricolă este insuficientă, iar ţările africane sunt nevoite să importe mari cantităţi de produse agricole.

ACTIVITĂŢILE INDUSTRIALE ŞI TRANSPORTURILE sunt modeste, exceptând sudul continentului (Republica Africa de Sud) şi porţiuni ale ţărilor din nord (Egipt, Maroc).

Canalul de Suez

Relataţi ce ştiţi despre Canalul de Suez.

TEME ŞI APLICAŢII

1. Utilizând diferite surse de informare, realizaţi o caracterizare geografică completă pentru o ţară africană.

2. Comparaţi Sahara cu pădurea ecuatorială.

3. Africa este un continent bogat sau sărac în resurse naturale?

B AFRICA - REGIUNI ŞI ŢĂRI

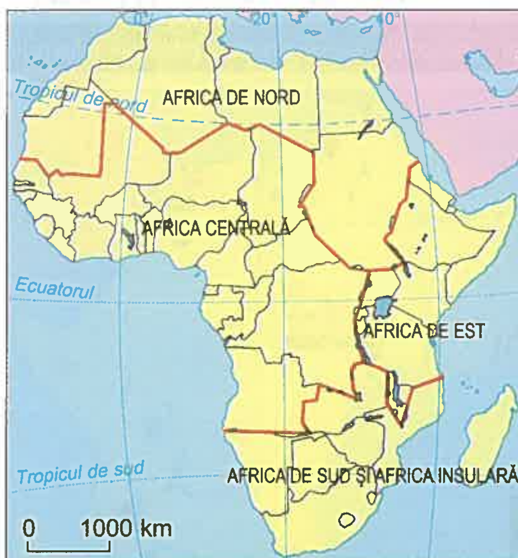
Principalele diferenţieri ale elementelor geografice permit identificarea unor regiuni, iar în fiecare dintre acestea, a unor ţări reprezentative.

AFRICA DE NORD are o populaţie preponderent berbero-arabă. Sudanul este în partea de nord, arab, iar în sud este locuit de populaţii negroide. Având în vedere legătura strânsă cu Egiptul şi ponderea mai mare a populaţiei arabe, îl considerăm ca aparţinând Africii de Nord.

AFRICA CENTRALĂ este teritoriul situat între cele două tropice, locuit de populaţie negroidă şi relativ mai puţin dezvoltat economic. Predomină ţările de limbă engleză şi franceză. Statele reprezentative sunt Nigeria (cel mai populat stat african) şi Zair (Republica Democrată Congo).

AFRICA DE EST se află situată în estul grabenului african; este înaltă şi orientată spre Oceanul Indian. Tanzania, Kenya şi Etiopia sunt reprezentative pentru această regiune.

AFRICA DE SUD şi **AFRICA INSULARĂ** gravitează economic spre cea mai dezvoltată ţară africană, Republica Africa de Sud.

Africa - regiuni geografice principale

Urmăriţi harta alăturată şi localizaţi marile regiuni ale Africii. Identificaţi şi alte ţări incluse în fiecare regiune în afară de cele considerate reprezentative.

Urmăriţi tabelul de mai jos. El cuprinde date asupra unor ţări reprezentative pentru fiecare regiune geografică principală a Africii.

Localizaţi aceste ţări pe harta politică a Africii şi comentaţi datele din tabel.

Statul	Suprafaţa (km^2)	Populaţia (mil. loc.)	Capitala
Egipt	1.001.000	65,5	Cairo
Maroc	446.500	27,7	Rabat
Tunisia	163.600	9,5	Tunis
Nigeria	923.700	122,0	Abuja
Zair	2.345.000	49,0	Kinshasa
Tanzania	945.000	30,6	Dodoma
Rep. Africa de Sud	1.225.815	41,0	Pretoria
Rep. Madagascar	587.000	14,0	Antananarivo

Africa de Nord

Este situată în nordul continentului, de la Marea Roşie la Oceanul Atlantic, având un relief predominant de podiş, foarte arid în sud (Sahara). În nord-vest, se înalţă Munţii Atlas, formaţi în acelaşi timp cu Alpii. Spre Marea Mediterană se întâlnesc o climă şi o vegetaţie mediteraneene.

Vestigii ale civilizaţiei antice egiptene

TUNISIA (Republica Tunisiană) dispune de resurse reduse (predomină fosfaţii şi minereurile de fier). Este în prezent statul cu cea mai rapidă dezvoltare industrială din zonă. Este şi o regiune turistică datorită monumentelor rămase din Antichitate (lângă Tunis se află vechiul oraş Cartagina). Beneficiind de minereu de fier, s-a dezvoltat industria siderurgică.

Cairo (Egipt)

EGIPT (Republica Arabă Egipt) are ca elemente specifice poziţia cu ieşire dublă (Marea Mediterană şi Marea Roşie), existenţa Canalului de Suez şi cea mai mare concentrare urbană a continentului (Cairo). Zăcămintele de petrol şi minereuri de fier sunt modeste. Pe Nil, la Asuan, s-a construit o mare hidrocentrală. Egiptul are şi o vocaţie turistică datorită vestigiilor antice.

Munţii Atlas - Maroc

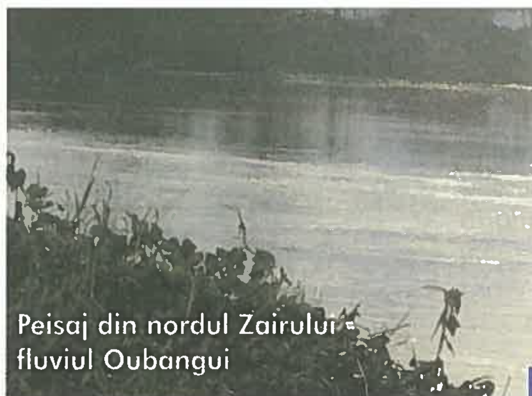
MAROC (Regatul Marocului) se remarcă prin condiţii naturale mai variate, datorită prezenţei Munţilor Atlas. Dispune de cele mai mari rezerve de fosforite (fosfaţi) din lume. Are oraşe cu o arhitectură specifică: Rabat, Fez, Casablanca.

Africa Centrală

NIGERIA (Republica Federală a Nigeriei), cel mai populat stat african, şi-a mutat recent capitala de la Lagos (care a devenit al doilea oraş din Africa, după numărul de locuitori) la Abuja, într-o poziţie mai centrală a ţării. Are o producţie mare de petrol, bazată pe rezervele concentrate în delta fluviului Niger.

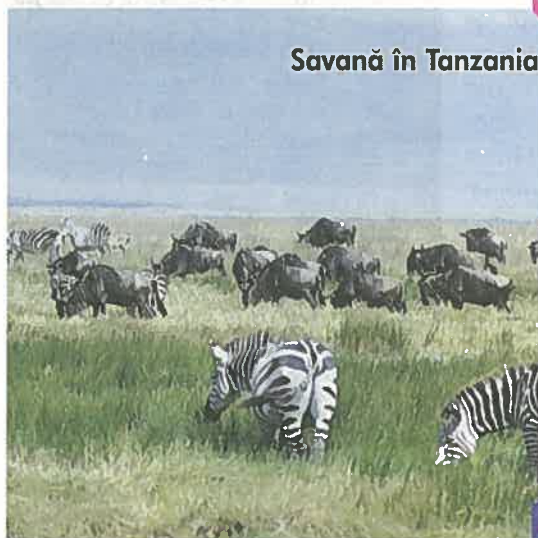

Fluviul Niger

Peisaj din nordul Zairului - fluviul Oubangui

ZAIR (Republica Democratică Congo), *fostă colonie belgiană, are zăcăminte mari de diamante şi cupru. În capitala Kinshasa se desfăşoară şi activităţi industriale. La vărsarea fluviului Zair (al doilea din lume ca debit) se află portul Matadi, principalul centru de legătură maritimă cu alte ţări.*

OPŢIONAL

Africa de Est

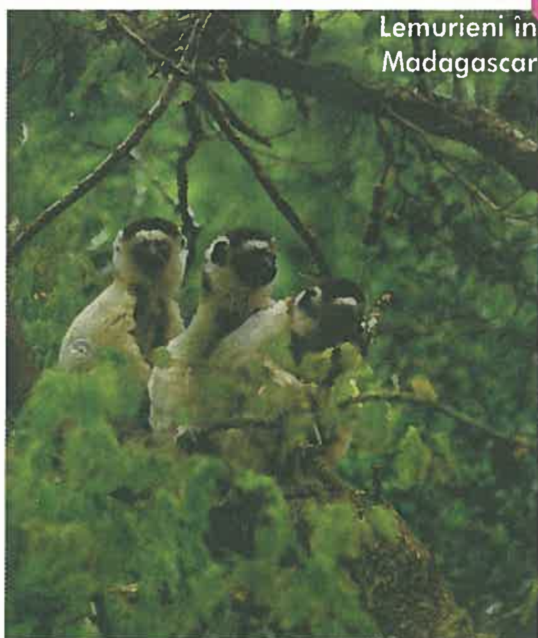

Savană în Tanzania

Marele graben est-african este un rift în formare; cu timpul, se va realiza o fragmentare a Africii în lungul său (rămânând spre est o placă nouă, placa somaleză).

TANZANIA (Republica Unită a Tanzaniei) *are resurse naturale reduse, unele activităţi industriale realizându-se în portul Dar-es-Salaam, fostă capitală a ţării. Noua capitală, Dodoma, situată în centru, a fost aleasă pentru a impulsiona şi dezvoltarea altor regiuni.*

OPŢIONAL

Africa Insulară

Lemurieni în Madagascar

Africa Insulară *cuprinde Insula Madagascar şi alte insule mai mici din Oceanul Indian (I-le Comores, I-le Seychelle ş.a.).*

Platoul înalt al Insulei Madagascar (de 1000-2.500 m) este format din roci vechi, care aparţin Scutului Gondwana. Climatul are un caracter musonic, cu precipitaţii bogate. Vegetaţia de savană este predominantă, iar fauna are un caracter de originalitate (există, spre exemplu, numeroşi lemurieni).

Pe Insula Madagascar (cu 587.000 km², a patra insulă ca întindere a planetei) se află ***Republica Madagascar****, care dispune de mici resurse de crom şi uraniu.*

AFRICA DE SUD

Republica Africa de Sud

SUPRAFAŢĂ: 1.225.815 km²
POPULAŢIE: 41 mil. loc.
CAPITALĂ: PRETORIA

Este cea mai dezvoltată ţară din Africa, sub raport economic. Acest fapt este datorat atât unor condiţii naturale (bogăţia şi varietatea resurselor), cât şi unor elemente legate de istoria acestui teritoriu. Mult timp condusă de minoritatea albă, a beneficiat de un sprijin substanţial în dezvoltarea economică din partea unor ţări europene şi a SUA. Astfel, s-a creat o bază economică foarte puternică, păstrată şi dezvoltată şi după ce conducerea ţării a revenit majorităţii negre.

POZIŢIA GEOGRAFICĂ ŞI LIMITELE

Republica Africa de Sud ocupă extremitatea sudică a continentului african, având ieşire pe trei laturi la oceanele limitrofe. Capul Bunei Speranţe şi Capul Acelor constituie locuri de trecere a navelor care ocolesc Africa.

CADRUL NATURAL

RELIEFUL. Teritoriul Republicii Africa de Sud este pe cea mai mare întindere **un podiş înalt** cu aspecte montane în anumite locuri: *Munţii Capului* şi *Munţii Scorpiei*, care sunt marginea mai înaltă şi mai abruptă a podişului. Munţii sunt situaţi spre ocean şi au altitudini ce depăşesc 3000 m.

CLIMA este în mod predominant *subtropicală*, cu nuanţe impuse de relief. Spre nord şi spre vest există o *climă aridă*, chiar deşertică. Regiunea Capului (în sud) are un *climat mediteranean*. Precipitaţiile maxime (peste 2000 mm/m²/an) cad pe faţadele sud-estice ale munţilor.

Republica Africa de Sud - hartă generală

Podişul Karoo - vegetaţie semideşertică

Deşertul Namib la întâlnirea cu Oceanul Atlantic

HIDROGRAFIA. Podişul central este străbătut de apele fluviului Orange, pe care se găsesc amenajări hidroenergetice şi de irigaţii. Nordul este scăldat de cursul superior al fluviului Limpopo.

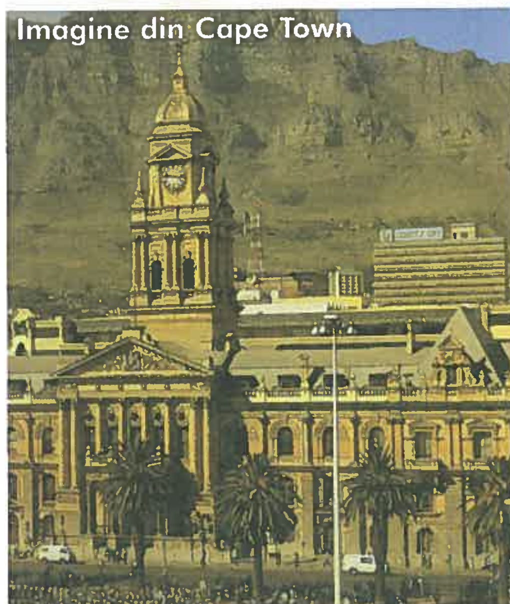

Rinocer

VEGETAŢIA este formată din *savane* şi *păduri temperate*, iar pe alocuri din *vegetaţie mediteraneană*. În vest, este prezentă *vegetaţia de tip maquis*.

FAUNA este foarte variată şi, totodată, specifică continentului african: *lei, pantere, rinoceri, elefanţi, hipopotami, antilope, girafe, şacali, hiene, antilope* şi altele.

POPULAŢIA ŞI AŞEZĂRILE OMENEŞTI

POPULAŢIA. Republica Africa de Sud este un stat a cărui populaţie a crescut foarte mult în ultimul timp, datorită unui spor natural foarte ridicat. *Populaţia albă* (de origine europeană), reprezentând 1/4 din totalul populaţiei, cuprinde descendenţi ai coloniştilor olandezi şi englezi. *Populaţia negroidă* cuprinde o mare varietate de grupuri umane; se adaugă *indieni* (veniţi din India), *metişi* şi *mulatri*.

Imagine din Cape Town

ORAŞELE. Principalul oraş este **Johannesburg**. În apropiere se află **Pretoria**, capitala ţării (sediul guvernului), iar pe litoral, **Durban**, **Port Elizabeth** şi **Cape Town** (sediul legislativului).

Johannesburg

RESURSELE NATURALE ŞI ECONOMIA

ECONOMIA. Republica Africa de Sud are mari resurse de *cărbuni superiori*, exploataţi îndeosebi în nord, fiind a doua producătoare din emisfera sudică. De asemenea, dispune de mari zăcăminte de *minereu de fier*, *neferoase* (*aur, platină*), *diamante* şi *uraniu*. Resursele de petrol sunt reduse, Republica Africa de Sud importând cea mai mare parte a necesarului.

Republica Africa de Sud are însemnate producţii de *energie electrică*, de *produse siderurgice* şi *aluminiu*. Este o mare *producătoare de aur*, *uraniu* şi *diamante*. Sunt cunoscute minele de aur de la Kimberley, între cele mai adânci mine din lume.

AGRICULTURA este axată pe cultura plantelor caracteristice latitudinilor medii (*grâu, porumb, trestie de zahăr*), cât şi a unor plante subtropicale.

Sectorul zootehnic (*ovine*) este bine dezvoltat, Republica Africa de Sud fiind, la nivel mondial, un mare producător de *lână*.

TRANSPORTURILE ŞI CĂILE DE COMUNICAŢII. Are o reţea modernă de transporturi terestre (*şosele* şi *căi ferate*) şi transporturi *maritime* dezvoltate. Republica Africa de Sud dispune de o reţea amplă de *aeroporturi*, cu un trafic aerian intens.

COMERŢUL. Deşi participă doar cu 1,5% la structura comerţului mondial, Republica Africa de Sud este cea mai importantă ţară africană sub raportul relaţiilor economice internaţionale.

TURISMUL. O dată cu eliminarea *apartheitului* (politică rasială care limita drepturile negrilor), turismul a căpătat noi valenţe. Dintre ofertele turistice majore, pe lângă *trăsăturile specifice ale cadrului natural african*, demne de menţionat sunt *marile parcuri naţionale*, care asigură perpetuarea marii varietăţi faunistice.

SINTEZĂ

✓ Africa este un continent cu părţi situate în toate cele patru emisfere: nordică, sudică, estică şi vestică.

✓ Fiind simetric faţă de Ecuator, continentul are în părţile de nord şi de sud zone asemănătoare de climă şi vegetaţie.

✓ Partea de nord este predominant arabă şi partea de sud predominant negroidă.

✓ Există un stat foarte populat (Nigeria) şi un stat cu o dezvoltare economică deasupra nivelului continentului (Republica Africa de Sud).

✓ Africa este continentul cu cea mai redusă dezvoltare economică.

EVALUARE

A. *Răspundeţi oral sau în scris la următoarele întrebări:*

1. De ce credeţi că Africa nu are decât pe o porţiune redusă (Munţii Atlas) sisteme montane recente, asemănătoare sistemului alpino-himalayan sau andin?
2. Explicaţi întinderea mare a Saharei.
3. Ce este grabenul est-african?
4. Explicaţi de ce Republica Africa de Sud este un stat dezvoltat economic.

B. *Identificaţi răspunsul corect:*

1. Cel mai mare oraş al continentului este: a) Lagos; b) Johannesburg; c) Cairo; d) Kinshasa.
2. Deşertul Sahara este datorat: a) reliefului de podiş; b) întinderii mari; c) alizeelor; d) lipsei vegetaţiei.
3. Tanganyika este un lac: a) de podiş; b) sărat; c) tectonic; d) glaciar.

PROBLEMELE GEOGRAFICE FUNDAMENTALE ALE AFRICII

Principalele probleme ale Africii se referă la:

- *Dezvoltarea economică redusă şi foarte redusă a celei mai mari părţi a continentului.*
- *Extinderea deşertului.*
- *Creşterea demografică mai rapidă decât cea a resurselor agroalimentare.*
- *Defrişarea accentuată a pădurii ecuatoriale şi vânarea exagerată a unor specii de animale.*

EVALUARE SEMESTRIALĂ (I)

A. *Răspundeţi următoarelor cerinţe:*

1. Caracterizaţi zonele de climă şi de vegetaţie comune Africii şi Asiei.
2. Comparaţi întinderea, forma şi ţărmurile celor două continente.
3. Identificaţi principalele deosebiri dintre relieful Asiei şi cel al Africii.
4. Realizaţi o comparaţie între Africa şi regiunile asiatice care seamănă cu Africa din punct de vedere al vechimii, originii şi reliefului.
5. Identificaţi asemănări între Bangladesh şi Nigeria.
6. Realizaţi o descriere fizico-geografică a porţiunilor din continentele învăţate până acum (Europa, Asia, Africa) situate în jurul Mării Mediterane.
7. Explicaţi legăturile de istorie, cultură, civilizaţie şi populaţie dintre aceste continente în spaţiul mediteranean.
8. Comentaţi următoarea afirmaţie: „Peninsula Arabia poate fi considerată o parte componentă a Africii".
9. Comparaţi două state - un stat asiatic şi un stat african - care se aseamănă între ele prin: a) întindere (suprafaţă); b) număr de locuitori; c) dezvoltare economică; d) relieful predominant.
10. Comparaţi între ele, sub raportul suprafeţei, populaţiei şi al resurselor naturale: Africa, India şi China.
11. Identificaţi principalele asemănări şi deosebiri geografice între bazinul fluviului Zair şi Arhipelagul Indonezian.
12. Demonstraţi că Africa se află în mijlocul continentelor Terrei.

B. *Identificaţi răspunsul corect:*

1. Munţii Atlas reprezintă o unitate de relief care se aseamănă după origine cu: a) Munţii Kenya şi Kilimanjaro; b) Munţii Gaţi (Gaţii de Vest şi Gaţii de Est); c) Munţii Himalaya; d) Munţii Scorpiei.
2. Insula Jawa se aseamănă cu delta fluviului Niger prin: a) relief; b) hidrografie; c) densitatea populaţiei; d) resurse.
3. Peninsula Arabia, faţă de Africa, în lungul Mării Roşii: a) se apropie; b) coboară; c) se îndepărtează; d) se ridică.
4. După cantitatea de apă transportată, cea mai mare asemănare cu fluviul Zair (Congo) o are fluviul: a) Chang-Jiang; b) Mekong; c) Brahmaputra; d) Nil.
5. Ca treaptă de relief Sahara este: a) un deşert; b) un podiş; c) o depresiune; d) o regiune aridă.

3

CAPITOLUL

AMERICA ȘI OCEANUL ATLANTIC

Asociat cu *Pământul făgăduinței,* uriașul continent american te poartă printre canioane și preerii, între deșerturi și păduri neumblate, între locuințe sărăcăcioase și zgârie-nori. Scăldat de două oceane, leagănul unor civilizații ce s-au succedat de-a lungul mileniilor vă este acum prezentat în date și imagini.

Despărțind Lumea Nouă de Lumea Veche, Oceanul Atlantic își dezvăluie și el tainele în aceste pagini.

CAPITOLUL 3

A

OCEANUL ATLANTIC - CARACTERIZARE GEOGRAFICĂ

Oceanul Atlantic, al doilea ca întindere, adâncime medie şi maximă (după Oceanul Pacific), cuprins între America, în vest, şi Europa şi Africa, în est, are forma literei „S", fiind larg deschis spre nord (la Oceanul Arctic) şi spre sud (la Antarctida, Oceanul Indian şi Oceanul Pacific).

Se consideră, în unele cazuri, că Oceanul Arctic (cu 14,7 mil. km^2) este o parte a Oceanului Atlantic, o mare „mediterană" a acestuia, situată între continente (America de Nord şi Asia), cu o legătură îngustă spre Oceanul Pacific (Str. Bering, 86 km), dar foarte largă spre Oceanul Atlantic. În acest caz, suprafaţa totală a Oceanului Atlantic ar fi de 106,3 mil.km^2.

Mare	Suprafaţa (km^2)	Adâncimea medie (m)
Marea Nordului	580.000	94
Marea Baltică	420.000	55
Marea Mediterană (cu Marea Neagră)	2.956.000	1.430
Golful Hudson	1.230.000	1.130
Golful Mexic	1.600.000	2.430
Marea Antilelor	2.700.000	3.560

Urmăriţi tabelul de mai sus, localizaţi mările menţionate în tabel, precizaţi pentru fiecare poziţia sa geografică şi legătura cu Oceanul Atlantic şi comentaţi, prin comparaţie, datele prezentate (întindere şi adâncime medie).

Urmăriţi harta alăturată şi localizaţi elementele reprezentate care au legătură cu Oceanul Atlantic: continentele înconjurătoare, mările componente, principalele peninsule, golfuri, capuri, strâmtori şi insule.

Oceanul Atlantic: mări, insule, golfuri, peninsule, capuri, strâmtori

Oceanul Atlantic - relieful major

- platforma continentală (0-200 m)
- abruptul continental (200-2.000/3.000 m)
- bazinele oceanice (2.000/3.000 - 5.000 m)
- fose (peste 5.000 m)
- platouri şi creste submarine
- dorsala medio-atlantică
- riftul şi direcţia de expansiune a fundului oceanic
- continente

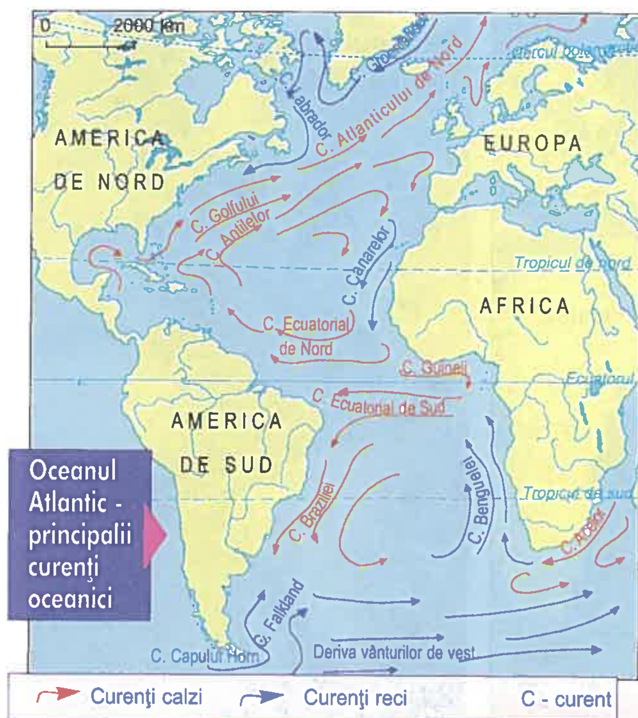
Urmăriţi harta şi imaginea de mai sus; pe ele sunt reprezentate principalele trepte şi forme majore de relief ale Oceanului Atlantic.

Identificaţi elementele reliefului major, localizaţi principalele bazine oceanice şi fose şi explicaţi forma dorsalei medio-atlantice.

Relieful major al Oceanului Atlantic este format din mai multe trepte, astfel:

- **platforma continentală** (cu adâncimi foarte reduse, cuprinse între nivelul de 0 m al suprafeţei Oceanului şi –200 m, uneori prelungindu-se până la –300 m);
- **abruptul continental** (de la marginea platformei până la adâncimi de 2000 – 3000 m);
- **bazinele oceanice** (de la 2000 – 3000 m până la adâncimi de 5000 m sau chiar mai mari);
- **fosele** (sau „gropile”) **oceanice** (cu adâncimi mai mari de 5000 m).

În afară de aceste trepte se întâlnesc şi alte aspecte ale reliefului suboceanic cum ar fi **dorsala din mijlocul oceanului** (mediană), **alte dorsale**, **platouri**. Dorsala mediană (denumită din această cauză *dorsala medio-atlantică*) are în mijlocul ei o adâncitură numită *rift* pe unde este adusă la suprafaţă magmă din interiorul scoarţei terestre; de la rift se produce împingerea şi deplasarea laterală a dorsalei şi în general a fundului oceanic.

Oceanul Atlantic - principalii curenţi oceanici

Mont St. Michel (Franţa) - în timpul fluxului este izolat de continent

Mont St. Michel (Franţa) - în timpul refluxului este legat de continent

Principalele mişcări ale apelor oceanice sunt: *valurile, mareele* şi *curenţii oceanici.*

Valurile sunt ocazionate de vânturi şi sunt legate de acestea.

Mareele sunt ridicări (flux) şi coborâri (reflux) ale apelor oceanice, datorate atracţiei provocate de Lună, şi au un caracter periodic. Deşi mareele sunt reduse în largul oceanului (de aproximativ 1 m), datorită configuraţiei ţărmurilor pot ajunge la înălţimi de 14-19 m (cea mai mare înălţime a mareelor este de 19,6 m şi se înregistrează în Golful Fundy). În estuarul Amazonului, mareele opresc sau chiar „întorc" apele fluviului (până la 1000 km spre interior) sub forma unui „val" denumit *pororoca.*

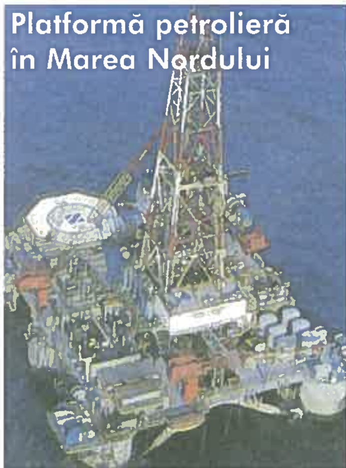
Curenţii oceanici, formaţi de vânturi şi de mişcarea de rotaţie a Pământului, dar influenţaţi şi de alţi factori (configuraţia ţărmului, diferenţa de temperatură şi de salinitate), asigură un amestec permanent al apelor oceanului şi influenţează clima zonelor litorale.

Urmăriţi harta de mai sus. Identificaţi şi localizaţi curenţii oceanici; precizaţi direcţia de deplasare şi tipul de curent (după temperatura relativă a apei).

Forma Oceanului Atlantic şi a ţărmurilor limitrofe ale continentelor înconjurătoare i-a făcut pe oamenii de ştiinţă să presupună că în trecutul Pământului toate aceste continente erau împreună, formând o singură întindere. S-a observat că roci care există în America de Nord există şi în Europa, iar roci care se întâlnesc în America de Sud au corespondenţă în Africa. Geologul şi geograful german Alfred Wegener, pornind de la aceste observaţii, la care s-au adăugat şi altele, a presupus că aceste continente au format un întreg. Cercetările recente au arătat că în lungul dorsalei din mijlocul oceanului are loc o continuă împingere laterală, continentele îndepărtându-se de aceasta şi, deci, unele de altele.

Domeniile care arată importanţa Oceanului Atlantic sunt foarte largi; amintim câteva: influenţa pe care o are asupra climei uscatului şi a globului în ansamblul său, resursele naturale (petrol, sare, materie organică), rolul în realizarea unor transporturi şi legături, utilizarea mişcării apelor ca sursă de energie ş.a. Întinderea oceanului a favorizat mult timp „izolarea" continentului american de Lumea Veche, până la expediţia lui Columb (sfârşitul sec. XV).

Urmăriţi harta alăturată fără să reţineţi denumirile porturilor. Încercaţi să localizaţi şi să precizaţi rolul lor în transporturile maritime.

Platformă petrolieră în Marea Nordului

Principalele porturi la Oceanul Atlantic

TEME ŞI APLICAŢII

1. După cum probabil aţi auzit, s-a presupus, că a existat undeva la vest de Strâmtoarea Gibraltar, un continent, denumit „Atlantida", situat în Oceanul Atlantic sau dincolo de acesta.

a. Ce ştiţi până acum despre acest presupus continent?

b. Urmărind harta reliefului major de la pagina 87, analizaţi posibilitatea existenţei acestui continent în Oceanul Atlantic.

c. Comentaţi următorul text al unui scriitor latin:

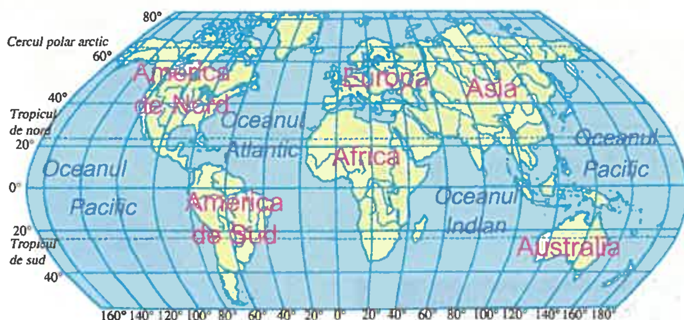
„Veni-va iar o vreme, când peste zeci de veacuri,
Oceanu-şi va deschide al apelor veşmânt
Ce-nlănţuie o lume, iar Thetys din adâncuri
Va scoate la lumină un dispărut pământ".

2. Relataţi ce ştiţi despre „Triunghiul Bermudelor".

B AMERICA - PREZENTARE GEOGRAFICĂ GENERALĂ

POZIŢIA GEOGRAFICĂ. *ASPECTE ALE CUNOAŞTERII CONTINENTULUI*

Continentul american, considerat ca întreg, cuprinzând America de Nord şi Centrală (în jumătarea nordică) şi America de Sud (în jumătatea sudică), are o suprafaţă totală de peste 42 mil. km^2, foarte apropiată de a Asiei. El este situat în emisfera vestică a planetei noastre.

Urmăriţi planiglobul şi identificaţi coordonatele geografice reprezentate, care localizează cel mai bine continentul american.

PUNCTELE EXTREME ale Americii sunt: în **nord**, *Capul Morris Jesup* (în peninsula Ţara lui Peary), la 83°30' lat. N.; în **sud**, *Capul Horn* (56° lat. S.); în **vest**, *Insulele Aleutine*, care trec de meridianul de 180° long. V şi intră în emisfera estică (173°35' long. E.); în **est**, *Capul nord-estic al Groenlandei* (12°45' long. V.).

Imagine din Insulele Aleutine

Abrevierile semnifică: M. - Mare; G. - Golf; I. - Insulă; Arh. - Arhipelag; C. - Cap; Pen. - Peninsulă; Str. - Strâmtoare

America - ţărmuri, limite, distanţe şi puncte extreme

LIMITELE ŞI ŢĂRMURILE. Continentul american este mărginit în est de *Oceanul Atlantic*, în vest de *Oceanul Pacific*, în nord de *Oceanul Arctic*; spre sud, o strâmtoare largă (denumită Strâmtoarea Drake după numele exploratorului englez Francis Drake) formează limita dintre două continente (America şi Antarctida) şi două oceane (Oceanul Atlantic şi Oceanul Pacific).

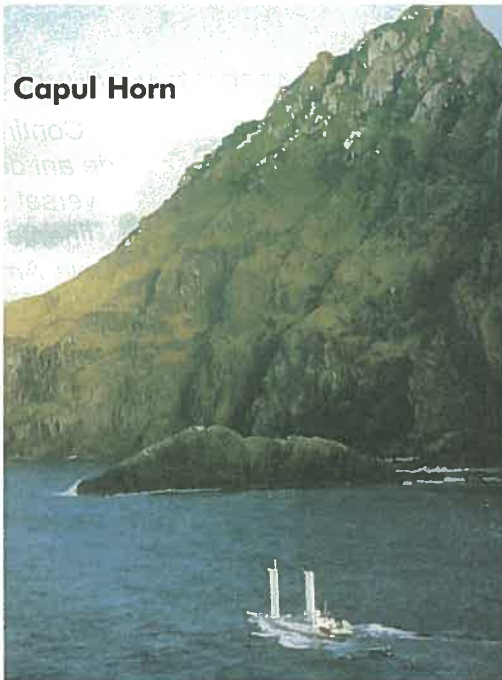
Urmărind continentul american în întregul său, observăm următoarele:

- există două întinderi continentale distincte, unite printr-o parte mai îngustă (denumită *istm*), în nord, **America de Nord şi Centrală**, iar în sud, **America de Sud**; partea cea mai îngustă dintre ele se numeşte Istmul Panama şi este străbătută de canalul artificial cu acelaşi nume (Panama);
- fiecare parte are o formă geometrică asemănătoare unui triunghi cu baza spre nord şi vârful spre sud; America de Nord şi, respectiv, de Sud se îngustează progresiv spre sud;
- spre nord se află Arhipelagul Arctic american şi Insula Groenlanda;
- America de Nord are ţărmuri mai crestate (cu peninsule şi golfuri).

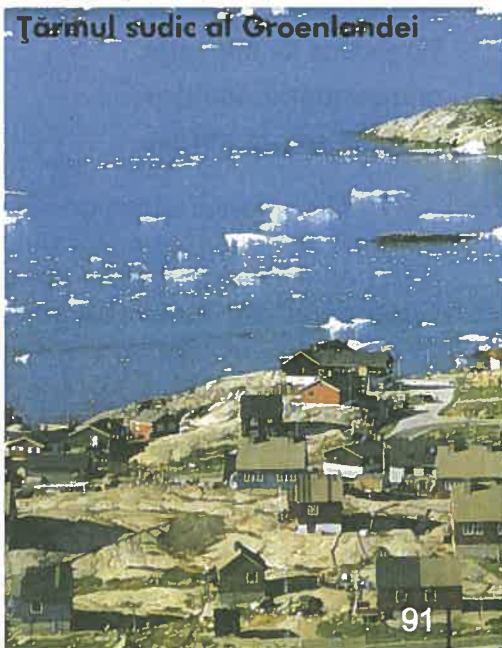
Limita dintre America de Nord propriu-zisă şi America Centrală este relativ dificil de stabilit. Ea poate fi trasată în mod convenţional acolo unde are loc prima îngustare vizibilă a continentului american, în apropierea Peninsulei Yukatan.

Urmăriţi tabelul de mai jos. Ce observaţi? Comparaţi întinderea acestor insule cu cea a ţării noastre.

Insula	**Suprafaţa** (km²)
Groenlanda	2.175.000
Noua Guinee	785.000
Borneo	736.000
Madagascar	586.000
Baffin	476.000
Sumatra	473.600
Honshu	230.900
Marea Britanie	229.900
Ellesmere	212.700
Victoria	212.200

Capul Horn

Canalul Panama

Ţărmul sudic al Groenlandei

ASPECTE ALE CUNOAŞTERII AMERICII

Cristofor Columb

Continentul american a fost populat în urmă cu 40.000 de ani de grupuri de oameni venite din Asia care au traversat strâmtoarea Bering, ce desparte cele două continente. De aceea, populaţiile aborigene (băştinaşe) ale Americii au predominant trăsături mongoloide, iar popularea continentului s-a făcut succesiv de la nord la sud. Existenţa unui continent dincolo de Oceanul Atlantic a fost mult timp ignorată de europeni.

Deşi vikingii au ajuns în Groenlanda şi pe coasta nord-estică a Americii de Nord încă din sec. X, acest lucru nu a avut ca efect realizarea unor noi călătorii şi explorarea Americii de către europeni.

Descoperitorul Americii este considerat ***Cristofor Columb****. În vremea respectivă se ştia că Pământul este rotund şi că este posibilă ajungerea în India navigând spre vest, traversând Oceanul Atlantic. El a efectuat patru călătorii:*

- prima călătorie (în 1492) a dus la descoperirea unor insule: Guanahany (în largul Floridei, primul uscat pe care a debarcat după un drum lung şi dificil şi denumit de aceea „San Salvador"), Cuba, Haiti (denumită, de Columb, Hispaniola); la întoarcerea în Spania, Columb era convins că a ajuns în India;

- celelalte trei călătorii (1493-1496, 1498-1500 şi 1502-1504) au dus la descoperirea altor insule din Arhipelagul Antilelor şi la atingerea coastelor Americii Centrale.

Planisfera lui Mercator, reprezentând America - sfârşitul sec. al XVI-lea

Relataţi ce aţi învăţat la istorie despre marile descoperiri geografice. Explicaţi de ce aborigenii din America sunt numiţi indieni.

Călătorul italian ***Amerigo Vespucci*** *a făcut două călătorii, atingând ţărmurile Americii de Nord, Centrale şi de Sud (1497-1498), în urma cărora a ajuns la concluzia că aceste noi teritorii nu aparţin Asiei, ci unei lumi noi (un nou continent). Geografii au dat denumirea de America acestor teritorii (în anul 1507), amintind de prenumele lui Vespucci.*

REZUMAT

■ Descoperirea Americii este momentul de început a ceea ce se numeşte „epoca marilor descoperiri geografice".

■ Principalul rezultat al acestei descoperiri îl va reprezenta, în secolele următoare, „europenizarea Americii".

RELIEFUL

TREPTE ŞI UNITĂŢI DE RELIEF. Continentul american se caracterizează printr-o proporţionalitate a principalelor trepte de relief şi dispunerea lor în fâşii longitudinale, paralele, orientate pe direcţia nord-sud.

De la vest spre est întâlnim o succesiune de trei trepte de relief: **munţi noi** (sistemul andin) – **câmpii** – **podişuri vechi**.

Sistemul andin, al doilea ca întindere şi înălţime după sistemul alpino-himalayan, se desfăşoară de la nord la sud pe o lungime de peste 15.000 km. Are o treaptă mai joasă de platouri şi podişuri interioare.

Urmăriţi harta alăturată şi localizaţi treptele şi unităţile majore de relief ale continentului american.

Comparaţi treptele de relief ale Americii cu ale celorlalte continente şi spuneţi ce aţi constatat.

America - trepte şi unităţi de relief

Abrevierile semnifică: Pod. - Podiş; C - Câmpie; M-ţii - Munţii;

Trepte de relief
- câmpii
- podişuri şi dealuri
- platouri şi podişuri interioare
- munţi erodaţi şi coline
- munţi din sistemul andin
- ▲ vârfuri
- ▲ vulcani

Peisaj din Munţii Anzi

Peisaj din Munţii Stâncoşi

Erupţie vulcanică în Mexic

Sistemul andin cuprinde munţii din America de Nord (*M-ţii Stâncoşi, Coastelor, Sierra Madre* ş.a.) şi *Munţii Anzi* din America de Sud.

Câmpiile centrale cuprind regiuni joase, dezvoltate în lungul unor artere hidrografice (Mississippi, Orinoco, Amazon, Parana).

Podişurile vechi s-au format în părţile estice ale continentului. Podişul Labrador, regiunile din jurul său (care împreună formează „Scutul Canadian") şi Munţii Appalachi reprezintă o parte a vechiului continent nordic *Laurasia*, iar Podişul Guyanelor şi al Braziliei, o parte a vechiului continent sudic *Gondwana*.

TIPURI DE RELIEF. America, datorită întinderii mari, a condiţiilor geologice şi climatice, are o mare varietate de tipuri de relief. Întâlnim, astfel, un *relief litoral* diversificat (delte, estuare, ţărmuri cu fiorduri, lagune), forme deosebite de *relief glaciar* (depresiunile lacurilor glaciare nord-americane, relieful glaciar din Arhipelagul Arctic şi Alaska), *relief deşertic*, *relief de acumulare fluvială*, *relief vulcanic*, *relief carstic* (reprezentat şi de Mammoth Cave, cel mai mare sistem subteran din lume), *relief tectonic*.

Aceeaşi erupţie vulcanică văzută din satelit

TEME ŞI APLICAŢII

Urmărind hărţile anterioare, realizaţi câte o scurtă caracterizare a unei unităţi majore de relief arătând: poziţia geografică, treapta predominantă, altitudini; aveţi în vedere: Munţii Anzi, Podişul Brazilian, Câmpia Amazonului, Munţii Appalachi, Podişul Guyanelor, Munţii Stâncoşi, Groenlanda.

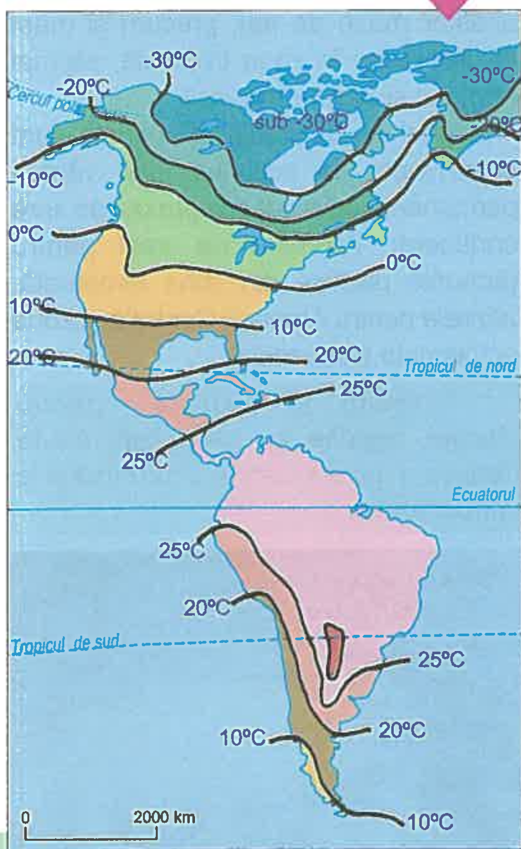
CLIMA

Datorită întinderii mari în latitudine, pe continentul american se întâlnesc toate tipurile de climă ale globului. Ele au o dezvoltare mai completă în emisfera nordică, datorită poziţiei continentului faţă de Ecuator şi întinderii mari a uscatului la latitudini ridicate ale emisferei nordice (50°-70° lat. N).

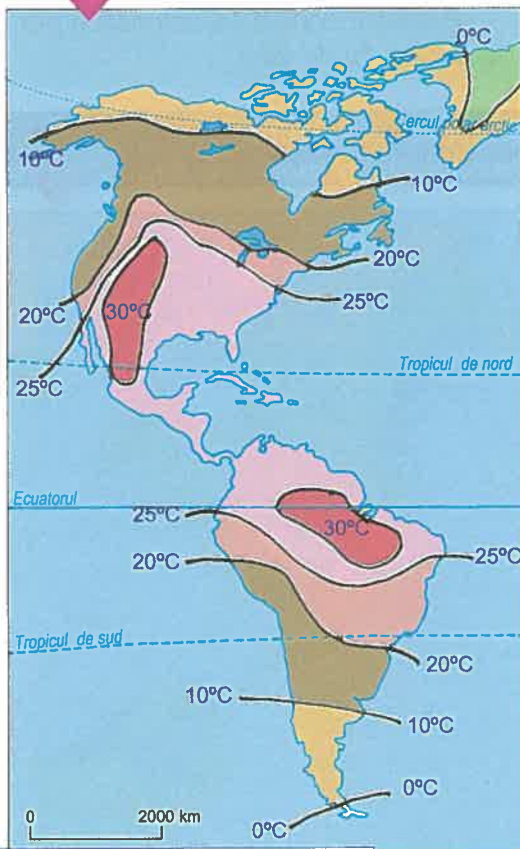
Curenţii oceanici şi sistemul montan andin duc la fragmentarea şi modificarea zonelor de climă.

Identificaţi şi precizaţi pe scurt, utilizând exemplele întâlnite la celelalte continente, factorii care determină şi influenţează clima Americii. Utilizaţi şi hărţile studiate până acum.

America - temperaturile lunii ianuarie

America - temperaturile lunii iulie

- sub -30°C
- între -30° şi -20°C
- între -20° şi -10°C
- între -10° şi 0°C
- între 0° şi 10°C
- între 10° şi 20°C
- între 20° şi 25°
- între 25°C şi 30°C
- peste 30°C
- -10°C izoterme

Urmăriţi cu atenţie hărţile de mai sus şi precizaţi, în fiecare caz în parte, ce observaţi. Comparaţi apoi aceste hărţi între ele.

Precizaţi zonele caracteristice pentru fiecare tip de vânt.

America - repartiţia precipitaţiilor medii anuale

Întinderea şi poziţia expun America influenţei principalelor vânturi care bat pe glob: *vânturi polare* (în extremitatea nordică), *vânturi de vest, cicloni tropicali, alizee, calme ecuatoriale.*

Dintre aceste vânturi cele mai spectaculoase sunt **tornadele** (frecvente în jurul Golfului Mexic), care se formează datorită încălzirii excesive a suprafeţei oceanice. În deplasarea lor spre continent îşi măresc viteza, antrenând mari cantităţi de precipitaţii şi producând, frecvent, pagube. Datorită mişcării de rotaţie din centrul acestor mase de aer, precum şi marii lor frecvenţe în zona tropicală, se mai numesc şi *cicloni tropicali.*

Arealele cu precipitaţii bogate sunt determinate de acţiunea unor vânturi permanente care bat dinspre ocean spre continent: *vânturile de vest* pentru ţărmurile pacifice din zona temperată, *alizeele* pentru America Centrală şi zona ecuatorială (Amazonia).

Încercaţi să explicaţi, pentru fiecare regiune cu precipitaţii foarte reduse, cauzele care le determină şi le influenţează.

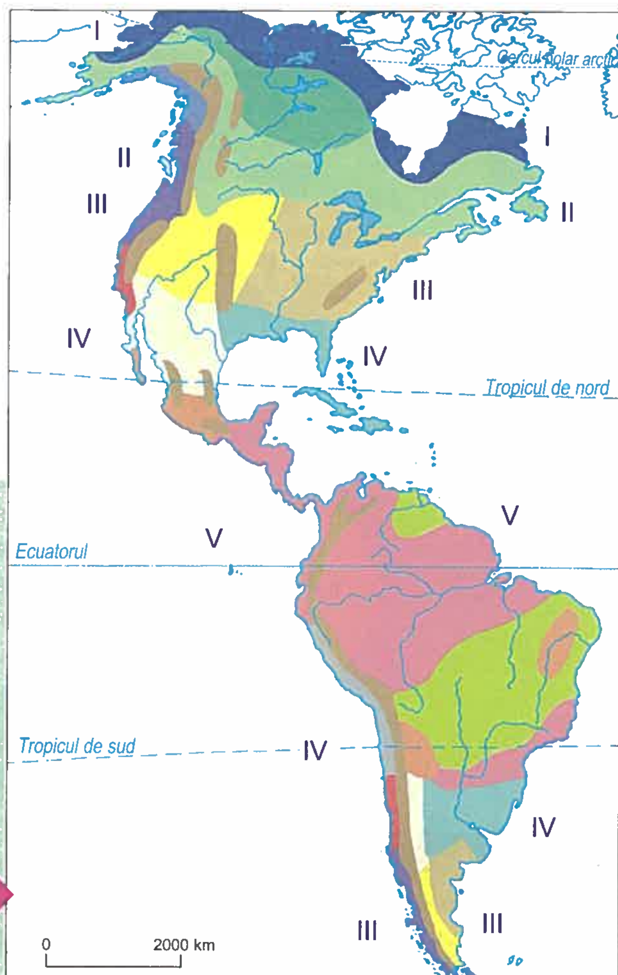

ZONELE ŞI TIPURILE DE CLIMĂ

Pe continentul american se succed toate zonele termice ale globului (rece, temperată şi caldă) şi principalele tipuri de climă.

O particularitate a **climatului montan** din zona intertropicală a Americii este etajarea pe verticală: la bază *climă caldă*, la înălţimi mijlocii *climă temperată*, iar la cele mai mari altitudini, *climă rece* şi *climă alpină*.

Urmăriţi harta alăturată şi hărţile întâlnite până acum referitoare la continentul american; localizaţi fiecare tip de climă denumit mai jos şi completaţi oral, cu alte elemente (temperaturi, precipitaţii, regiuni reprezentative, factori care influenţează clima), caracteristicile acestuia.

America - zonele şi tipurile de climă

I Zona polară şi subpolară
- climat polar extrem (deşert rece)
- climat subpolar

II Zona rece
- climat cu tendinţă oceanică
- climat continental
- climat continental extrem

III Zona temperată şi zona continentală
- climat oceanic
- climat continental
- climat de stepe şi deşerturi temperate

IV Zona mediteraneană şi zona tropicală uscată
- climat mediteranean
- climat cald şi umed
- climat cald şi uscat
- climat deşertic

V Zona intertropicală
- climat tropical umed
- climat subecuatorial
- zonă semiaridă

Climate montane

TEME ŞI APLICAŢII

1. Precizaţi principalele asemănări şi deosebiri între clima Asiei şi Americii.

2. Identificaţi deosebirile dintre clima Americii şi cea a Africii.

3. Comparaţi influenţa sistemelor montane din America şi Asia asupra climei fiecărui continent.

4. Comparaţi clima Europei şi a Americii de Nord pentru aceleaşi latitudini şi explicaţi deosebirile.

FLUVII ŞI RÂURI. Datorită întinderii şi formei continentului american, aici s-au putut dezvolta două dintre cele mai lungi fluvii ale lumii: *Amazon* şi *Mississippi*. Fluviul Amazon transportă cea mai mare cantitate de apă (de cinci ori mai mult decât Zair, al doilea din lume ca debit) şi are cel mai întins bazin hidrografic.

Cantitatea mare de apă transportată de Amazon este datorată mai multor factori, cum ar fi: relieful regiunii străbătute, condiţiile climatice (îndeosebi cantitatea de precipitaţii), suprafaţa bazinului hidrografic, lungimea afluenţilor şi cantitatea de apă adusă de aceştia.

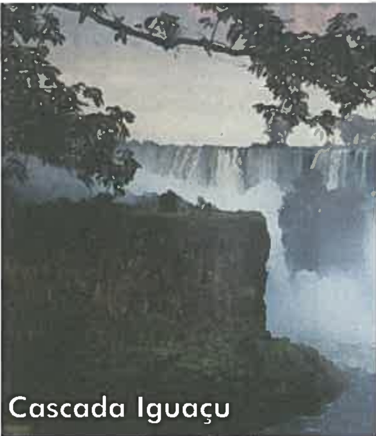
Arătaţi cum influenţează fiecare dintre aceşti factori cantitatea de apă transportată de Amazon.

Celelalte fluvii importante (*Orinoco, Parana, Mississippi*) transportă fiecare mai puţin de 1/10 din volumul de apă al Amazonului.

Fluviul Amazon

Fluviul Mississippi

O caracteristică a hidrografiei continentului american o constituie existenţa unor **cascade** importante. Aici se află cea mai înaltă cascadă din lume, cascada *Angel*, cu o cădere de 978 m, situată pe un afluent al râului Caroni din Podişul Guyanelor (Masivul Roraima), în zona graniţei dintre statele Venezuela şi Guyana. Totodată, aici se află două cascade spectaculoase şi foarte cunoscute: *Iguaçu* (pe fluviul sud-american Parana) şi *Niagara* (între lacurile nord-americane Erie şi Ontario).

Cascada Iguaçu

Fluviul	**Lungimea** (km)	**Debitul** (m^3/s)
Mississippi (cu Missouri)	6.418	18.400
Amazon (cu Maranon)	6.437	220.000
Parana – La Plata	4.700	23.000
Mackenzie	4.020	11.000
Sfântul Laurenţiu	3.800	14.000
Yukon	2.900	6.000
Orinoco	2.700	29.000

Cascada Niagara

Utilizând harta de la pag. 98, grupaţi fluviile din tabelul de mai sus pe cele trei bazine hidrografice: Oceanul Pacific, Oceanul Arctic şi Oceanul Atlantic.

LACURI ŞI GHEŢARI. În peisajul nord-american se distinge prezenţa unor imense **lacuri**. Acestea sunt dispuse pe un aliniament semicircular care arată limita până la care s-a întins calota glaciară în urmă cu 20.000-30.000 de ani; sunt lacuri glaciare formate în relieful creat de marginea exterioară a calotei.

Lac glaciar în Munţii Stâncoşi

Comentaţi oral tabelul de mai jos.

Lacul	**Suprafaţa** (km^2)
Lacul Superior	84.000
Huron	62.000
Michigan	58.000
Lacul Urşilor	31.000
Lacul Sclavilor	29.000
Lacul Erie	26.000
Winnipeg	25.000
Ontario	18.000

În nordul continentului există suprafeţe ocupate în prezent de **gheţari**, cea mai mare extensiune având-o *calota glaciară a Groenlandei*; aceasta ocupă 9/10 din întinderea insulei şi are pe alocuri grosimi de peste 2000 m.

Calota glaciară a Groenlandei

VEGETAŢIA, FAUNA, SOLURILE

Tundră canadiană

Pădure de sequoia în America de Nord

Savană sud-americană

Pădure amazoniană

VEGETAŢIA Americii reflectă zonalitatea vegetaţiei globului terestru, care este dependentă în principal de zonalitatea climatică, la care se adaugă şi alţi factori.

Zonele de vegetaţie, urmărite de la nord la sud, sunt:

- **zona tundrei**, situată la limita nordică a continentului şi pe insulele Arhipelagului Arctic, formată îndeosebi din *muşchi* şi *licheni* care se dezvoltă în scurta vară boreală;
- **silvotundra**, situată în sudul tundrei, având, pe lângă *muşchi* şi *licheni,* specii de arbuşti (*mesteceni pitici, sălcii pitice*);
- **zona pădurilor de conifere**, întinsă între cele două oceane, echivalentul „taigalei eurasiatice"; specii predominante: *bradul, zada, molidul, pinul*, la care se adaugă *mesteacănul* şi *plopul*;
- în centrul Americii de Nord, între paralele de 40° şi de 60° lat. nordică, zona formată din trei mari formaţiuni vegetale influenţate de poziţia în cadrul continentului:

  a) în est, **păduri de foioase** (cu *fag, stejar*);

  b) în centru, **stepe**, denumite aici *preerii*, cu specii de *graminee mai înalte*;

  c) în vest, **păduri oceanice**, de amestec, dezvoltate în condiţiile unor precipitaţii bogate, cu specii care ajung la dimensiuni foarte mari, cum ar fi arborele *sequoia*, denumit de aceea „arborele mamut";
- între 40° şi 30° lat. N, în funcţie de poziţie, trei formaţiuni vegetale:

  a) **pădurea subtropicală umedă** (spre Golful Mexic);

  b) **vegetaţia mediteraneană** (spre Oceanul Pacific);

  c) **deşerturile subtropicale**, cu specii de *cactuşi*, în interiorul continentului, pe fondul unor precipitaţii foarte reduse;

- pe Tropicul de nord, în Podişul Mexican şi în regiunile înconjurătoare, **vegetaţia de savană uscată** care trece printr-o fâşie cu vegetaţie mai bogată spre **pădurile ecuatoriale** din America Centrală;

- **zona forestieră ecuatorială**, cuprinzând bazinul fluviului Amazon şi regiunile litorale cu precipitaţii bogate, unde se dezvoltă păduri veşnic verzi, etajate, denumite *selvas*; varietăţi predominante: *palmierii* şi *orhideele*, la care se adaugă specii de arbori cum ar fi *arborele de cauciuc, arborele de cacao, abanosul* şi *palisandrul*;

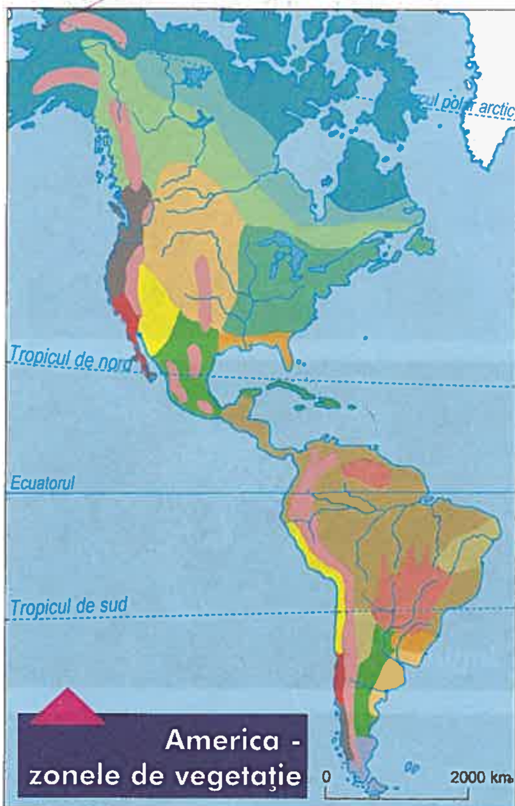
- **savana umedă**, cunoscută sub numele de *llanos* (în Podişul Guyanei) şi *campos* (în Podişul Braziliei);

- **pădurile „uscate"** (cu esenţe adaptate la ariditate), denumite *chaco* (în Argentina) şi *caatinga* (în Podişul Braziliei), din zonele cu precipitaţii mai reduse situate la marginea selvasului şi camposului;

- **savane uscate**, **stepe** (denumite *pampas*), **vegetaţie mediteraneană**, **păduri oceanice** aflate spre sudul Americii de Sud (la latitudini mai mari de 30° latitudine sudică), similare formaţiunilor întâlnite la nord de Ecuator;

- **vegetaţia de deşert** (asemănătoare deşerturilor subtropicale), datorată unui curent oceanic rece şi întinsă pe o mare parte a litoralului pacific al Americii de Sud, precum şi **vegetaţie caracteristică semideşerturilor reci** în sudul extrem al continentului (Patagonia), determinate de vecinătatea Antarctidei;

- pe munţi, **vegetaţia montană, etajată**. Zona intertropicală a sistemului andin are o vegetaţie, climă şi peisaje etajate, denumite astfel: la baza munţilor, *terra caliente* - etajul cald; la altitudini medii, *terra templada* - etajul temperat; la mari înălţimi, *terra fria* - etajul rece şi *terra helada* - etajul îngheţat.

- gheaţă
- tundră
- silvotundră
- păduri de conifere
- păduri de amestec (oceanice)
- păduri de foioase
- stepe (preerie, pampas)
- vegetaţie mediteraneană
- pădure subtropicală umedă
- deşerturi subtropicale
- savană uscată
- vegetaţie forestieră ecuatorială
- savană umedă (llanos, campos)
- păduri „uscate" (chaco, caatinga)
- semideşerturi reci
- vegetaţie montană

Urmăriţi pe harta de mai sus zonele de vegetaţie ale Americii şi precizaţi pentru fiecare poziţia lor geografică.

Bizoni în preeria nord-americană

Urs polar

Jaguar

Lame

Pinguini

FAUNA Americii este legată de vegetaţie şi prezintă o serie de animale caracteristice fiecărei zone. Pentru **America de Nord** sunt specifice:

- în tundră şi silvotundră, *renul, antilopa americană, boul mascat*, iar în zonele cu gheţari - *ursul polar* şi *vulpea polară*;
- în pădurea de conifere, *castorul* şi *marmota*;
- în partea centrală, *ursul* (în Munţii Stâncoşi), *ratonul, coiotul, vulpea de preerie* şi, mai ales, *bizonul*;
- în fluviile din jurul Golfului Mexic, *aligatorii*, iar în Florida, *crocodilii*.

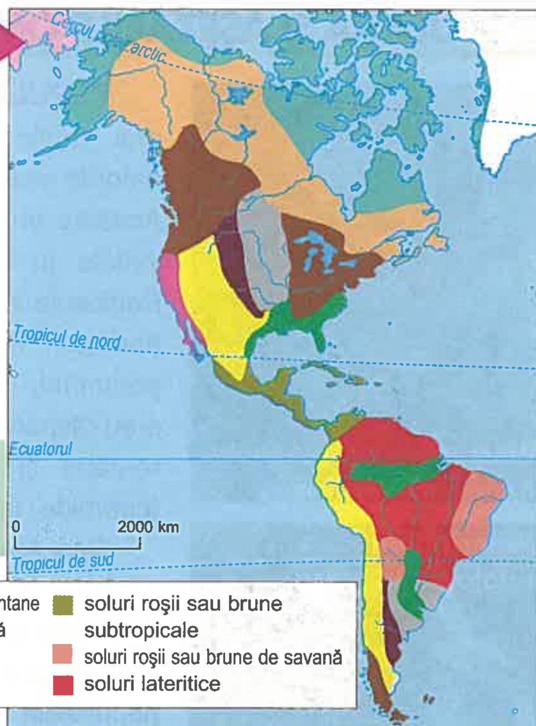
America Centrală este cunoscută prin *puma, jaguari, tapiri*, reptile (*aligatori, pythoni*), *specii de maimuţe*.

America de Sud este bogată în specii. Aici întâlnim *maimuţe* (*maimuţa cu nasul plat, maimuţa urlătoare*), *tapiri, porc spinos, jaguari, puma, cerbi* (în llanos şi campos), *lama* şi *alpaca* (în Anzi), specii de păsări (*nandu, colibri*), peşti, reptile ş.a. În extremitatea sudică a Americii, ajung specii de animale din zona antarctică (*pinguini*).

SOLURILE Americii, determinate, de asemenea, de climă şi vegetaţie, dar influenţate foarte mult de relief şi rocă, au o dispunere zonală. Principalele tipuri de soluri sunt:

- **solurile permanent îngheţate** (în tundră) şi **spodosolurile** (în taiga), predominante în partea de nord, arctică, a continentului;
- **solurile brune de pădure**, caracterizând pădurile de foioase şi pădurile oceanice;
- **molisolurile** (cernoziom şi varietăţile sale) şi **solurile castanii** caracteristice stepei;
- **solurile deşertice** şi **montane**, asemănătoare prin caracterul lor incipient, nedezvoltat;

America - zone şi tipuri de soluri

- **solurile roşii sau brune subtropicale**, caracteristice pentru America Centrală; cele **de savană** - pentru întinderile ierboase din Podişul Braziliei; **solurile mediteraneene** - îndeosebi în California;
- în zona ecuatorială, **solurile lateritice** şi, respectiv, **solurile aluviale** în regiunile cu multă umiditate, de-a lungul râurilor.

Urmăriţi harta alăturată şi precizaţi repartiţia geografică a solurilor reprezentate.

- sol permanent îngheţat
- spodosoluri (podzoluri)
- soluri brune de pădure
- molisoluri (cernoziom)
- soluri de deşert şi soluri montane
- soluri castanii de stepă
- soluri mediteraneene
- soluri aluviale
- soluri roşii sau brune subtropicale
- soluri roşii sau brune de savană
- soluri lateritice

PEISAJELE NATURALE

OPŢIONAL

Elementele climei, vegetaţiei, reliefului şi hidrografiei se îmbină între ele formând întinderi cu un anumit caracter de omogenitate, pe care le putem denumi peisaje naturale.

America - peisaje naturale

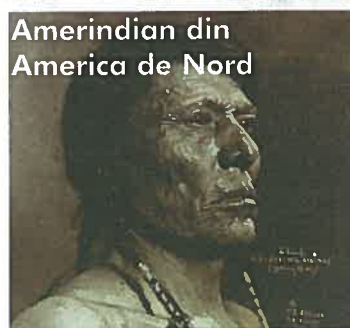

Realizaţi câte o scurtă caracterizare a fiecărui peisaj reprezentat pe hartă arătând elementele naturale cele mai reprezentative.

- A **Peisaje arctice**
  - A_1 Nordul Continental Arctic
  - A_2 Arhipelagul Arctic
  - A_3 Groenlanda
- B **Peisajul forestier rece**
- C **Peisajul regiunilor temperate**
  - C_1 Regiunea vestică
  - C_2 Regiunea centrală (preeria şi Munţii Stâncoşi)
  - C_3 Regiunea estică atlantică
- D **Peisaje subtropicale**
  - D_1 California
  - D_2 Deşerturi subtropicale
  - D_3 Regiunea Golfului Mexic
  - D_4 Podişul Mexican
  - D_5 America istmică şi insulară
- E **Peisaje intertropicale**
  - E_1 Regiunea Orinoco-Guyana
  - E_2 Amazonia
  - E_3 Podişul Brazilian
- F **Peisaje sudamericane temperate şi reci**
  - F_1 Faţada atlantică (Chaco, Pampas, Patagonia)
  - F_2 Faţada pacifică
  - F_3 Insulele antarctice
- G **Peisaje andine**

Amerindian cu costumaţie tradiţională aztecă

Amerindian - tipologie mayaşă

Amerindian din America de Nord

Eschimos

POPULAŢIA. Continentul american a cunoscut mai multe civilizaţii, denumite *precolumbiene* datorită existenţei lor înainte de venirea europenilor. Acestea au fost: civilizaţiile *olmecă* şi *aztecă* (dezvoltate în Podişul Mexican), civilizaţia *maya* (în Peninsula Yukatan) şi civilizaţia *incaşă* (pe platourile andine). **Popoarele precolumbiene** au cultivat porumbul, cartofii, arborele de cacao, care ulterior s-au răspândit pe alte continente. Aceste popoare au realizat şi importante construcţii monumentale (piramide, temple şi oraşe).

Deşi America a fost vizitată şi înainte de venirea lui Columb, abia la începutul secolului al XVI-lea, o dată cu confirmarea ideii că teritoriile descoperite reprezintă un continent nou, a început o **deplasare a populaţiilor din Europa** spre noul continent. În partea de sud, au venit îndeosebi *spanioli* şi *portughezi*, iar în nord, îndeosebi *englezi, irlandezi, germani* şi *francezi*. Acestora li s-au adăugat *italieni, populaţii slave*, precum şi alte grupuri. Migrarea populaţiilor europene spre America a avut loc aproape continuu, dar cu intenţii diferite, până astăzi.

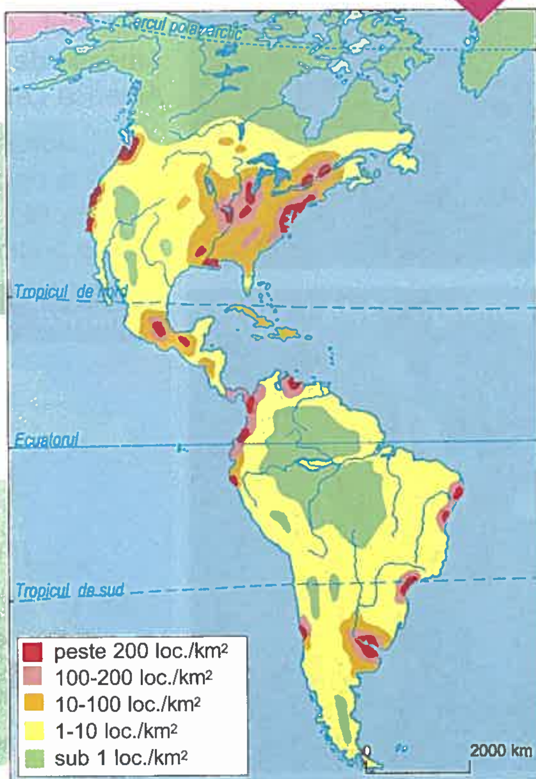
În acelaşi timp, pe continentul american au sosit şi **alte populaţii**: *africani* (în sudul SUA, America Centrală şi Brazilia), *chinezi, coreeni* şi *japonezi* (pe coastele vestice) ş.a. Populaţia originară este în prezent redusă numeric şi este în general „europenizată" prin limbă, cultură şi civilizaţie. Grupuri de *amerindieni* ("indieni" ai continentului american), cu un grad mai mare de conservare a identităţii proprii, se păstrează în anumite perimetre din Canada şi SUA, în Mexic, bazinul Amazonului, Munţii Anzi şi în nordul extrem al continentului (*eschimoşi*).

După cum se observă, America este caracterizată de prezenţa principalelor grupe de populaţii de pe glob. Amestecul dintre acestea (metisajul) a dus la apariţia unei mari diversităţi fizionomice.

Densitatea populaţiei are o valoare medie relativ redusă, ceea ce arată că, în comparaţie cu alte continente şi regiuni ale acestora, continentul american în ansamblul său este mai puţin populat.

Urmăriţi harta alăturată şi localizaţi principalele areale cu o densitate foarte ridicată (peste 200 loc./km^2) şi o densitate foarte redusă (sub 1 loc./km^2). Explicaţi aceste densităţi.

America - densitatea populaţiei

În prezent, populaţia continentului american (pe cele două mari subdiviziuni ale sale) este următoarea:

Subdiviziuni	Suprafaţă (mil. km^2)	Populaţia (mil. loc.)
America de Nord şi Centrală	24,2	480
America de Sud	17,8	410
America (total)	42,0	890

Comentaţi oral tabelul de mai sus.

AŞEZĂRILE OMENEŞTI

Aşezările rurale. America de Nord este predominant urbană, aşezările rurale fiind prezente îndeosebi în zonele agricole (ferme), în regiunile montane, în cele arctice (locuite de eschimoşi) şi în zonele ocupate de populaţia amerindiană.

America Centrală are pe mari întinderi un pronunţat caracter rural. Aşezările rurale sunt locuite de populaţii băştinaşe şi reprezintă o componentă a peisajului acestei părţi a continentului.

În repartiţia populaţiei sud-americane, aşezările rurale continuă să deţină o pondere importantă. Diversitatea acestora este determinată de factori umani (cultură, civilizaţie, tradiţie) şi factori geografici (relief, climă, sol, vegetaţie, resurse naturale).

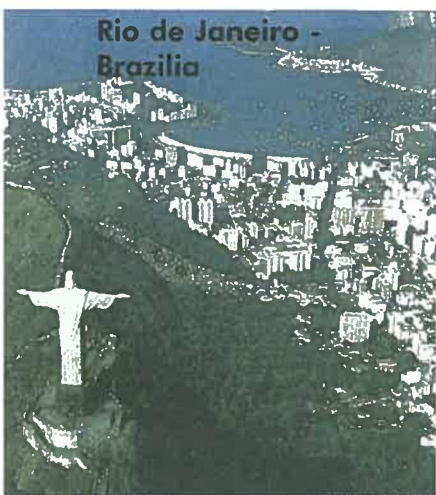
Aşezare rurală din America de Sud

Aşezare lacustră (pe lacul Titicaca)

Orașele. Așezările urbane americane au tradiții relativ recente. Cu toate acestea, fenomenul urban a cunoscut o extindere deosebită, îndeosebi în America de Nord (SUA și Canada), iar mai recent în America Latină (Mexic, Argentina, Brazilia).

Urmăriți pe harta de mai jos repartiția geografică a celor mai mari orașe americane fără să le memorați. Identificați și localizați pe hartă orașele cu o populație de peste 5 mil. loc.

America - principalele orașe

Cercul polar arctic
Tropicul de nord
Ecuatorul
Tropicul de sud

Vancouver, Winnipeg, Seattle, San Francisco, Portland, Sacramento, Minneapolis, Ottawa, Montreal, Chicago, Detroit, Boston, San Jose, Denver, Pittsburg, New York, Los Angeles, Baltimore, Philadelphia, San Diego, Phoenix, Dallas, Washington, El Paso, New Orleans, Austin, Houston, Tampa, Miami, Tampico, Guadalajara, Havana, Ciudad de Mexico, Guatemala, Tegucigalpa, Baranquilla, Caracas, Maracaibo, Medelin, Bogota, Cali, Quito, Guayaquil, Manaus, Belem, Fortaleza, Recife, Lima, La Paz, Brasilia, Salvador, Goyania, Belo Horizonte, Asuncion, Rio de Janeiro, Sao Paolo, Cordoba, Santiago, Porto Alegre, Rosario, Montevideo, Buenos Aires

- peste 10 mil. locuitori
- peste 5 mil. locuitori
- peste 1 mil. locuitori

0 — 2000 km

RESURSELE NATURALE ŞI ECONOMIA

RESURSELE NATURALE principale ale continentului american, în întregul său, sunt: *resursele de petrol, cărbunii superiori, minereurile de fier* şi anumite *minereuri neferoase*.

Dintre resursele naturale mai importante ale **Americii de Nord** menţionăm: cărbunii, minereurile de fier, minereurile neferoase, sarea. Petrolul, exploatat de aproape două secole, are resurse diminuate.

America de Sud dispune de rezerve mari de minereuri de fier (îndeosebi în Brazilia şi Venezuela), cupru (Chile), bauxită (Guyana, Surinam) şi de petrol (îndeosebi în Venezuela); există şi alte resurse de minereuri neferoase (argint, staniu, plumb, zinc) localizate în Munţii Anzi şi diamante (Brazilia).

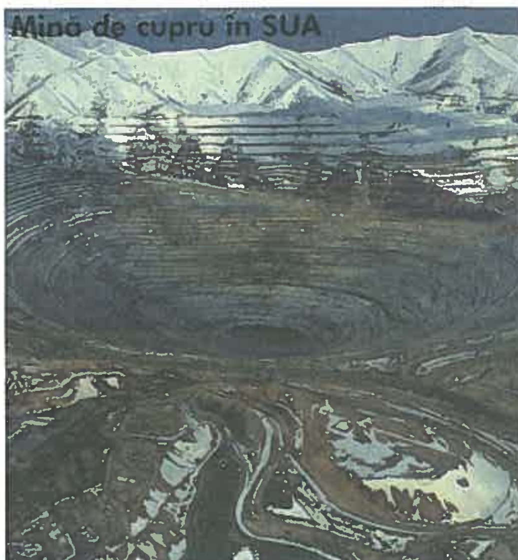
U	uraniu	Ag	argint
Au	aur	▲	petrol
Cu	cupru	△	gaze naturale
Pb	plumb	■	cărbuni superiori
D	diamante	□	cărbuni inferiori
Sn	staniu	▲	minereu de fier

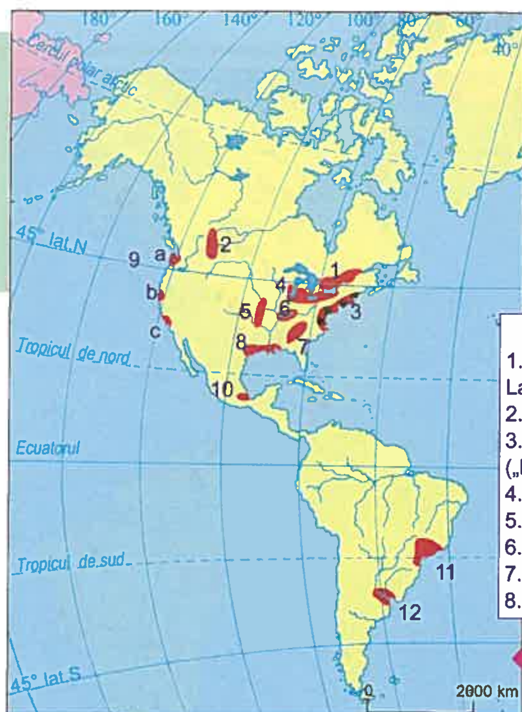
Urmăriţi harta alăturată. Precizaţi repartiţia geografică a resurselor reprezentate.

Comparaţi resursele naturale ale Americii de Nord şi Centrale cu cele ale Americii de Sud.

ACTIVITĂŢILE INDUSTRIALE sunt dependente şi de alţi factori, în afara celor legaţi de existenţa resurselor naturale. De aceea, activităţile de prelucrare a resurselor şi repartiţia geografică a principalelor ramuri, centre şi regiuni industriale vor fi analizate şi în cadrul anumitor state, considerate reprezentative.

Industria continentului american este foarte mult diferenţiată teritorial în raport cu nivelul general de dezvoltare economică a regiunilor şi ţărilor. Se pot contura mai multe **concentrări industriale**.

Mină de cupru în SUA

Urmăriţi harta alăturată. Localizaţi fiecare concentrare industrială. Comparaţi această hartă cu harta resurselor naturale şi încercaţi să caracterizaţi pe scurt câteva concentrări industriale, la alegere, identificând elementele esenţiale ale fiecăreia.

Concentrări industriale:

1. Sudul Canadei (Sf. Laurenţiu)
2. Vestul Canadei (Alberta)
3. Megalopolisul american („Boswash")
4. Marile Lacuri
5. Middlecontinent
6. Ohio
7. Appalachi
8. Golful Mexic
9. Pacific
   a. Seattle;
   b. San Francisco;
   c. Los Angeles
10. Mexic (Mexico - Veracruz)
11. Sud-estul Braziliei (Belo Horizonte - Rio de Janeiro - Sao Paolo)
12. La Plata (Buenos Aires)

America - concentrările industriale

Există două ţări foarte dezvoltate, SUA şi Canada, alte ţări cu o dezvoltare mijlocie, dar şi ţări slab dezvoltate economic, în care predomină activităţile agricole şi miniere.

În prezent, SUA sunt principala putere economică a lumii contemporane. Producţia industrială este diversificată şi are ramuri de înaltă tehnicitate. Canada este, de asemenea, o ţară dezvoltată, cu resurse bogate. Ţările insulare foarte mici din Marea Antilelor au, în primul rând, o vocaţie turistică.

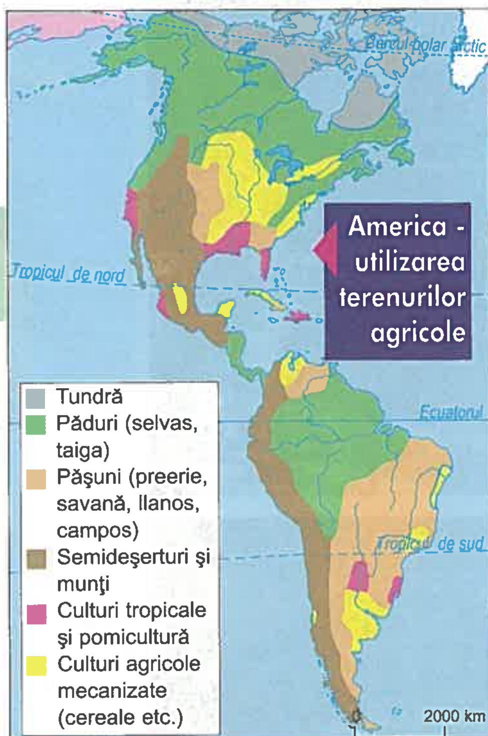
Pe ansamblu, industria sud-americană are o dezvoltare modestă în raport cu cea nord-americană, fiind concentrată: pe litoralul nordic, unde se remarcă îndeosebi extracţia şi prelucrarea petrolului (Maracaibo, Caracas), în sud-estul Podişului Braziliei (Belo Horizonte, Volta Redonda, Sao Paolo) şi în apropierea unor mari oraşe (Buenos Aires, Santiago, Quito-Guayaquil, Bogota-Medellin). Brazilia, care este considerată a VIII-a putere economică din lume, are, pe lângă ramuri cu tradiţie (siderurgie), o serie de ramuri moderne, noi (automobile, electronică, avioane). Venezuela şi Chile se află, de asemenea, într-o poziţie mai bună faţă de alte ţări.

Cultura cerealelor - SUA

AGRICULTURA. America prezintă şi anumite aspecte specifice legate de agricultură şi utilizarea terenurilor. Există anumite plante de cultură, care îşi au originea pe continentul american şi care au cunoscut o largă răspândire în alte regiuni; în acest sens amintim îndeosebi *porumbul, cartoful, arborele de cacao* şi *arborele de cauciuc.*

Exceptând agricultura modernă de mare randament din SUA şi Canada, activităţile agricole se prezintă ca o dominantă a economiilor mai puţin dezvoltate ale ţărilor latino-americane.

Urmăriţi harta alăturată şi localizaţi principalele moduri de utilizare a terenurilor.

Cultură de portocali - SUA

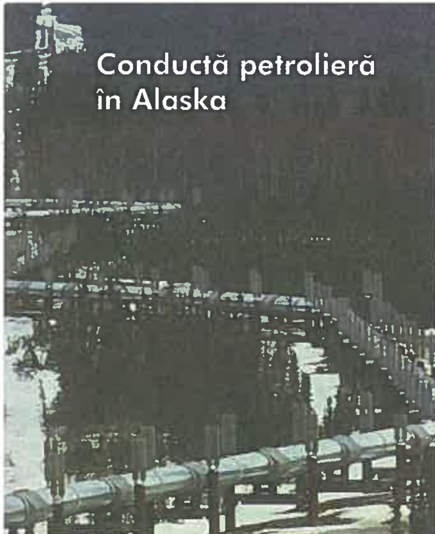

Fructele arborelui de cacao

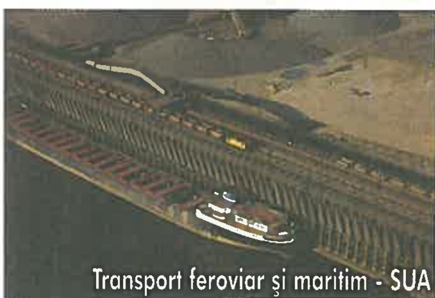
TRANSPORTURILE ŞI CĂILE DE COMUNICAŢIE. Reţeaua de transporturi este foarte diferenţiată şi se află în raport direct cu nivelul de dezvoltare economică a regiunilor respective.

Transporturile feroviare sunt foarte dezvoltate în SUA (care are 1/2 din reţeaua mondială) şi sudul Canadei. Există şi două linii sud-americane care traversează Anzii, acestea fiind, pe alocuri, foarte înalte.

Transporturile rutiere au caracteristici similare celor feroviare. Menţionăm în mod deosebit şoseaua transamericană (de la nord la sud) şi şoseaua transamazoniană.

Reţea de transport rutier - Rio de Janeiro

Conductă petrolieră în Alaska

Transport feroviar şi maritim - SUA

Portul Halifax - Canada

porturi
căi ferate

America - principalele porturi şi căi ferate

Urmăriţi harta de mai sus şi localizaţi principalele porturi reprezentate.

Transporturile aeriene au o deosebită concentrare în şi spre SUA (1/2 din liniile mondiale).

Transporturile maritime sunt dezvoltate, existând o importantă reţea de porturi atât la Oceanul Atlantic, cât şi la Oceanul Pacific.

Transporturile speciale cuprind o reţea de conducte, foarte mult concentrată în centrul SUA şi în zona Golfului Mexic. Există şi conducte de gaz metan care traversează Canada.

COMERŢUL este foarte concentrat în Statele Unite şi Canada (13%, respectiv 3% din comerţul mondial) şi, prin comparaţie cu acestea, mai redus în restul continentului (5% în total).

TURISMUL. Continentul american are un potenţial turistic deosebit, valorificat mai mult în partea de nord. Menţionăm zona Marilor Lacuri, Munţii Stâncoşi (cu parcul natural Yellowstone) şi Sierra Nevada (cu parcul natural Yosemite), canionul fluviului Colorado, California, insulele din Marea Antilelor, regiunile litorale (Miami, Rio de Janeiro), Munţii Anzi ş.a. Există şi obiective istorice de mare interes, cum ar fi vestigiile civilizaţiilor aztece, mayaşe şi incaşe (Machu Pichu şi Cuzco, din Anzi), marile oraşe nord-americane cu arhitectură modernă, muzee, locuri de distracţii (Disneyworld) sau oraşe cu un specific social şi cultural aparte (Hollywood, lângă Los Angeles, Las Vegas).

Analizaţi cu atenţie fotografiile alăturate şi arătaţi, în fiecare caz în parte, din ce cauză aceste regiuni reprezintă locuri de interes turistic.

Marele Canion

Valea Yosemite-SUA

Orlando (Florida) - parcul de distracţii Disneyworld - SUA

Cuzco - Peru

Las Vegas - SUA

Port în Antile

Machu Pichu - Peru

SINTEZĂ

✓ Continentul american, în întregul său, este al doilea ca întindere după Asia, dar populaţia este relativ redusă faţă de suprafaţa sa.

✓ Cunoscut târziu de europeni, a fost denumit, prin comparaţie, Lumea Nouă.

✓ Orientarea marilor trepte de relief este sub forma unor fâşii paralele între ele, dispuse de la nord la sud în lungul meridianelor.

✓ Zonele de climă, vegetaţie, faună, soluri şi peisajele naturale sintetizează zonalitatea fenomenelor naturale de la scara întregii planete.

✓ Cele două subdiviziuni majore sunt: America de Nord (la care se adaugă America Centrală) şi America de Sud, delimitate de zona Canalului Panama.

✓ Populaţia originară, predominant mongoloidă, provine din Asia. În prezent, însă, cea mai mare parte a populaţiei este formată din descendenţi ai europenilor.

✓ În comparaţie cu nordul continentului (până la Rio Grande), preponderent anglo-saxon, sudul, preponderent de origine hispanică şi portugheză, poartă denumirea de America Latină.

✓ Există aglomeraţii urbane mari, printre cele mai importante din lume.

✓ Resursele, bogate şi diversificate, sunt repartizate diferenţiat pe întinderea continentului.

✓ Nordul (SUA şi Canada) se caracterizează printr-o economie dezvoltată, iar sudul se află, în prezent, în curs de dezvoltare.

EVALUARE

A. *Răspundeţi la următoarele întrebări:*

1. Cum influenţează sistemul montan al continentului american zonele de climă şi vegetaţie?
2. Explicaţi debitul deosebit de mare al Amazonului.
3. Explicaţi din ce cauză doar munţii din zona intertropicală au patru etaje de climă şi vegetaţie.
4. Urmăriţi fotografiile cu aspecte ale reliefului din continentul american şi caracterizaţi pe scurt fiecare imagine, identificând tipurile de relief reprezentate.

B. *Analizaţi răspunsurile de mai jos şi identificaţi răspunsul corect:*

1. Mississippi şi Amazonul se aseamănă prin: a) direcţia de curgere; b) cantitatea de apă transportată; c) aproximativ aceeaşi lungime; d) zonele climatice străbătute.
2. Se varsă printr-un estuar fluviul: a) Orinoco; b) Sf. Laurenţiu; c) Mackenzie.
3. Cel mai mare oraş din emisfera sudică este: a) New York; b) Mexico; c) Sao Paolo.
4. Transporturi navale intense se realizează pe lacul: a) Urşilor; b) Michigan; c) Winnipeg; d) Titicaca.

AMERICA - REGIUNI ŞI ŢĂRI

America de Nord şi Centrală - specificul geografic

America de Nord şi Centrală cuprinde partea nordică a Americii, limita faţă de partea sudică (America de Sud) fiind situată la sud de Canalul Panama.

1. Kitts şi Nevis
2. Antigua şi Barbuda
3. Dominica
4. Santa Lucia
5. Saint Vincent şi Grenadine
6. Grenada
7. Barbados

America de Nord şi Centrală - harta politică

America de Nord și Centrală - harta fizică

- câmpii litorale
- câmpii fluviale și depresiuni joase (0-200 m)
- podișuri vechi
- regiuni montane (>1500 m) în cadrul podișurilor vechi
- podișuri și dealuri ale sistemului andin (200-1500 m)
- sistemul montan andin
- podișuri și platouri interioare
- C - câmpie
- ▲ vârfuri
- ▲ vulcani

Elementele specifice ale Americii de Nord şi Centrale sunt:

- ordonarea reliefului sub forma unor fâşii paralele, orientate în direcţia nord-sud;
- apartenenţa celui mai vechi nucleu continental (Scutul Canadian) la fostul continent nordic, Laurasia;
- prezenţa celor mai întinse lacuri glaciare;
- continuitatea geografică a Americii de Nord în zona Canalului Panama printr-o parte continentală şi o parte insulară care, împreună, formează America Centrală;
- delimitarea populaţiei predominant anglo-saxone, în nord, de cea preponderent hispanică, în sud, pe cursul fluviului Rio Grande şi graniţa convenţională dintre SUA şi Mexic;
- existenţa în America de Nord şi Centrală a două dintre cele mai mari metropole mondiale (New York şi Ciudad de Mexico).

Utilizând tabelul de mai jos, ordonaţi ţările după întindere şi după numărul de locuitori.

Ţara	**Suprafaţa** (km²)	**Populaţia** (mil. loc.)	**Capitala**
A Canada	9.975.000	30,60	Ottawa
SUA	9.364.000	270,20	Washington
Mexic	1.958.000	97,50	Ciudad de Mexico
B Belize	23.000	0,20	Belmopan
Costa Rica	51.000	3,50	San José
Guatemala	109.000	11,60	Guatemala
Honduras	112.000	5,90	Tegucigalpa
Nicaragua	120.349	4,80	Managua
Panama	77.082	2,80	Panama
Salvador	21.000	5,90	San Salvador
C Antigua şi Barbuda	442	0,07	Saint John's
Bahamas	13.900	0,30	Nassau
Barbados	430	0,30	Bridgetown
Cuba	111.000	11,10	Havana
Dominica	750	0.08	Roseau
Republica Dominicană	48.443	8,00	Santo Domingo
Grenada	345	0,09	Saint George's
Saint Vincent şi Grenadine	400	0,11	Kingstown
Haiti	27.700	7,5	Port au Prince
Jamaica	11.000	2,60	Kingston
Saint - Kitts şi Nevis	300	0,04	Basseterre
Santa Lucia	600	0,14	Castries

(A) America de Nord (B) America Centrală Continentală (C) America Centrală Insulară

STATELE UNITE ALE AMERICII

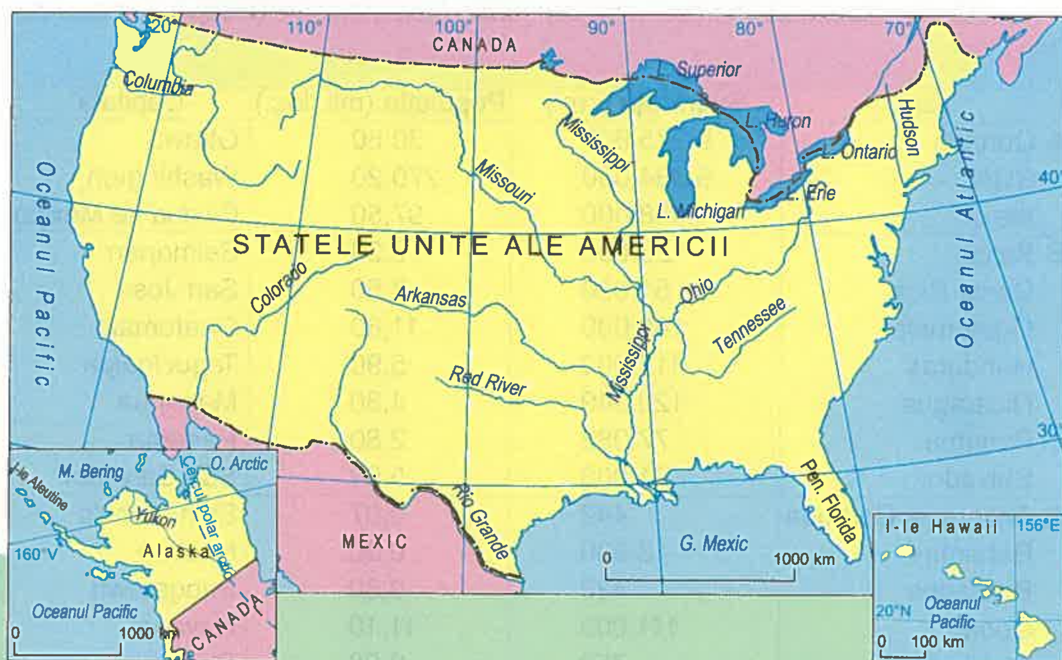
SUPRAFAŢĂ: 9.364.000 km²
POPULAŢIE: 270,2 mil. loc.
CAPITALĂ: WASHINGTON

SUA constituie al patrulea stat ca mărime după suprafaţă şi al treilea ca populaţie, fiind prima putere economică a lumii contemporane.

POZIŢIA GEOGRAFICĂ ŞI LIMITELE

SUA ocupă partea centrală a Americii de Nord, între regiunea Marilor Lacuri şi Golful Mexic. În nord se mărgineşte cu Canada, în sud cu Mexic, iar în est şi vest cu Oceanul Atlantic, respectiv Oceanul Pacific.

Este un stat federal format din 50 de state, dintre care 48 în limitele de mai sus şi două exterioare: *Hawaii* în Oceanul Pacific şi *Alaska* în nord-vestul continentului.

Urmăriţi harta de mai sus şi precizaţi limitele SUA (inclusiv ale celor două state exterioare) şi ţărmurile sale.

CADRUL NATURAL

RELIEFUL. Cele trei părţi ale SUA (partea continentală, Alaska şi insulele Hawaii) au aspecte diferite ale reliefului.

A) Partea **continentală** este formată din trei mari fâşii:

- în est, principala unitate de relief o constituie *Munţii Appalachi* (cu altitudini de 1000-2000 m). Sunt munţi vechi, erodaţi şi aplatizaţi; se continuă spre nord-est cu munţi şi mai vechi;

Priviţi harta fizică a Americii - (pag. 114) şi localizaţi marile fâşii paralele ale reliefului.

Urmăriţi harta alăturată şi - citind legenda hărţii - localizaţi principalele trepte, tipuri majore şi unităţi de relief.

SUA - trepte, tipuri şi unităţi de relief

A. Relief pe structuri alpine
- munţi cu altitudini peste 1000 m
- podişuri şi platouri interioare
- catene montane principale
- câmpii litorale şi depresiuni tectonice

B. Relief pe structuri vechi
- munţi erodaţi şi coline
- podişuri, platouri şi dealuri
- câmpii de acumulare fluvială şi câmpii litorale

- vârfuri
- vulcani
- Canionul Colorado
- Parcul natural Yellowstone
- cascade
- C - câmpie

- în centru, se întinde o zonă depresionară formată din câmpii, dealuri joase şi podişuri: în nordul acestei zone sunt dealuri (în jurul Marilor Lacuri), continuate spre sud cu o câmpie (*Câmpia Mississippi*), ce se întinde larg spre Golful Mexic (*Câmpia Golfului Mexic*) şi urcă altitudinal spre vest prin *Podişul Preeriilor* (1000 m) spre Munţii Stâncoşi;

- în vest, sistemul montan nord-american (parte a sistemului andin, de aceeaşi vârstă cu sistemul alpino-himalayan) este format din două şiruri paralele(*Munţii Stâncoşi* în est şi *Munţii Coastelor, Munţii Cascadelor* şi *Munţii Sierra Nevada* în vest), ce închid în interior două podişuri (*Podişul Marelui Bazin* şi *Podişul Colorado*). Munţii Sierra Nevada (Mount Whitney, 4421 m), Munţii Stâncoşi şi Munţii Cascadelor au înălţimi asemănătoare Alpilor.

B) **Alaska** are un relief predominant montan, în *Munţii Alaska* ajungându-se la cele mai mari înălţimi din SUA (Vârful McKinley, 6196 m).

Peisaj din Munţii Appalachi

Câmpia Mississippi

Munţii Stâncoşi

Relief vulcanic - Hawaii

Gheţar în Alaska

C) Insulele **Hawaii** au un relief vulcanic şi înălţimi care depăşesc 4000 m (Mauna Kea, 4205 m). Ele reprezintă un sistem montan care are o înălţime (măsurată de la baza lor, situată la 5000 m sub nivelul oceanului) mai mare decât înălţimea Munţilor Himalaya. Acest mare sistem vulcanic, situat în parte sub nivelul oceanului şi în parte deasupra, depăşeşte în total 9.000 m.

CLIMA. Statele Unite au pe cele mai mari întinderi o climă temperată, cu nuanţe în raport de depărtarea faţă de ocean. Partea de sud are un climat tropical, pe alocuri arid. Hawaii au un climat tropical oceanic, iar Alaska un climat subpolar.

Urmărind hărţile din manual referitoare la America, identificaţi, pentru teritoriul SUA, care sunt factorii care determină şi influenţează clima.

Caracterizaţi pe scurt şi localizaţi zonele de climă ale SUA.

Comparaţi clima insulelor Hawaii cu cea din Alaska.

Arătaţi cum se modifică clima SUA de la Oceanul Atlantic la Oceanul Pacific.

HIDROGRAFIA. În afară de **fluvii**, **râuri** şi **lacuri**, SUA au şi alte elemente originale ale hidrografiei. Astfel, în Alaska există suprafeţe ocupate cu **gheţari**, în Munţii Stâncoşi există mari **izvoare termale** (gheizere). Există de asemenea **cascade** importante, dintre care mai cunoscută este *cascada Niagara*, situată între lacurile Erie şi Ontario. De asemenea, Mississippi, cu afluentul său Missouri, este al treilea curs ca lungime din lume (după Amazon cu Maranon şi Nil) şi al treilea bazin hidrografic ca întindere (după Amazon şi Zair). Fluviul Colorado formează *Marele Canion*, cel mai mare şi cel mai spectaculos din lume.

Urmăriţi hărţile din manual şi identificaţi principalele fluvii şi lacuri din SUA. Explicaţi modul în care s-au format Marile Lacuri.

VEGETAŢIA, FAUNA, SOLURILE

Urmăriţi harta vegetaţiei continentului american şi precizaţi zonele de vegetaţie din SUA.

Caracterizaţi pe scurt vegetaţia din deşert şi vegetaţia de preerie.

Enumeraţi animalele cele mai cunoscute din Statele Unite.

Ce ştiţi despre bizoni?

Utilizând harta de la pag. 103 (America zone şi tipuri de soluri), identificaţi şi localizaţi tipurile de soluri caracteristice Statelor Unite.

Peisaj din nord-estul SUA (Noua Anglie)

Deşertul Mojave

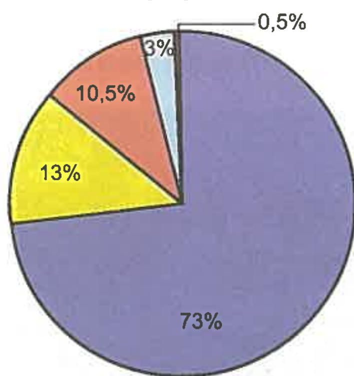
POPULAŢIA ŞI AŞEZĂRILE OMENEŞTI

POPULAŢIA. Actuala populaţie a SUA s-a format din amestecul mai multor populaţii succesive, provenite din Europa, Africa, America Latină şi Asia. Locuitorii originari din Europa sunt cei mai numeroşi; predomină descendenţi ai irlandezilor, englezilor, germanilor, italienilor ş.a. Populaţia neagră (afroamericană) este originară din Africa, iar în vestul SUA există locuitori de origine asiatică (japonezi, chinezi). În ultima perioadă de timp a crescut imigraţia şi ponderea populaţiei de origine hispano-americană. Există şi un număr mic de locuitori aborigeni (amerindieni); aceştia erau denumiţi, în perioada colonizării ţării, „piei roşii".

Faţă de densitatea medie (28 loc./km²), există regiuni cu o populaţie foarte densă (litoralul atlantic, zona Marilor Lacuri), şi cu o populaţie rară (Munţii Stâncoşi, Alaska).

Populaţia urbană reprezintă 80% din totalul populaţiei SUA.

Structura populaţiei SUA

- Albi (descendenţi ai europenilor)
- Negri (afroamericani)
- Hispanici (hispanoamericani)
- Asiatici
- Amerindieni

Urmăriţi graficul de mai sus care redă proporţional structura populaţiei SUA şi comentaţi oral aceste date.

1 - Vermont
2 - New Hampshire
3 - Connecticut
4 - Rhode Island
5 - Delaware
6 - Maryland

peste 100 loc/km²
50-85 loc/km²
20-45 loc/km²
sub 18 loc/km²

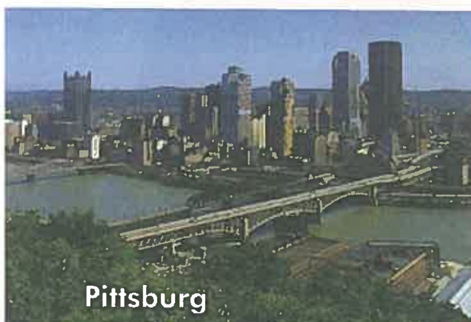
0 — 1000 km

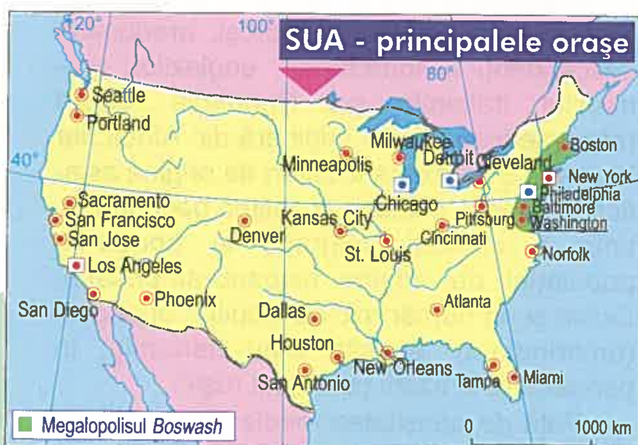
SUA - statele componente şi densitatea populaţiei

Precizaţi câteva momente ale istoriei formării şi evoluţiei SUA.

ORAŞELE. Există câteva mari aglomeraţii urbane cum ar fi **New York**, **Los Angeles**, **Chicago**, **Philadelphia**, **Dallas**, **Miami**, **Boston**, **Washington** etc.

Se consideră că nord-estul SUA formează cea mai mare concentraţie urbană din lume („megalopolis“) care este denumită *Boswash* (fiind între Boston şi Washington) şi are peste 40 mil. locuitori.

Urmăriţi harta de mai sus şi localizaţi cele mai mari oraşe din SUA.

Caracterizaţi pe scurt câte un oraş american despre care aveţi informaţii.

RESURSELE NATURALE ŞI ECONOMIA

Statele Unite au o economie modernă, foarte dezvoltată, diversificată şi foarte eficientă. Prima putere economică, politică şi financiară a lumii contemporane este susţinută de resurse naturale foarte mari.

Urmăriţi harta de mai sus: localizaţi resursele naturale şi principalele centre industriale.

RESURSE NATURALE. Resursele de *hidrocarburi* (petrol, gaze naturale) s-au diminuat datorită exploatării lor îndelungate. Resursele de *cărbuni, minereuri de fier* şi *minereuri neferoase* sunt încă foarte mari şi permit o exploatare îndelungată. În aceste condiţii, SUA trebuie să îşi procure anumite materii prime din import (petrol, unele minereuri, cauciuc natural).

Industrie de automobile - Detroit

ACTIVITĂŢILE INDUSTRIALE de bază au fost, la sfârşitul secolului trecut, exploatarea şi prelucrarea petrolului şi a cărbunelui, producerea de oţeluri şi a utilajului feroviar, precum şi prelucrarea bumbacului.

La începutul secolului nostru s-au dezvoltat industria de automobile, industria chimică, producţia de energie electrică ş.a., astfel încât, în acea perioadă, ansamblul industriei americane reprezenta 1/3 din totalul industriei mondiale.

Navetă spaţială

Silicon Valley (California)

SUA - agricultură modernă

Cultură de ananas - Hawaii

În prezent, ponderea SUA s-a redus la 1/6, dar deţine principalul loc într-o serie de ramuri de vârf (*echipament informatic, microprocesoare* - ex. *Silicon Valley, construcţii aerospaţiale*), celelalte domenii fiind orientate spre latura calitativă.

Rezervele de *petrol* s-au diminuat, chiar dacă s-au pus în valoare exploatări noi (în Alaska şi în jurul Golfului Mexic). Importurile au depăşit cu mult producţia internă, dar chiar în aceste condiţii Statele Unite au rămas al doilea producător mondial de petrol (după Arabia Saudită, de unde importă cele mai mari cantităţi). Statele Unite sunt primul producător şi consumator de *gaze naturale* şi al doilea producător de *cărbuni*. Mult timp cu o *producţie siderurgică* de primă mărime, şi-a diminuat-o sensibil în ultimii ani.

Industria producătoare de *energia electrică* (1/4 din totalul mondial) se află într-o dezvoltare continuă datorită creşterii ponderii centralelor atomoelectrice (1/3 din energia atomoelectrică a lumii). Statele Unite sunt, de asemenea, primul producător de *aluminiu* şi de produse *aeronautice* şi *aerospaţiale*.

Identificaţi şi localizaţi, utilizând harta de la pagina anterioară, centrele industriei aeronautice şi aerospaţiale.

AGRICULTURA Statelor Unite are un randament foarte ridicat (datorită organizării ştiinţifice, mecanizării şi irigaţiilor), chiar dacă numărul de persoane din această ramură este foarte redus (3% din populaţia care lucrează).

Producţia agricolă este foarte diversificată (*porumb, grâu, soia, orez, bumbac, sfeclă şi trestie de zahăr, citrice, struguri*), depăşind consumul intern. SUA ocupă locul I în lume în ceea ce priveşte producţia de porumb şi soia (fiecare cu aproape 1/2 din producţia mondială) şi locul II în producţia de grâu şi bumbac (la ambele produse, după China). Există o zonare a culturilor agricole: în nord predomină grâul, în centru, porumbul, în sud, bumbacul.

TRANSPORTURILE ŞI CĂILE DE COMUNICAŢIE. Statele Unite concentrează cea mai diversificată, mai extinsă şi modernă reţea de transporturi din lume. Astfel, în SUA există 1/2 din reţeaua feroviară mondială, cele mai moderne autostrăzi, iar transporturile aeriene concentrează 1/2 din totalul transporturilor mondiale de acest fel.

Urmăriţi harta de mai jos şi pe baza ei identificaţi şi localizaţi principalele aeroporturi, porturi, principalele căi ferate şi noduri feroviare.

SUA - principalele căi ferate, porturi şi aeroporturi

Trafic anual

Aeroporturi (mil. pasageri/an)

Porturi (mil. tone/an)

- porturi
- noduri de cale ferată
- căi ferate
- aeroporturi foarte mari
- alte aeroporturi

Pentru a sublinia intensitatea traficului aerian, menţionăm că, dintre primele 20 de aeroporturi din lume, 14 sunt americane (Chicago, New York, Dallas, Los Angeles, Atlanta ş.a.).

Totodată, Statele Unite deţin cea mai lungă reţea de conducte pentru transportul petrolului şi al gazelor naturale.

Principalele porturi maritime americane se află situate pe faţada atlantică (care se află în zona unor legături tradiţionale cu Europa), la Golful Mexic (pentru importul de petrol) şi la Oceanul Pacific.

Aeroport - Atlanta (SUA)

Chicago - complex rutier

De asemenea, există un sistem complex de transporturi navale pe Marile Lacuri şi pe fluvii (îndeosebi Mississippi). SUA controlează, de asemenea, zona Canalului Panama şi posedă numeroase baze şi facilităţi, îndeosebi în Oceanul Pacific.

COMERŢUL. Deşi ponderea în comerţul exterior s-a diminuat în timp, ajungând în prezent la numai 13% din comerţul mondial (faţă de 50% în urmă cu 4-5 decenii), SUA ocupă încă prima poziţie în relaţiile economice internaţionale.

TURISMUL este foarte dezvoltat şi reprezintă o preocupare importantă a americanilor. Există numeroase atracţii turistice în interior (cum ar fi California, Florida, parcurile naturale etc.), dar a luat o dezvoltare considerabilă turismul extern (spre Europa, Asia de Sud-Est, Caraibe, America Centrală).

DIFERENŢIERI REGIONALE

Regiunile SUA

În SUA au fost conturate mai multe regiuni, cu anumite particularităţi economice:

(a) **Nord-Estul**, cuprinzând regiunea din jurul megalopolisului Boswash;

(b) **Sudul**, format dintr-o regiune „istorică" (Munţii Appalachi şi regiunile limitrofe, denumite „Vechiul Sud") şi o regiune „nouă" („Sudul Tânăr") din jurul Golfului Mexic;

(c) **Nordul-Central** cuprinzând regiunile mai joase din centru, Vestul Mijlociu şi Marile Câmpii, în centru;

(d) **Vestul** („Marele Vest"), cuprinzând munţii şi faţada pacifică.

Caracterizaţi pe scurt profilul economic predominant al fiecărei regiuni, utilizând informaţiile din hărţi şi din textul manualului.

REZUMAT

- Statele Unite au o întindere continentală şi o mare varietate a condiţiilor naturale.
- SUA reprezintă şi astăzi principala putere economică mondială.
- Economia, de mare randament şi înaltă eficienţă, se bazează pe progresul tehnologic şi posibilităţile financiare foarte mari.
- Oraşele americane au fost modelul oraşelor contemporane, moderne.
- SUA concentrează o mare parte din activitatea de transporturi a lumii, îndeosebi în ceea ce priveşte transporturile aeriene şi feroviare.

CANADA

SUPRAFAŢĂ: 9.975.000 km²
POPULAŢIE: 30,6 mil. loc.
CAPITALĂ: OTTAWA

Canada este un stat federal, al doilea din lume ca întindere (după Federaţia Rusă), având însă o populaţie puţin numeroasă.

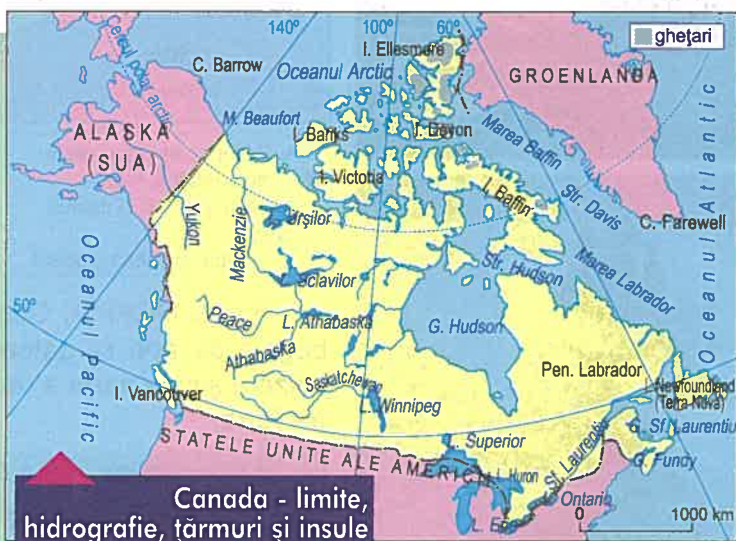
Un element important ce caracterizează acest stat este că el este format dintr-o comunitate de limbă engleză şi o comunitate de limbă franceză; atât limba engleză, cât şi limba franceză sunt limbi oficiale.

POZIŢIA GEOGRAFICĂ ŞI LIMITELE

Canada ocupă partea de nord a Americii de Nord, cuprinzând **un spaţiu continental** şi numeroase insule situate spre Oceanul Arctic, care formează **Arhipelagul Arctic**. Dacă urmăriţi cu atenţie harta de mai jos, veţi observa că ţărmurile insulelor din Arhipelagul Arctic şi ţărmurile Groenlandei sunt foarte crestate, fiind asemănătoare fiordurilor norvegiene. Aceste ţărmuri au fost formate de gheţari, când aceştia ocupau întinderi mai mari.

Urmăriţi harta alăturată şi precizaţi limitele Canadei, aspectele ţărmurilor (golfuri, peninsule şi insule) şi localizarea suprafeţelor ocupate de gheţari.

Precizaţi consecinţele poziţiei geografice a Canadei pentru caracteristicile climei, vegetaţiei, agriculturii şi transporturilor.

Canada - limite, hidrografie, ţărmuri şi insule

CADRUL NATURAL

RELIEFUL. Canada prezintă mai multe regiuni naturale, legate de structura geologică şi de relieful diferit al acestora. Cea mai extinsă, ocupând aproape jumătate din teritoriu, este Scutul Canadian, alcătuit din cele mai vechi structuri geologice din America de Nord. Relieful său, nu prea înalt, a fost puternic modelat de calota glaciară *cuaternară*. În sud-estul ţării se află regiunea Marilor Lacuri şi a fluviului Sf. Laurenţiu, pe care prelungirile nordice ale Munţilor Appalachi o separă de litoralul atlantic. La vest de Scutul Canadian se află un sistem de podişuri ale căror altitudini cresc treptat spre Munţii Stâncoşi şi Munţii Mackenzie.

Peisaj
din Teritoriile de Nord

Delta fluviului Mackenzie

Urmăriţi harta de mai jos.

Identificaţi şi localizaţi treptele şi unităţile de relief ale Canadei.

Canada - harta fizică

A. Relief pe structuri vechi
- munţi erodaţi şi coline
- podişuri, platouri şi dealuri
- câmpii
- gheţari şi calotă glaciară

B. Relief pe structuri alpine
- munţi cu altitudini peste 1000 m
- catene montane principale
- ▲ vârfuri
- grosimea gheţii (m)

HIDROGRAFIA. Canada dispune de o reţea bogată de ape curgătoare şi lacuri, care cumulează a şasea parte a rezervelor de apă dulce de pe Terra.

Localizaţi pe harta de la pag. 125 fluviile şi lacurile Canadei. Explicaţi formarea lacurilor glaciare.

CLIMA. Canada are, pe cea mai mare întindere, o climă rece, pe alocuri extremă; doar pe o mică porţiune, în sud, are o nuanţă temperată.

VEGETAŢIA, FAUNA, SOLURILE

Utilizând informaţiile şi hărţile care se referă la întregul continent, precizaţi, localizaţi şi caracterizaţi pe scurt zonele de climă, vegetaţie, faună şi soluri ale Canadei.

Fluviul Sf. Laurenţiu

POPULAŢIA ŞI AŞEZĂRILE OMENEŞTI

POPULAŢIA. Canada este formată din două comunităţi principale: cea de limbă franceză, majoritară în provincia Quebec, şi cea de limbă engleză, preponderentă în restul ţării. În nordul teritoriului populaţia este foarte rară. O concentrare mai mare este în sud, spre Marile Lacuri şi în zona fluviului Sf. Laurenţiu.

ORAŞELE principale sunt: **Toronto**, **Montreal**, **Vancouver**, **Winnipeg**, **Calgary**, **Quebec**, **Edmonton**, **Hamilton** şi **Ottawa**.

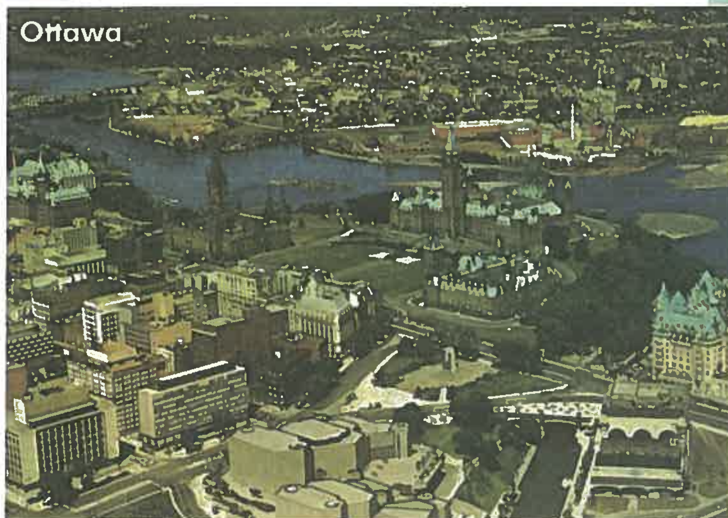
Comparaţi repartiţia populaţiei din Canada cu cea din Siberia.

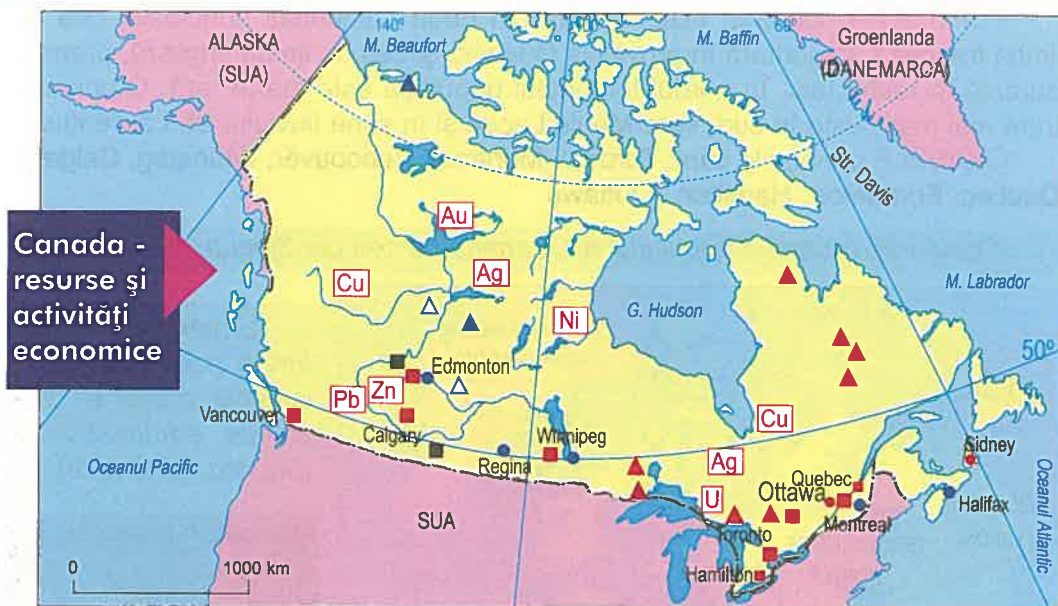
Canada - provincii, teritorii şi oraşe principale

Urmăriţi harta alăturată şi localizaţi principalele oraşe şi diviziunile administrative (provincii şi teritorii).

Vancouver

Ottawa

Montreal

Canada are o economie dezvoltată, deşi populaţia este puţin numeroasă.

RESURSELE NATURALE. O importanţă deosebită o au resursele de *minereu de fier*, de *cărbuni, petrol, gaz metan* şi *minereuri neferoase*. La aceste resurse, Canada are producţii importante la nivel mondial. Este a treia producătoare de gaze naturale.

Urmăriţi harta de mai sus şi precizaţi repartizarea principalelor resurse naturale. Localizaţi principalele centre cu activităţi industriale.

ACTIVITĂŢILE INDUSTRIALE se desfăşoară în marile oraşe. Energia electrică produsă plasează Canada pe locul V pe glob; o parte din aceasta este exportată în SUA. În nord, există o activitate importantă de *exploatare a lemnului*, în zona pădurilor de conifere.

AGRICULTURA asigură produse agroalimentare mai mari decât necesităţile proprii. Canada are o producţie mare de *grâu*.

TRANSPORTURILE sunt modernizate şi dezvoltate mai ales în partea de sud. Principala arteră feroviară canadiană face legătura între Oceanul Atlantic (Halifax) şi Oceanul Pacific (Vancouver).

Comparaţi această cale ferată cu „Transsiberianul".

Oraşele mari au aeroporturi internaţionale.

REZUMAT

■ Canada este un stat întins, puţin populat, cu resurse bogate şi un înalt nivel de dezvoltare economică.

■ Nordul este rece şi inospitalier, iar sudul seamănă atât cu SUA, cât şi cu Europa Vestică (Atlantică).

MEXIC

Statele Unite Mexicane

SUPRAFAŢĂ: 1.958.000 km^2
POPULAŢIE: 97,5 mil. loc.
CAPITALĂ: CIUDAD DE MEXICO

OPŢIONAL

POZIŢIA GEOGRAFICĂ ŞI LIMITELE

Mexicul este situat în America Centrală şi este mărginit în est şi vest de cele două oceane (Oceanul Atlantic şi Oceanul Pacific). Este străbătut de Tropicul de nord.

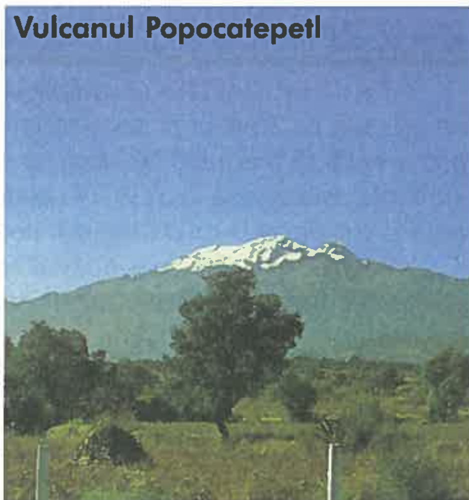
Limita de nord este definită de graniţa naturală a fluviului Rio Grande, continuată cu graniţa convenţională cu SUA, iar limita de sud ajunge până în Peninsula Yukatan. Fluviul Rio Grande este considerat limita de unde începe, spre sud, America Latină.

CADRUL NATURAL

Mexicul este situat în cea mai mare parte pe un podiş înalt (Podişul Mexican), înconjurat de munţi înalţi, cu altitudini mai mari de 3.000 m. În partea de vest se află Munţii Sierra Madre de Vest, iar în est, Sierra Madre de Est; în locul unde aceşti munţi se îmbină între ei se află cele mai înalte vârfuri din America Centrală: Popocatepetl *(5452 m) şi* Citlaltepetl *(5700 m) - vezi harta de la pag. 114.*

Datorită izolării, climatul din interiorul ţării este arid, dar pe litoralul pacific şi pe cel atlantic climatul este mai umed, subtropical. Râurile sunt scurte şi au debite variabile.

Zona cea mai îngustă, cu un relief mai coborât (Istmul Tehuantepec), reprezintă limita naturală între America de Nord şi America Centrală.

Vulcanul Popocatepetl

Urmăriţi hărţile generale ale Americii şi realizaţi o scurtă caracterizare a condiţiilor naturale ale Mexicului.

POPULAŢIA ŞI AŞEZĂRILE OMENEŞTI

POPULAŢIA. Pe teritoriul Mexicului au locuit populaţii precolumbiene, dintre care olmecii, mayaşii şi aztecii au creat civilizaţii avansate şi originale. Acest amestec de populaţii vechi şi de colonizatori spanioli se observă foarte bine în fizionomiile mexicanilor.

Creşterea demografică este accentuată. Deşi are oraşe mari, populaţia rurală este încă predominantă.

ORAŞELE. Cel mai important oraş este ***Ciudad de Mexico****. Celelalte oraşe mari sunt:* ***Guadalajara****,* ***Monterrey****,* ***Pueblo*** *ş.a.*

Mexic - așezare urbană caracteristică (Guanajuato)

Mexic - orașe, resurse și activități economice

Urmăriți harta de mai sus și localizați: cele mai mari orașe, principalele resurse naturale și centrele industriale din Mexic.

RESURSELE NATURALE ȘI ECONOMIA

RESURSE NATURALE. Mexicul dispune de importante rezerve de petrol, *care se găsesc pe litoralul și pe platforma continentală a Golfului Mexic. Cantitatea de petrol extrasă plasează Mexicul pe locul V pe glob. Din această cantitate, aproape jumătate este trimisă în SUA din portul Veracruz. Mexicul mai dispune de minereuri neferoase (îndeosebi de* argint*), celelalte resurse fiind modeste.*

INDUSTRIA este mai dezvoltată decât în alte țări latino-americane, datorită existenței unor resurse de bază, înaltului potențial demografic și unor împrumuturi financiare și investiții străine realizate de bănci și companii din Statele Unite. O ramură importantă la nivel internațional o constituie industria de locomotive electrice.

AGRICULTURA este axată pe cultura porumbului *(plantă originară din Mexic), a* trestiei de zahăr *și a unor plante tropicale* (cafea, cacao)*. Deși în agricultură lucrează o mare parte din populația rurală a țării, datorită mecanizării reduse și suprafețelor mici amenajate prin irigații, randamentul este modest.*

COMERȚUL exterior al Mexicului este strâns legat de SUA.

TRANSPORTURILE. Rețeaua de căi de comunicație este modestă, distingându-se însă șoseaua transamericană, *care traversează țara de la nord la sud.*

TURISMUL. În ultimii ani, Mexicul a devenit și o țară turistică, datorită interesului față de monumentele precolumbiene.

REZUMAT

- Mexicul este unul dintre cele mai reprezentative state din America Latină.
- Petrolul asigură o bază energetică suficientă și reprezintă principalul produs de export.
- Capitala țării - Ciudad de Mexico - este unul dintre cele mai mari orașe din lume.
- Mexicul are strânse legături economice cu vecinul din nord, SUA.

SINTEZĂ

✓ America de Nord şi Centrală prezintă asemănări mai mari cu Asia, dar are în plus întinderile de gheaţă ale Groenlandei.

✓ Arealul care a fost ocupat de gheţarul de calotă din nordul continentului păstrează urmele unui expresiv relief glaciar: lacuri glaciare care marchează limita maximă a gheţarului şi ţărmuri cu fiorduri în Arhipelagul Arctic.

✓ Fâşiile paralele ale reliefului sunt orientate în lungul unor linii nord-sud.

✓ Podişurile vechi fac parte din fostul continent nordic Laurasia.

✓ Zonalitatea climatică, de vegetaţie, faună şi soluri urmează fâşii aproape paralele în latitudine.

✓ Continentul este înconjurat de insule în nord şi în sud.

✓ Statele Unite ale Americii reprezintă cea mai dezvoltată ţară a lumii contemporane.

✓ Populaţia continentului este predominant de origine exterioară.

EVALUARE

A. *Răspundeţi la următoarele întrebări:*

1. Care sunt cele mai importante oraşe (nord-americane) ale continentului?
2. Cum se explică arealele interioare aride?
3. Care sunt cauzele principale ale dezvoltării SUA?
4. Cum se explică existenţa unor mari lacuri?
5. Din ce cauză sistemul montan nord-american este orientat de la nord la sud?

B. *Urmăriţi cu atenţie propoziţiile de mai jos şi identificaţi varianta corectă:*

1. Cel mai întins stat din America Centrală este: a) Cuba; b) Mexic; c) Guatemala; d) Panama.
2. Limita dintre populaţiile predominant anglo-saxone şi cele predominant hispanice este: a) Istmul Tehuantepec; b) Canalul Panama; c) fluviul Rio Grande; d) zona Marilor Lacuri.
3. Zona canadiană a pădurilor de conifere are cele mai mari asemănări cu: a) Asia Centrală; b) Siberia; c) Peninsula Scandinavă; d) Amazonia.
4. Cel mai vechi uscat se regăseşte în: a) Munţii Stâncoşi; b) Munţii Appalachi; c) Peninsula Labrador; d) Podişul Mexican.
5. La Capul Barrow (în nordul continentului) este noapte polară pe data de: a) 1 ianuarie; b) 1 aprilie; c) 1 iunie; d) 1 septembrie.
6. Cel mai important aeroport se află la: a) Mexico; b) New York; c) Chicago; d) Los Angeles.
7. Sequoia este un arbore care: a) este înalt; b) este gros; c) trăieşte mult; d) este înalt, gros şi trăieşte mult.
8. Cele mai înalte maree se înregistrează la vărsarea fluviului: a) Mississippi; b) Yukon; c) Sf. Laurenţiu; d) Colorado.
9. Cea mai importantă resursă a Canadei este: a) gazul metan; b) petrolul; c) fierul; d) argintul.
10. Peninsulele Yukatan şi Florida se aseamănă prin: a) formă; b) poziţie; c) relief; d) locuitori.

America de Sud - specificul geografic

America de Sud formează partea sudică a continentului american, fiind cuprinsă între zona Canalului Panama (care o desparte de America Centrală) şi Capul Horn, (extremitatea ei sudică), având o suprafaţă de 17.800.000 km^2.

America de Sud - harta politică

America de Sud - harta fizică

- câmpii litorale
- câmpii fluviale şi depresiuni joase (0-200 m)
- podişuri vechi (scuturi ale Gondwanei)
- regiuni montane (>1500 m) în cadrul podişurilor vechi
- ▲ vârfuri
- podişuri şi dealuri ale sistemului andin (200-1500 m)
- sistemul montan andin
- podişuri înalte (Altiplano)
- *Patagonia* - regiuni fizico-geografice
- C - câmpie

Elementele specifice, în comparaţie cu America de Nord, sunt:

● ţărmurile drepte, cu golfuri şi insule foarte puţine;

● altitudini foarte mari ale sistemului andin, care ajung la aproape 7000 de metri (Vf. Aconcagua, 6960 m, cel mai înalt al continentului american);

● predominanţa climei, vegetaţiei şi faunei intertropicale;

● existenţa unei câmpii foarte întinse şi foarte joase, străbătută de cel mai mare sistem hidrografic al planetei (Amazonul) şi acoperită cu cea mai mare suprafaţă forestieră (*selvas*);

● prezenţa în structura actuală a continentului a două podişuri medii (Podişul Guyanei şi Podişul Braziliei), ce au aparţinut vechiului continent sudic Gondwana;

● preponderenţa latină (exceptând Trinidad - Tobago şi teritoriile Guyanelor), America de Sud cuprinzând două părţi aproape egale: în est o ţară de limbă portugheză - Brazilia - iar în vest şi sud ţări hispanice;

● zona montană andină, care a găzduit vechea civilizaţie incaşă.

Statul	**Suprafaţa** (km^2)	**Populaţia** (mil.loc.)	**Capitala**
Argentina	2.780.000	36,1	Buenos Aires
Bolivia	1.098.600	8,0	La Paz
Brazilia	8.512.000	162,0	Brasilia
Chile	756.600	14,8	Santiago
Columbia	1.139.000	38,6	Bogota
Ecuador	283.600	12,2	Quito
Guyana	215.000	0,7	Georgetown
Guyana Franceză	90.000	0,2	Cayenne
Paraguay	406.700	5,2	Asunçion
Peru	1.285.200	26,1	Lima
Surinam	163.300	0,4	Paramaribo
Trinidad - Tobago	5.100	1,3	Port of Spain
Uruguay	177.400	3,2	Montevideo
Venezuela	912.000	23,3	Caracas

Urmăriţi cu atenţie tabelul de mai sus. Nu memoraţi nimic. Ordonaţi ţările după întindere şi după numărul de locuitori. Identificaţi ţările între ale căror suprafeţe se află - din punct de vedere numeric - suprafaţa ţării noastre şi ţara cea mai apropiată ca populaţie.

BRAZILIA

Republica Federativă a Braziliei

SUPRAFAŢĂ: 8.512.000 km^2
POPULAŢIE: 162 mil. loc.
CAPITALĂ: BRASILIA

POZIŢIA GEOGRAFICĂ ŞI LIMITELE

Brazilia este situată în partea central-estică a Americii de Sud. Spre deosebire de celelalte ţări ale Americii de Sud (care sunt în majoritate, exceptând Guyanele şi Trinidad-Tobago, de limbă spaniolă), Brazilia este singura ţară de limbă portugheză. Este însă cea mai întinsă şi populată ţară a Americii de Sud (ocupând aproape 1/2 din întinderea sa), şi unul dintre cele mai întinse state din lume (ocupând locul V).

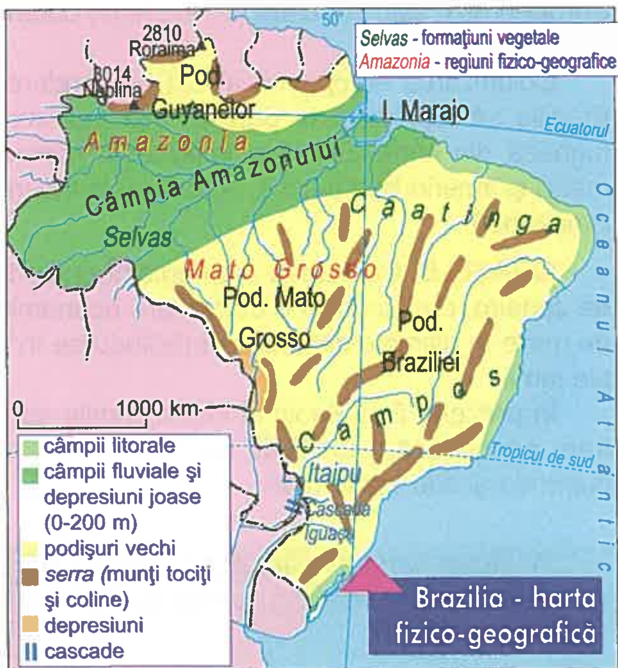

Brazilia - limite, hidrografie şi oraşe

CADRUL NATURAL

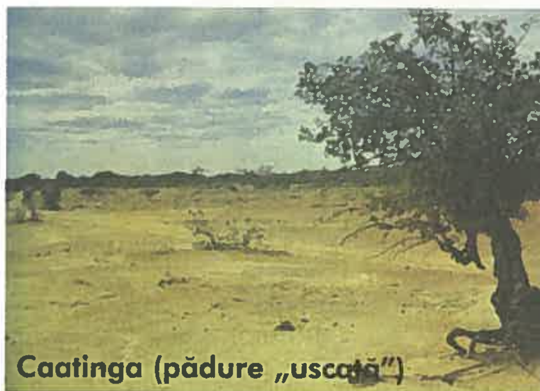
Relieful Braziliei este format din următoarele unităţi mari: *Podişul Guyanelor şi Câmpia Amazonului* în nord, respectiv *Podişul Braziliei* în centru şi în sud.

Podişul Guyanelor şi Podişul Braziliei reprezintă două fragmente din fostul continent sudic Gondwana. Ele au fost îndelung erodate, dar prezintă pe alocuri şi înălţimi mai mari. Fostele lanţuri muntoase se prezintă sub forma unor culmi prelungi, relativ netede datorită eroziunii, care se numesc *serra*. Partea de vest a Podişului Braziliei se numeşte *Mato Grosso* şi este o regiune puţin accesibilă, izolată până în prezent de civilizaţia contemporană.

Brazilia - harta fizico-geografică

Peisaj amazonian

Caatinga (pădure „uscată")

Câmpia Amazonului este o vastă depresiune, situată între cele două podişuri, în care râurile din bazinul hidrografic al Amazonului au adus mari cantităţi de sedimente şi le-au depus sub forma unei întinse câmpii de acumulare fluvială.

Pădurea ecuatorială (*selvas*), climatul cald şi umed şi reţeaua hidrografică foarte bogată fac din aceasta o regiune deosebit de originală: *Amazonia.*

Urmăriţi harta fizico-geografică de la pagina anterioară. Identificaţi şi localizaţi principalele unităţi de relief şi asociaţii vegetale.

Utilizând harta hidrografică de la aceeaşi pagină, localizaţi principalele fluvii.

Utilizând hărţile Americii de la pag. 97 şi 101, identificaţi şi localizaţi zonele de climă şi vegetaţie ale Braziliei.

POPULAŢIA ŞI AŞEZĂRILE OMENEŞTI

POPULAŢIA. Deşi prin numărul de locuitori este a cincea ţară din lume (după China, India, SUA şi Indonezia), comparativ cu întinderea sa (85% din întinderea Europei) este slab populată (20 loc./km^2) datorită unor întinse suprafeţe cu condiţii dificile de trai.

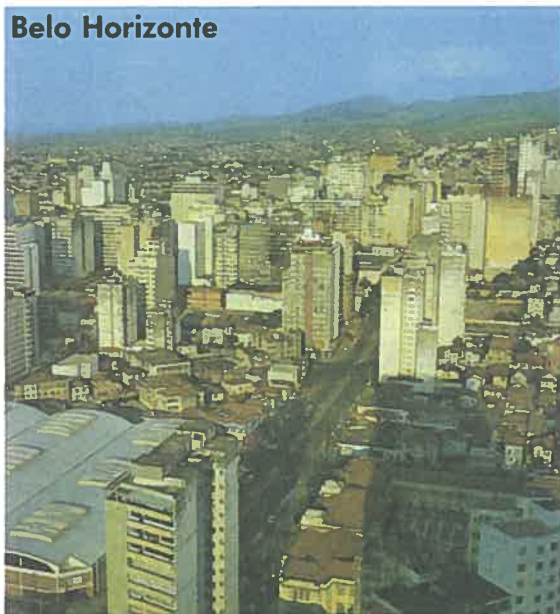
Colonizarea europeană a fost preponderent portugheză, ceea ce a făcut ca Brazilia să reprezinte în prezent cea mai importantă concentrare de limbă portugheză din lume. Există o importantă minoritate neagră (provenită din Africa), metişi şi amerindieni (ultimii, organizaţi în triburi, mai numeroşi în Mato Grosso şi în Amazonia).

ORAŞELE. Cele două mari aglomeraţii urbane ale Braziliei, **Sao Paolo** şi **Rio de Janeiro**, au cunoscut o dezvoltare economică, demografică şi urbană deosebit de mare în ultimele decenii, numărându-se în prezent printre cele mai mari oraşe ale lumii.

În prezent, Sao Paolo şi împrejurimile sale reprezintă cea mai mare concentrare economică a Braziliei, cu industrii diversificate, moderne. Reţeaua urbană cuprinde şi alte oraşe mari.

Analizaţi harta pe care sunt reprezentate oraşele Braziliei, apoi identificaţi şi localizaţi oraşele mari (cu peste 1 mil. loc.). Comentaţi repartiţia geografică a oraşelor.

Sao Paolo

Belo Horizonte

Brasilia, capitala statului de patru decenii, este amplasată pe un platou înalt (la 1000 m), într-o regiune puţin populată, dar situată într-o poziţie mai centrală a ţării în comparaţie cu metropolele economice Sao Paolo şi Rio de Janeiro.

Este un oraş modern, cu o arhitectură originală.

RESURSELE NATURALE ŞI ECONOMIA

RESURSELE NATURALE ale Braziliei sunt foarte diferenţiate: există rezerve mari de minereuri feroase, dar rezerve mai mici de cărbuni şi petrol.

Datorită rezervelor mari, Brazilia a devenit *principalul producător mondial de minereu de fier.*

Exploatare minieră de fier - Carajos

Brazilia - resurse şi activităţi economice

Urmăriţi harta de mai sus şi localizaţi resursele principale şi centrele industriale importante ale Braziliei.

Barajul hidrocentralei Itaipu

Plantaţie de cafea

Cultură de trestie de zahăr

ACTIVITĂŢILE INDUSTRIALE. Resursele energetice tradiţionale fiind reduse, Brazilia şi-a dezvoltat foarte mult industria hidroenergetică. Au fost construite hidrocentrale mari pe principalele fluvii şi, în comun cu Paraguay, cea mai mare hidrocentrală din lume, *Itaipu*. Datorită producţiei mari de energie electrică şi a resurselor de minereu de fier, s-a dezvoltat mult industria siderurgică. Brazilia se remarcă, de asemenea, prin poziţii importante la nivel mondial în privinţa producţiei de *aluminiu* şi *automobile*.

AGRICULTURA. În domeniul produselor agricole, Brazilia ocupă primul loc în producţia de *cafea* (cu peste 20% din totalul producţiei mondiale) şi *zahăr* (din trestie de zahăr), al doilea loc în producţia de *soia*, fiind totodată o mare producătoare de *porumb*. Se cultivă *cacao, tutun* şi se exploatează *imensele rezerve forestiere* din pădurea amazoniană. De asemenea, deţine un loc important în efectivele de *bovine*.

TRANSPORTURILE. Brazilia este în curs de a-şi extinde sistemul de autostrăzi, de transporturi feroviare, aeriene şi maritime. Îşi pune, de asemenea, în valoare potenţialul turistic.

Deşi este considerată o ţară în curs de dezvoltare, Brazilia are toate caracteristicile pentru a deveni, în curând, o ţară dezvoltată.

REZUMAT

- Cu o întindere aproape continentală, dar cu o populaţie prin comparaţie mai redusă, Brazilia este una dintre ţările aflate în dezvoltare rapidă.
- Este principala producătoare de minereu de fier, una dintre resursele de bază ale lumii contemporane.
- Noua capitală, Brasilia, este un oraş modern şi un simbol al dezvoltării economice.
- Sao Paolo este motorul economic al ţării şi cel mai mare oraş din emisfera sudică.

ARGENTINA

Republica Argentina

SUPRAFAŢĂ: 2.780.000 km²
POPULAŢIE: 36,1 mil. loc.
CAPITALĂ: BUENOS AIRES

OPŢIONAL

POZIŢIA GEOGRAFICĂ ŞI LIMITELE

Argentina este situată în sudul Americii de Sud, împărţind cu statul Chile conul sudic al Americii („triunghiul" din sudul Americii) a cărui linie mediană o reprezintă axa Anzilor.

Urmăriţi harta politică a Americii de Sud (pag. 132) şi identificaţi vecinii Argentinei, apoi urmăriţi harta fizică (pag. 133) şi identificaţi principalele trepte şi unităţi de relief ale Argentinei.

CADRUL NATURAL

Munţii Anzi depăşesc pe alocuri 6000 m (cel mai înalt vârf al Anzilor, Aconcagua, cu 6960 m, este situat la graniţa dintre Argentina şi Chile). Dacă spre Oceanul Pacific versanţii Anzilor coboară abrupt, spre est versantul argentinian al Anzilor coboară mai lin, cu mici culmi secundare, dealuri şi chiar podişuri (Podişul Patagoniei în sud-est).

În estul Argentinei se desfăşoară o regiune joasă, de câmpie (denumită chaco *în nord şi* pampas *în sud), marginită de fluviul Parana, care se varsă în estuarul La Plata.*

Clima este subtropicală în chaco, temperată în pampas, şi rece în Patagonia.

Gheţar în Patagonia

POPULAŢIA ŞI AŞEZĂRILE OMENEŞTI

POPULAŢIA Argentinei are o anumită particularitate: spre deosebire de celelalte ţări hispano-americane (unde predomină populaţia de origine spaniolă), aici predomină populaţia de origine italiană. *De altfel, populaţia Argentinei poate fi împărţită în trei părţi aproape egale între ele: populaţia care descinde din italieni, populaţia care descinde din alte populaţii europene (predominând spaniolii) şi alte naţionalităţi.*

Cu toată preponderenţa populaţiei de origine italiană faţă de cea de origine spaniolă, limba oficială este limba spaniolă.

Mult timp a doua ţară sud-americană după numărul de locuitori (după Brazilia), Argentina a fost depăşită în ultimii ani de Columbia, care are o creştere mult mai rapidă.

Creşterea demografică a Argentinei este mult mai redusă decât a altor ţări din America de Sud.

ORAŞELE principale sunt: ***Buenos Aires, Cordoba, Rosario, Tucuman, La Plata, Bahia Blanca*** *ş.a. Buenos Aires, care concentrează 1/4 din activităţile economice ale Argentinei, este una dintre marile aglomeraţii urbane ale lumii contemporane.*

RESURSELE NATURALE *sunt mult mai modeste decât întinderea teritoriului. Resursele de* petrol *s-au diminuat datorită unei exploatări îndelungate, principala regiune de extracţie fiind situată la poalele Anzilor. Există de asemenea resurse de* minereuri feroase şi cărbuni.

ACTIVITĂŢILE INDUSTRIALE. *În afara zonei estuarului La Plata unde se situează concentrarea urbană şi industrială Buenos Aires, activităţile industriale mai semnificative se înregistrează în jurul oraşelor Rosario, Cordoba, şi Mendoza.*

AGRICULTURA *Argentinei beneficiază de terenuri arabile întinse (îndeosebi în pampas), ceea ce face ca produsele agroalimentare (cereale îndeosebi) să depăşească necesităţile interne.*

Un element specific al economiei argentiniene este creşterea animalelor *pe baza păşunilor întinse care există şi a culturilor furajere; de aceea Argentina este o ţară producătoare şi exportatoare de carne, produse lactate şi piei. În nordul ţării există o vegetaţie cu arbori de quebracho, utilizaţi pentru extragerea unui tanin folosit în industria pielăriei.*

Urmăriţi harta alăturată. Identificaţi şi localizaţi principalele resurse şi activităţi industriale reprezentate.

ALTE ŢĂRI

OPŢIONAL

PERU, COLUMBIA, VENEZUELA

Cele trei ţări sunt comparabile între ele ca întindere, dar Columbia este sensibil mai populată.

În Peru predomină aborigenii, în Columbia metişii, iar în Venezuela populaţia de origine europeană.

Resursele principale diferă: în Peru, sunt argintul *şi* staniul, *în Columbia,* platina *şi* cărbunii, *iar în Venezuela,* petrolul *şi* fierul. *Toate ţările sunt producătoare importante de* cafea, plante tropicale *şi* trestie de zahăr.

Peru şi Columbia au un relief montan (Anzi) şi de câmpie (Câmpia Amazonului), iar în Venezuela predomină podişul (Platoul Guyanelor) şi, asociat, relieful de câmpie (Câmpia Orinoco), precum şi munţii (Cordilierele terminale ale Anzilor).

Climatul, relativ asemănător în cele trei ţări, este puternic etajat în Anzi.

Selvasul *(în Câmpia Amazonului) şi* llanosul *sunt cele mai importante asociaţii vegetale.*

PERU
Republica Peru

SUPRAFAŢĂ: 1.285.200 km²
POPULAŢIE: 26,1 mil. loc. (1998)
CAPITALĂ: LIMA

Statul Peru se află situat în vestul Americii de Sud, între Ecuator şi zona de schimbare a direcţiei Anzilor. Cuprinde Munţii Anzi în vest şi sud şi o porţiune din Câmpia Amazonului, în nord. În Anzi, pe teritoriul peruan, îşi au izvoarele cele două râuri care formează Amazonul: Maranon şi Ucayali (cu Apurimac).

În Peru, Anzii au o etajare a climei, vegetaţiei şi peisajelor în cele patru trepte: terra caliente, terra templada, terra fria şi terra helada.

Peru se suprapune peste teritoriul fostului stat incaş, de la care păstrează numeroase vestigii (cum ar fi oraşul Machu Pichu).

Peru - hartă fizică şi economică

Urmăriţi harta de mai sus şi identificaţi principalele elemente reprezentate (fluvii, vârfuri, unităţi de relief, oraşe, resurse naturale, activitaţi economice).

În prezent 1/2 din populaţia ţării este aborigenă, Peru fiind statul cu cea mai mare pondere a populaţiei indigene; pe lângă limba spaniolă se foloseşte şi o limbă autohtonă.

Aglomeraţia urbană ***Lima-Callao*** *depăşeşte 5 milioane locuitori. Peru are un spor natural foarte ridicat, ceea ce duce la creşterea continuă a populaţiei ţării.*

Resursele naturale principale sunt minereurile neferoase (aur, argint, cupru*), minereurile de* fier *şi mici rezerve de* petrol. *Se distinge producţia de* argint *şi de* staniu *(unde ocupă locul II după Indonezia).*

O preocupare economică principală o reprezintă pescuitul, *Peru fiind una dintre cele mai importante ţări din acest punct de vedere la nivel mondial.*

Industria se bazează pe prelucrarea minereurilor neferoase (cupru, plumb, zinc), prelucrarea unor produse agricole (îndeosebi bumbac*) şi a peştelui. Este şi o mare producătoare de* cafea.

Transporturile se realizează îndeosebi pe coasta Pacificului (şosele, căi ferate, căi maritime). În Peru, traversând Anzii, se află cea mai înaltă cale ferată din lume *(care urcă la peste 4800 m).*

Comerţul şi turismul au dimensiuni modeste faţă de posibilităţile ţării.

COLUMBIA

Republica Columbia

SUPRAFAŢĂ: 1.139.000 km²
POPULAŢIE: 38,6 mil. loc.
CAPITALĂ: BOGOTA

Situată în nord-vestul Americii de Sud, în zona de legătură a acesteia cu istmul Americii Centrale şi cu ieşire la ambele oceane (Pacific, în vest, şi Atlantic, în nord), Columbia are un relief variat (Munţii Anzi, câmpii litorale şi Câmpia Amazonului, podişuri). Reţeaua hidrografică este drenată spre Amazon, Orinoco, Marea Antilelor (fluviul Magdalena) şi Oceanul Pacific. Climatul este cald şi umed în regiunile joase şi temperat la înălţimi de 1000-2000 m.

Un element specific pentru populaţia Columbiei este predominanţa metişilor (aproape 1/2 din total), urmaţi de mulatri, albi, negri şi amerindieni.

Principalele oraşe sunt: ***Bogota, Medellin, Cali, Barranquilla****.*

Resursele principale sunt: cărbunii, nichelul, aurul *şi* platina. *Prelucrarea resurselor minerale (minereuri neferoase) şi agroalimentare (industria textilă şi alimentară) sunt ramuri economice care completează activitatea de bază, agricultura. Columbia se remarcă prin producţia de* cafea, orez, banane, bumbac.

În urmă cu peste trei decenii, cel mai dezvoltat şi civilizat stat din America de Sud, Columbia, şi-a pierdut din importanţă datorită influenţei negative a activităţilor legate de cultivarea plantelor din care se produc droguri.

VENEZUELA

Republica Venezuela

SUPRAFAŢĂ: 912.000 km²
POPULAŢIE: 23,3 mil. loc.
CAPITALĂ: CARACAS

Venezuela este situată în nordul Americii de Sud, cuprinzând terminaţiile nordice ale Munţilor Anzi (care depăşesc 5000 m), Câmpia fluviului Orinoco şi Podişul Guyanelor (care ajunge la 3000 m), dispuse în ordine de la N-V spre S-E. Pe un afluent al râului Caroni se află cascada Angel, *cea mai înaltă din lume (978 m).*

În Venezuela predomină populaţia de origine europeană.

Principalele oraşe sunt: ***Caracas, Valencia*** *şi* ***Maracaibo****.*

Spre deosebire de alte state sud-americane, Venezuela dispune de rezerve mai mari de petrol *(fiind a 5-a producătoare mondială) şi* gaze naturale. *Are de asemenea, resurse clasice pentru America de Sud: minereu de* fier *şi minereuri neferoase* (bauxită *îndeosebi).*

Resursele de petrol sunt exploatate în jurul şi în interiorul Lacului Maracaibo şi în câmpia şi delta fluviului Orinoco; petrolul se prelucrează în centre situate pe litoral (cum ar fi Valencia). Fierul se exploatează în Podişul Guyanelor (Cerro Bolivar) şi este destinat îndeosebi exportului. Datorită resurselor hidroenergetice bogate, Venezuela şi-a dezvoltat foarte mult sistemul de hidrocentrale (hidrocentrala Guri, situată pe râul Caroni, este una dintre cele mai mari din lume).

În privinţa agriculturii se remarcă producţia de cafea, trestie de zahăr, manioc, banane *şi* nuci de cocos.

Transporturile sunt mai dezvoltate pe litoral, unde se află şi principalele porturi.

SINTEZĂ

✓ Continentul sud-american este format din trei trepte majore, ca şi America de Nord: în vest munţii tineri (sistemul andin), în centru zone depresionare (câmpii) şi podişuri vechi, în est.

✓ Podişurile vechi fac parte din fostul continent sudic Gondwana.

✓ Brazilia este cel mai întins şi cel mai populat stat sud-american şi totodată diferit de celelalte state prin originea portugheză a populaţiei, limbii şi culturii.

✓ Marile metropole sud-americane (Sao Paolo, Rio de Janeiro, Buenos Aires) sunt printre cele mai mari centre urbane ale lumii contemporane.

✓ America de Sud are încă mari spaţii (întinderi) relativ greu accesibile, utilizate încă insuficient (Amazonia, Anzii, Patagonia, Mato Grosso).

EVALUARE

A. *Răspundeţi următoarelor cerinţe:*

1. Utilizând tabelele din manual, identificaţi cele mai întinse şi cele mai populate 10 ţări ale continentului american, ordonându-le apoi în ordine descrescătoare; comentaţi rezultatele obţinute.

2. Descrieţi pe scurt Anzii peruvieni şi Amazonia, anterior venirii europenilor, arătând în situaţia dată elementele naturale, populaţia, utilizarea resurselor şi activităţile economice; comparaţi situaţia anterioară cu cea actuală şi comentaţi cele observate.

3. Realizaţi o caracterizare fizico-geografică, utilizând informaţiile din manual (texte şi hărţi), pentru următoarele regiuni: Amazonia, Podişul Braziliei, Munţii Anzi, Patgonia, Altiplano.

B. *Citiţi cu atenţie propoziţiile de mai jos şi identificaţi răspunsul corect.*

1. Cel mai populat stat american dintre Argentina, Brazilia, Mexic şi Canada este: a) Argentina; b) Brazilia; c) Mexic; d) Canada.

2. Cea mai mare concentrare umană din emisfera sudică este în arealul: a) Ciudad de Mexico; b) Boswash; c) Sao Paolo; d) Los Angeles;

3. Principala deosebire fizico-geografică între America de Sud şi America de Nord este: a) dispunerea formelor şi treptelor de relief; b) apartenenţa nucleelor continentale iniţiale; c) varietatea speciilor de plante şi animale; d) gradul de dezvoltare economică.

4. Podişul Braziliei şi zona Marilor Lacuri se aseamănă prin: a) climă şi vegetaţie; b) tipul de relief predominant; c) resursele de minereu de fier; d) structura populaţiei actuale.

5. Fostele oraşe incaşe Cuzco şi Machu Pichu se află situate în: a) Columbia; b) Mexic; c) Peru; d) Guatemala.

6. În oraşul Belo Horizonte se vorbeşte limba: a) engleză; b) franceză; c) portugheză; d) spaniolă.

7. Cel mai mare raport între întinderea unei ţări măsurată pe latitudine şi cea măsurată pe longitudine se înregistrează în cazul statului: a) Peru; b) Brazilia; c) Chile; d) Argentina.

PROBLEMELE GEOGRAFICE FUNDAMENTALE ALE CONTINENTULUI AMERICAN

OPŢIONAL

I. Problemele comune sunt:

1. Creşterea demografică puternică a populaţiei ţărilor în curs de dezvoltare (din America Latină) în comparaţie cu populaţia ţărilor dezvoltate (SUA, Canada).

2. Găsirea soluţiilor pentru utilizarea unor teritorii întinse care au condiţii dificile (nordul canadian, Amazonia, Patagonia).

3. Conservarea condiţiilor naturale şi diminuarea unor efecte negative (cicloni tropicali, vulcani, cutremure).

4. Creşterea echilibrată a populaţiei, deoarece continentul american este, pe ansamblu, slab populat.

II. Probleme specifice Americii de Nord şi Centrale:

1. Integrarea economică a celor trei ţări mari, inegal dezvoltate (SUA, Canada, Mexic) într-o piaţă unică, asemănătoare celei europene.

2. Utilizarea resurselor zonei continentale reci şi ale Arcticii.

3. Retrocedarea Canalului Panama de către SUA statului Panama (31 decembrie 1999) şi construirea în viitor a unui nou canal în istmul central-american.

4. Imigraţia ilegală din zona Americii Centrale şi Mexic spre SUA.

III. Probleme specifice Americii de Sud:

1. Creşterea suprafeţelor agricole într-o măsură mai mare decât creşterea demografică.

2. Concentrarea excesivă a populaţiei în marile oraşe şi în jurul acestora.

3. Modernizarea economiilor după modelul ţărilor dezvoltate.

4. Realizarea unor legături economice şi comerciale regionale care să permită dezvoltarea complementară a economiilor.

AMERICA - EVALUARE FINALĂ

1. Realizaţi câte o comparaţie între o ţară din America de Nord şi Centrală şi o ţară din America de Sud care au ca element comun: a) întinderea aproape egală; b) populaţia apropiată ca număr de locuitori; c) cadrul natural asemănător.

2. Cum explicaţi prezenţa unui ţărm cu fiorduri în extremitatea sudică a continentului sud-american (ţărmul statului Chile, Insula Ţara Focului).

3. Comparaţi relieful Podişului Braziliei cu cel al Scutului Canadian.

4. Realizaţi o caracterizare fizico-geografică a Amazoniei.

5. Descrieţi relieful întâlnit dacă faceţi o călătorie cu vaporul în jurul Americii de Sud, de la Canalul Panama la Capul Horn şi înapoi. Spuneţi ce zone de climă străbateţi.

6. Comparaţi două oraşe asemănătoare şi două ţări mici situate pe continentul american.

7. În ce condiţii ar putea exista în America un deşert de întinderea Saharei?

8. Comparaţi sub aspect fizico-geografic fluviile: Orinoco şi Mackenzie; Amazon şi Mississippi; Parana şi Sf. Laurenţiu.

CAPITOLUL 4

OCEANUL PACIFIC, OCEANIA, AUSTRALIA ŞI ANTARCTIDA

Continente şi oceane opuse şi îndepărtate pentru europeni - Australia, Antarctida, Oceania şi Oceanul Pacific - formează o lume exotică, cu întinderi nesfârşite de ape şi numeroase insule, cu suprafeţe aride şi îngheţate, foarte slab populate sau nepopulate, care trezesc interesul cercetătorilor.

CAPITOLUL 4

A OCEANUL PACIFIC - CARACTERIZARE GEOGRAFICĂ

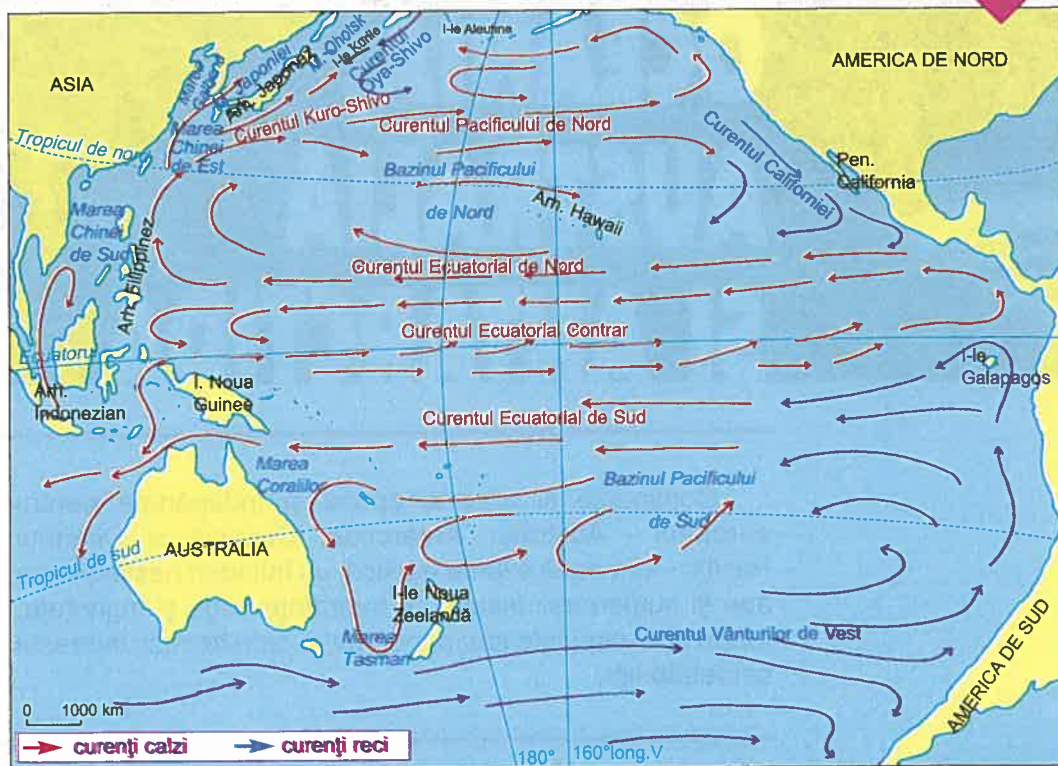
Oceanul Pacific este cel mai întins dintre oceanele planetei noastre şi are cele mai mari adâncimi. Adâncimea maximă este în groapa (fosa) Marianelor (11.080 m).

Ocean sau mare	Suprafaţa (km²)	Adâncimea medie (m)
Oceanul Pacific	179.700.000	4.030
Marea Bering	2.280.000	1.430
Marea Ohotsk	1.580.000	840
Marea Japoniei	1.010.000	1.350
Marea Chinei de Est	1.250.000	190
Marea Chinei de Sud	2.320.000	1.650

Urmăriţi tabelul şi comentaţi datele privind suprafaţa şi adâncimea mărilor menţionate (nu trebuie să memoraţi cifrele).

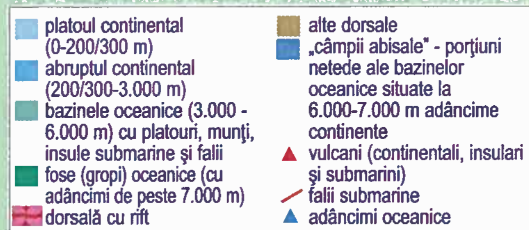
Oceanul Pacific este, pe cea mai mare întindere a sa, o placă tectonică, mai coborâtă şi acoperită cu apă, compusă din mai multe fragmente aflate în deplasare.

Oceanul Pacific - ţărmuri, limite şi curenţii oceanici

Oceanul Pacific - relieful major

ASIA
AMERICA DE NORD
AUSTRALIA
AMERICA DE SUD
Fosa Kurile
Fosa Aleutine
Fosa Japoniei
Fosa Filippine
Fosa Bonin
Fosa Mariane
Fosa Guam (11.034)
Bazinul Filippine
Dorsala Hawaii
Bazinul Pacificului de Nord
Dorsala Marshall
Dorsala Pacificului de Est
Dorsala Cocos
Bazinul Peru
Fosa Peru
Dorsala Tuamotu
Fosa Tongas
Fosa Kermadek
Bazinul Pacificului de Sud
Bazinul Tasmaniei
Dorsala Juan Fernandez
Fosa Atacama
Dorsala Pacificului de Sud
10542 m
10724 m
8570 m
0 1000 km

Urmăriţi harta de mai sus şi imaginea alăturată. Identificaţi elementele reliefului major, localizând principalele bazine şi fose oceanice.

Oceanul Pacific - imagine cu relieful major

Cel mai important element al reliefului Oceanului Pacific îl constituie existenţa în sudul şi estului său a unei dorsale întinse (Dorsala Pacificului de Sud, spre Antarctica, continuată cu Dorsala Pacificului de Est, spre America).

Oceanul Pacific este aproape simetric faţă de Ecuator; de aici decurg o serie de consecinţe, cum ar fi deplasarea simetrică a curenţilor oceanici, zonalitatea climatică ş.a.

Oceanul Pacific se remarcă prin numărul foarte mare de insule, dintre care multe sunt atoli, dezvoltaţi pe suportul unor vulcani submarini.

În lungul meridianului de 180° longitudine estică (meridian ce este în acelaşi timp de 180° longitudine vestică) se află o linie imaginară unde, trecând dintr-o parte într-alta, se schimbă data (ziua); aceasta este ***linia de schimbare a datei****.*

B OCEANIA - CARACTERIZARE GEOGRAFICĂ

Ansamblul de arhipelaguri şi insule despărţite de întinderile Oceanului Pacific, cuprinse în cea mai mare parte între cele două tropice, poartă denumirea de Oceania.

Insulele Oceaniei sunt, după origine, de diferite feluri:

a) **insule continentale,** relativ întinse (Noua Guinee, Insulele Noua Zeelandă);

b) **insule vulcanice**, formate prin ieşirea la suprafaţa oceanului a conurilor vulcanice submarine (Arhipelagul Hawaii);

c) **insule coraligene**, foarte numeroase, formate din corali dezvoltaţi în jurul insulelor vulcanice submarine.

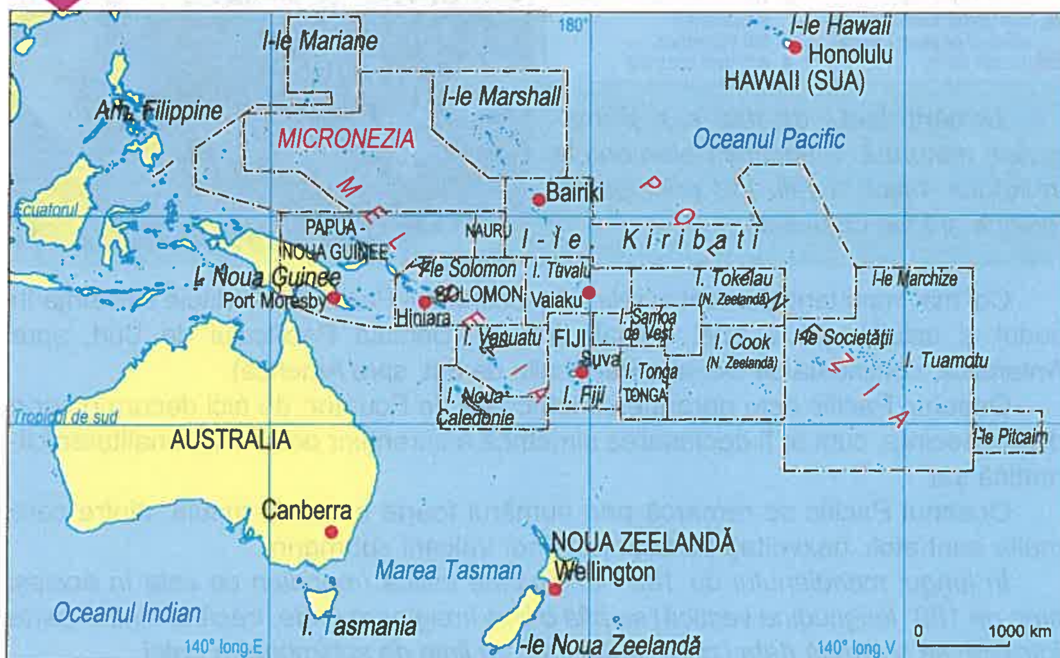
Clima Oceaniei este caldă tot anul, cu precipitaţii bogate. Noua Zeelandă are o climă temperată, iar munţii din Noua Guinee şi Hawaii au o climă etajată.

Vegetaţia predominantă este a pădurii tropicale umede (cu *palmieri* şi *mangrove*), mai puţin în I-le Noua Zeelandă (cu vegetaţie specifică climatului temperat oceanic, cu trăsături originale).

Fauna terestră este slab reprezentată, datorită întinderilor acvatice, dar este răspândită fauna marină (*delfini, balene, broaşte ţestoase, varietăţi de peşti ş.a.*).

Populaţia. Mai mult de jumătate din numărul populaţiei îl formează băştinaşii - *polinezieni, micronezieni, melanezieni, maori.* Ocupaţiile principale ale acestor populaţii sunt pescuitul, vânătoarea, agricultura. Restul populaţiei este, îndeosebi, de origine asiatică (*japonezi, chinezi, filippinezi*), dar şi europeană.

Oceania, Australia şi partea centrală a Oceanului Pacific - insule, state independente şi capitale

Oceania se compune din mai multe grupe de arhipelaguri: **Melanezia** (care cuprinde şi I. Noua Guinee), **Micronezia**, **Polinezia** şi **Insulele Noua Zeelandă**.

Un interes geografic deosebit îl au insulele Noua Zeelandă şi Noua Guinee.

Insulele Noua Zeelandă aparţin statului *Noua Zeelandă* (3,6 mil. loc.).

Au un relief accidentat, înalt (*Vf. Ruapehu*, 2797 m, în **Insula de Nord** şi *Vf. Cook*, 3764 m, în **Insula de Sud**). Insula de Sud are şi în prezent gheţari, deşi este străbătută de paralela de 45° lat. S, datorită răcirii produse de Antarctica.

Vârful Cook din Alpii neo-zeelandezi

Populaţia aborigenă, formată din *maori*, este în curs de asimilare de către populaţia predominant formată din descendenţi ai coloniştilor englezi.

Cel mai mare oraş este **Auckland**, urmat de capitala ţării, **Wellington**, şi **Christchurch**.

Noua Guinee este o insulă împărţită între două state: în ***vest*** *Irianul de Vest*, care aparţine Indoneziei, şi în ***est*** statul *Papua-Noua Guinee* (cu capitala la Port Moresby). Ca întindere, este a doua insulă a planetei, cu 785.000 km².

Insula Noua Guinee se caracterizează prin existenţa unui *lanţ muntos înalt* (5.030 m altitudinea maximă). Are o climă ecuatorială şi o vegetaţie forestieră.

Statele independente din Oceania, suprafaţa, populaţia şi capitala

State	**Suprafaţa** (km²)	**Populaţia** (mii loc.)	**Capitala**
Fiji	18.300	800	Suva
Kiribati	730	60	Bairiki
Nauru	21	10	Yaren
Noua Zeelandă	268.700	3.800	Wellington
Papua - Noua Guinee	461.700	4.300	Port Moresby
Samoa de Vest	2.800	160	Apia
Solomon	28.500	30	Hiniara
Tonga	700	120	Nukualofa
Tuvalu	24	10	Vaiaku
Vanuatu	14.700	170	Port Vila

Comentaţi oral tabelul de mai sus.

AUSTRALIA - PREZENTARE GEOGRAFICĂ GENERALĂ

AUSTRALIA

Uniunea Australiană

SUPRAFAȚĂ: 7.713.000 km²
POPULAȚIE: 18,7 mil. loc.
CAPITALĂ: CANBERRA

POZIȚIA GEOGRAFICĂ ȘI LIMITELE

Australia este considerată, în unele cazuri, cea mai întinsă insulă a Oceaniei.

Datorită poziției (în continuarea Asiei) și a întinderii mari (86% din întinderea uscatului Oceaniei), se poate spune că este un continent de sine stătător, denumit Australia (de la cuvântul latin *australis*, care înseamnă *sudic*, fiind situat în întregime în emisfera sudică). **Australia este singurul continent care constituie o unitate statală.**

PUNCTELE EXTREME sunt: în **nord**, *Capul York* (10°41' lat. S); în **sud**, *Capul sud-estic al insulei Tasmania* (43°40' lat. S); în **vest**, *Capul Cuvier* (113° long. E); în **est**, *Capul Byron* (153°40' long. E).

Măsoară, în ambele direcții (N-S și E-V), peste 4.000 km.

LIMITELE ȘI ȚĂRMURILE

Identificați și localizați pe harta de mai jos limitele și articulațiile țărmurilor continentului australian.

Primii navigatori care au ajuns în Australia au fost *portughezii* (sec. XVI), apoi *olandezii* (sec. XVII) și *englezii* (sec. XVIII - XIX), ultimii creând și așezări stabile.

CADRUL NATURAL

RELIEFUL. Australia are aspectul unui podiș jos, relativ neted.

Partea de vest (Podișul Australiei de Vest) reprezintă **un rest al vechiului continent sudic Gondwana,** *partea de est* **o regiune de munți vechi,** iar *centrul* ***depresiuni*** și ***câmpii recente.***

Australia este cel mai jos continent (înălțimea medie fiind de 210 m), cu înălțimi maxime care abia depășesc 2000 m (Vf. Kosciusko, 2230 m).

Podişul Australiei de Vest este un podiş foarte vechi, erodat, întrerupt pe alocuri de *munţi insulari* (Macdonnell, 1.500 m); are pe cea mai mare întindere un *relief de deşert* cu mari acumulări de ape subterane. În nord se află *platoul Kimberley*, în sud *Câmpia Nullarbor*.

Depresiunile şi câmpiile centrale sunt aproape continui din nord (Golful Carpentaria) până în sud (Adelaide). *Depresiunea Eyre* este o zonă endoreică foarte joasă, în care se află lacul Eyre, cu o întindere variabilă, spre care converg văi semi-permanente. *Câmpia Murray-Darling* are un aspect temperat (stepe, ape permanente).

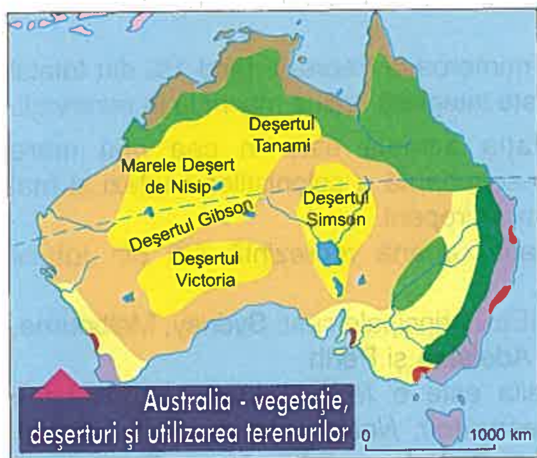
Munţii Australiei de Est sunt relativ joşi pe cea mai mare întindere (Munţii Marii Cumpene de Ape), cu înălţimi mai mari în sud (Alpii Australieni).

CLIMA. În Australia se deosebesc următoarele zone climatice:

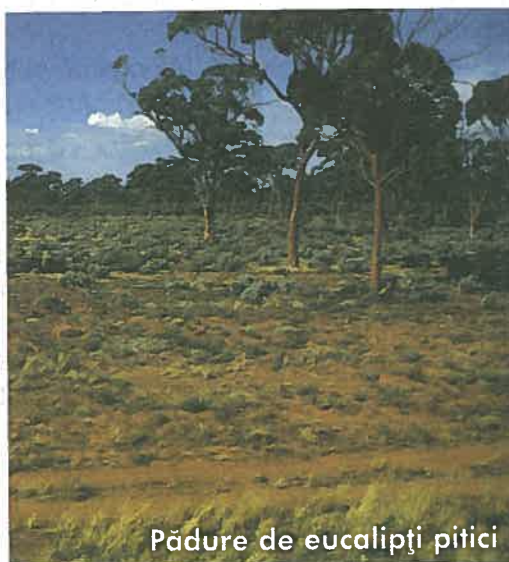
- **climatul subecuatorial** (cu aspect musonic), caracterizează *nordul* continentului; are temperaturi medii ridicate şi precipitaţii bogate, aduse de *muson*;
- **climatul tropical uscat** (între 20° şi 30° lat. S) este domeniul de acţiune al *alizeelor*; ocupă cea mai mare parte a continentului, fiind cald şi secetos, deşertic; spre Oceanul Pacific, climatul tropical devine **oceanic**, cu precipitaţii mari;
- **climatul subtropical**, asemănător celui din regiunile mediteraneene nordice, ocupă porţiuni din extremitatea vestică şi sud-estică a Australiei;
- **climatul temperat** caracterizează Tasmania şi Munţii Australiei de Est.

HIDROGRAFIA Australiei are caracteristici contrastante: întinse zone fără reţea hidrografică superficială sau fără ieşire la mare, denumite endoreice şi zone străbătute de sisteme fluviale, cel mai cunoscut fiind Murray-Darling. În interiorul teritoriului se află lacuri sărate (Lacul Eyre fiind cel mai întins) cu dimensiuni care se modifică în timp. Australia este cunoscută şi prin marile acumulări de ape subterane. În Tasmania există urme ale gheţarilor şi lacuri glaciare.

VEGETAŢIA, FAUNA, SOLURILE. Despărţindu-se cu mult timp în urmă de celelalte continente sudice care formau *Gondwana* şi fiind izolată de alte întinderi ale uscatului, Australia şi-a păstrat o vegetaţie şi o faună originale, cu o mare vechime şi numeroase specii rare.

Australia - vegetaţie, deşerturi şi utilizarea terenurilor

Pădure de eucalipţi pitici

Vegetaţia este formată din următoarele mari asociaţii:

- *pădurea musonică* (asemănătoare pădurii ecuatoriale), în nordul continentului, alcătuită din *eucalipţi, palmieri, bananieri, liane* şi *orhidee*;
- *pădurea australă* (subtropicală sau temperată), veşnic verde, caracterizată prin prezenţa unor *eucalipţi*, alături de alte specii;
- *savana şi stepa* care ocupă întinderi cu precipitaţii suficiente dezvoltării unei vegetaţii erbacee;
- *vegetaţia de semideşert* (denumită „scrub") şi *deşert*, în regiunile aride.

Fauna. Speciile originare cele mai cunoscute ale Australiei sunt: *ornitorincul, cangurul, Koala,* câinele *Dingo, struţul australian (Emu),* la care se adaugă specii diverse de păsări, insecte, reptile şi peşti.

Koala

Canguri

Struţi australieni (Emu)

Solurile predominante sunt: *lateritele* (în nord, în pădurea musonică), *solurile de savană, solurile maro şi cenuşii de pădure, solurile de semideşert* şi *deşert.*

POPULAŢIA ŞI AŞEZĂRILE OMENEŞTI

POPULAŢIA. La o întindere ce reprezintă 3/4 din suprafaţa Europei, Australia este, cu numărul său de 18,7 mil. loc., cel mai *puţin populat continent* (exceptând Antarctida, acoperită cu gheaţă). Densitatea foarte redusă (2,5 loc./km²) arată condiţiile dificile de locuire.

Populaţia originară, aborigenă, puţin numeroasă (reprezentând 1% din totalul populaţiei), este de origine negroidă; nu este integrată, trăind mai mult în rezervaţii.

Sydney

Populaţia actuală este în cea mai mare măsură descendentă a coloniştilor englezi şi mai puţin a altor europeni.

Populaţia urbană reprezintă 4/5 din totalul populaţiei.

ORAŞELE principale sunt: **Sydney**, **Melbourne**, **Brisbane**, **Adelaide** şi **Perth**.

Australia este o *federaţie* formată din şase state: *Queensland, Noua Galie de Sud, Victoria, Australia de Sud, Australia de Nord, Australia de Vest,* la care se adaugă *Teritoriul Capitalei* (Canberra).

RESURSELE NATURALE ŞI ECONOMIA

Australia este un stat-continent cu un înalt nivel de dezvoltare economică, cu resurse naturale foarte bogate şi diversificate.

RESURSELE NATURALE. În nord (Peninsula Arnhem) se află unul dintre cele mai mari zăcăminte de *uraniu*, în vest (Pilbara) unele dintre cele mai mari exploatări de *minereu de fier* din lume, în sud-vest (Kalgoorlie şi Coolgardie) mari resurse de *aur şi nichel*, iar în munţii estici, rezerve de *cărbuni*. Australia deţine, de asemenea, resurse importante de *plumb, bauxită, argint, cupru* şi *staniu*.

ACTIVITĂŢILE INDUSTRIALE importante sunt concentrate în apropierea oraşelor mari (Sydney, Melbourne, Brisbane, Adelaide, Perth) şi în zonele de extracţie a principalelor resurse naturale. Australia înregistrează poziţii importante în producţia de *aluminiu, produse siderurgice, energie electrică* şi, mai recent, chiar în producţia de *petrol* şi *gaze naturale.*

AGRICULTURA este o ramură importantă a economiei Australiei (*cereale, carne* şi *lână*).

TRANSPORTURILE. Reţeaua de transporturi este dezvoltată mai mult în regiunea populată, adică în părţile sud-estice ale Australiei.

COMERŢUL. Australia realizează exporturi importante de cărbune, minereu de fier, minereuri neferoase, uraniu şi lână, îndeosebi spre Japonia, SUA şi Europa Occidentală.

Transporturi auto transaustraliene

REZUMAT

- Australia este cel mai mic continent şi are cea mai joasă altitudine medie.
- Predomină pe foarte mai întinderi clima şi vegetaţia deşertică.
- Populaţia - foarte redusă numeric faţă de întinderea continentului - este concentrată în oraşele mari.
- Australia are resurse naturale bogate şi diversificate.

TEME ŞI APLICAŢII

1. Explicaţi unicitatea vegetaţiei şi faunei australiene.

2. Având resurse atât de diverse şi abundente, de ce nu are o dezvoltare industrială mai mare?

3. Precizaţi cu ce continent se aseamănă cel mai mult Australia şi explicaţi de ce.

4. De ce este Australia un stat-continent atât de puţin populat?

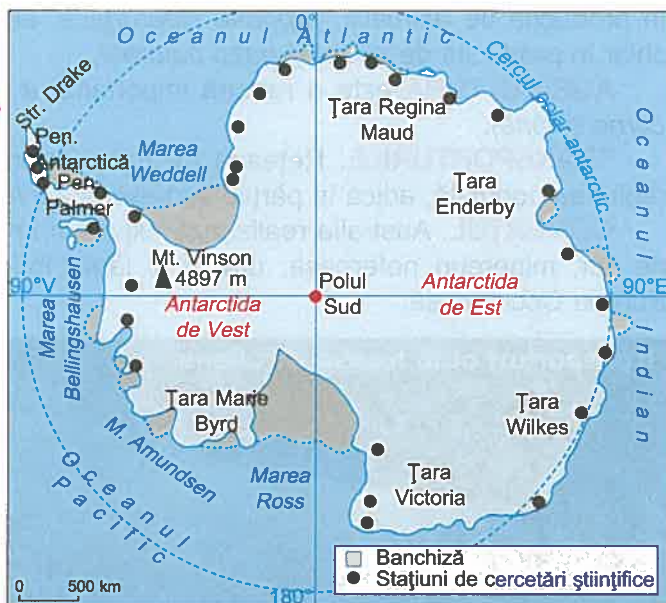
D ANTARCTIDA - CARACTERIZARE GEOGRAFICĂ

Antarctica este regiunea situată în jurul Polului Sud şi este opusă („anti") regiunii din jurul Polului Nord (Arctica), de unde îi vine şi denumirea: Antarctica.

Dacă *Arctica* este constituită predominant dintr-un ocean (Oceanul Arctic) şi teritoriile continentale şi insulare din jurul acestuia, *Antarctica* are o situaţie inversă, fiind formată dintr-un continent îngheţat (Antarctida), înconjurat de mările din jurul acestuia.

Antarctida - continentul *din jurul Polului Sud* - este cuprins în linii mari *în interiorul Cercului polar de sud*. Suprafaţa continentului este de 14 mil. km^2.

Antarctida - poziţia geografică, limite, ţărmuri, banchiza şi localizarea principalelor staţiuni de cercetări

Leopard de mare

Antarctida - faleză de gheaţă

Deşi existau păreri despre continentul sudic încă din Antichitate, el a fost delimitat prima oară la începutul secolului XVI, înainte de a fi cunoscut propriu-zis, pe harta geografului şi navigatorului turc Piri Reis, lucru foarte curios şi dificil de explicat. Abia la sfârşitul secolului al XVIII-lea, James Cook, unul dintre primii navigatori antarctici, a confirmat existenţa unui continent în această regiune.

Ulterior, expediţii efectuate de navigatori ruşi, englezi, francezi şi americani au contribuit la lărgirea orizontului cunoaşterii Antarcticii.

O expediţie belgiană organizată cu vasul „Belgica", la sfârşitul secolului trecut, l-a avut ca participant şi pe naturalistul român Emil Racoviţă.

Grosimea calotei de gheaţă în Antarctida

La începutul secolului nostru, două expediţii, organizate de norvegianul Roald Amundsen respectiv, britanicul Robert Scott, au atins Polul Sud la interval de câteva zile.

Începând de la mijlocul secolului nostru, Antarctida este cercetată şi studiată sistematic, înfiinţându-se totodată staţiuni ştiinţifice ale diferitelor ţări. A fost stabilit un tratat de bază asupra Antarcticii, care prevede utilizarea zonei din jurul Polului Sud exclusiv în scopuri ştiinţifice şi paşnice.

Condiţiile naturale. Antarctida se compune din două părţi: *Antarctida de Est,* care este formată dintr-un podiş înalt, parte a fostului continent sudic Gondwana şi *Antarctida de Vest*, cu aspectul unei mari peninsule, formată din munţi recenţi, asemănători Anzilor. Din acest punct de vedere, Antarctida seamănă foarte mult cu America de Sud.

Antarctida este cel mai înalt continent, înălţimea sa medie fiind de 2.500 m (incluzând şi pătura de gheaţă), iar înălţimea maximă de peste 6.000 m.

Continentul este acoperit cu o pătură de gheaţă, denumită *inslandis*, cu o grosime medie de 2.000 m şi o grosime maximă de 4.300 m. Datorită greutăţii gheţii, continentul este coborât, în unele locuri, sub nivelul mării.

În prezent, gheaţa Antarctidei se află într-un proces de topire treptată.

Clima Antarctidei este polară, foarte rece, cu temperaturi negative tot anul, cu vânturi puternice şi precipitaţii foarte reduse. În iarna australă, temperaturile pot coborî la -70° - 80°C (se consideră că cea mai scăzută temperatură înregistrată a fost de - 88°C).

Hidrografia Antarctidei este reprezentată de calota glaciară, care formează cel mai mare rezervor de apă dulce al planetei. În jurul continentului se întinde *banchiza* îngheţată a oceanului.

Vegetaţia se dezvoltă doar pe zonele neacoperite cu gheaţă şi este formată din *muşchi* şi *licheni.*

Fauna caracterizează doar marginile continentului; există mamifere (*foca*) şi păsări (*pinguini, albatroşi*), iar în apele antarctice, *balene, peşti* şi un bogat *plancton.*

Antarctida este locuită temporar de cercetători care lucrează în staţiunile ştiinţifice, îndeosebi în timpul verii australe. La Polul Sud se află staţiunea de cercetări a SUA, denumită *Amundsen-Scott.*

Resursele naturale identificate până în prezent, îndeosebi pe marginea calotei de gheaţă, sunt următoarele: *minereuri de fier, minereuri neferoase, cărbuni, petrol, gaze naturale* şi *uraniu.*

PROBLEMELE GEOGRAFICE FUNDAMENTALE ALE TERREI

OPŢIONAL

Din parcurgerea geografiei continentelor extraeuropene rezultă o serie de elemente comune care sunt generate de evoluţia şi dezvoltarea societăţii omeneşti în raport cu mediul ei de existenţă.

Acestea sunt:

1. Valorificarea raţională a resurselor naturale şi conservarea celor care sunt în curs de epuizare.

2. Stabilirea unei proporţii optime între creşterea populaţiei şi creşterea resurselor agroalimentare.

3. Explozia urbană.

4. Reducerea arealelor forestiere şi deşertificarea.

5. Conservarea mediului înconjurător.

6. Apărarea şi conservarea diversităţii biologice.

7. Amenajarea spaţiului.

8. Extinderea industriilor nepoluante.

9. Dezvoltarea economică a unor regiuni rămase în urmă în acest moment.

EVALUARE SEMESTRIALĂ (II)

A. *Răspundeţi următoarelor cerinţe:*

1. Precizaţi principalele asemănări geografice între America de Sud şi Africa.

2. Precizaţi principalele asemănări geografice între Australia şi Antarctida.

3. Precizaţi principalele asemănări şi deosebiri geografice între Antarctida şi celelalte continente sudice.

4. Precizaţi deosebirile cele mai importante care există din punct de vedere economic între America de Sud şi America de Nord.

5. Identificaţi deosebirile şi asemănările dintre Oceanul Pacific şi Oceanul Atlantic.

B. *Analizaţi întrebările de mai jos şi identificaţi răspunsul corect:*

1. A doua insulă ca întindere din lume este situată în apropiere de: a) America de Sud; b) Africa; c) Australia; d) America de Nord.

2. Cea mai mare cantitate de apă dulce adusă de fluvii este în zona ecuatorială a oceanului: a) Atlantic; b) Pacific; c) Indian.

3. Linia de schimbare a zilei (datei) este situată în lungul meridianului de: a) 0°; b) 90° long.E; c) 180°; d) 90° long.V.

4. Pe partea opusă ţării noastre, situată la antipod se află: a) o insulă; b) un continent; c) un ocean; d) un gheţar.

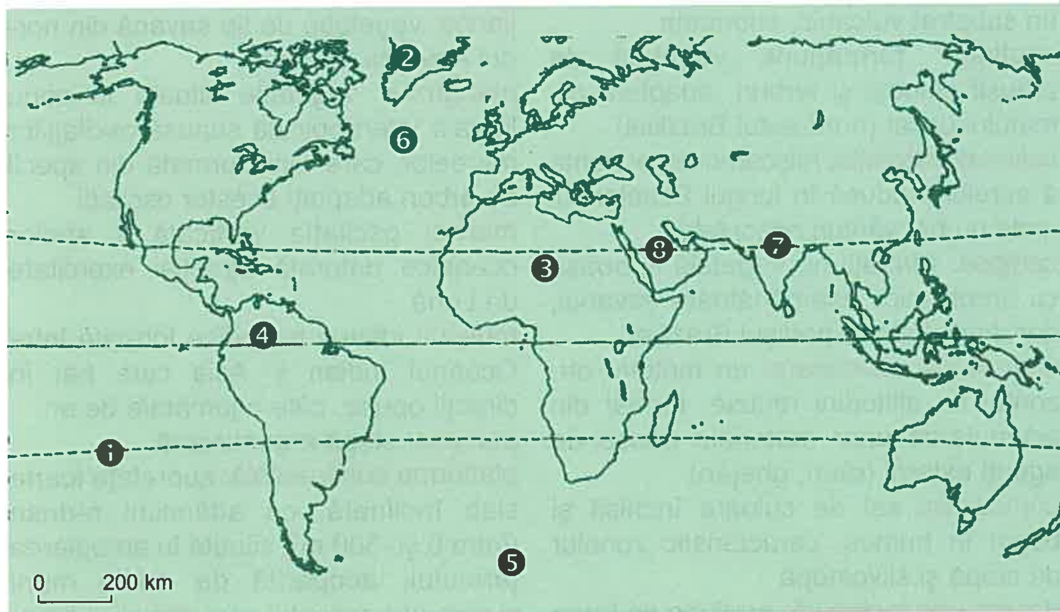
5. Se schimbă în cursul anului curenţii oceanici din: a) sudul Oceanului Pacific; b) nordul Oceanului Indian; c) sudul Oceanului Pacific; d) nordul Oceanului Pacific.

EVALUARE FINALĂ

I. Ordonaţi oceanele şi continentele planetei noastre în ordinea crescătoare a suprafeţei, de la cel mai mic la cel mai mare.

II. Urmăriţi harta de mai jos, pe care sunt localizate câteva elemente de la suprafaţa planetei noastre, şi arătaţi ce reprezintă, identificând răspunsul corect:

❶ a) Tropicul de sud; b) Ecuatorul; c) Tropicul de nord; d) primul meridian.

❷ Oceanul Arctic; b) Antarctida; c) Groenlanda; d) Oceanul Atlantic;

❸ Regiune cu un climat: a) mediteranean; b) ecuatorial; c) tropical uscat; d) temperat continental;

❹ Vegetaţie: a) mediteraneană; b) ecuatorială; c) de deşert; d) de taiga;

❺ Vânturile au direcţia: a) N-S; b) S-N; c) V-E; d) E-V;

❻ Curentul oceanic are direcţia: a) V-E; b) SV-NE; c) NE-SV; d) S-N;

❼ Regiunea are: a) trei anotimpuri; b) deşerturi; c) o populaţie numeroasă; d) păduri ecuatoriale;

❽ Regiunea este asemănătoare cu: a) ❹; b) ❼; c) ❸; d) ❷.

III. Citiţi cu atenţie întrebările de mai jos şi identificaţi răspunsul corect:

1. În toate direcţiile se află sudul: a) la Polul Sud; b) pe Ecuator; c) la Polul Nord; d) pe un meridian.
2. La sfârşitul anului, cea mai lungă zi este în: a) Groenlanda; b) India; c) Antarctida; d) Australia.
3. Cel mai mare oraş din emisfera sudică este:
a) Ciudad de Mexico; b) Sao Paolo; c) Rio de Janeiro; d) Buenos Aires.

aborigen: băştinaş, indigen, autohton
alizee: vânturi permanente din zona intertropicală care bat dinspre tropice spre Ecuator datorită diferenţei de presiune (mai mare la tropice faţă de Ecuator)
atol: insulă circulară formată din scheletele coloniilor de corali dezvoltate pe un substrat vulcanic, submarin
caatinga: formaţiune vegetală de arbuşti spinoşi şi ierburi, adaptată climatului uscat (nord-estul Braziliei)
calme ecuatoriale: mişcarea ascendentă a aerului produsă în lungul Ecuatorului unde nu bat vânturi orizontale
campos: formaţiune vegetală ierboasă cu arbori mici, asemănătoare savanei, dar dezvoltată în podişul Braziliei
câmpie de acumulare: un teritoriu orizontal cu altitudini reduse, format din acumularea unor materiale aduse de agenţi externi (râuri, gheţari)
cernoziom: sol de culoare închisă şi bogat în humus, caracteristic zonelor de stepă şi silvostepă
depresiune tectonică: porţiune de teren mai joasă ca nivel decât regiunile înconjurătoare, formată prin prăbuşirea scoarţei terestre
dorsală: sistem de „munţi" submarini
endoreic: regiune cu scurgere hidrografică interioară, care nu are ieşire la mare
falie: ruptură a scoarţei terestre ca urmare a deplasării stratelor în lungul unui plan sau al unei linii
gheţari cuaternari: gheţari care au acoperit porţiuni ale uscatului în timpul ultimei subdiviziuni geologice denumită cuaternar
graben: porţiune scufundată a scoarţei terestre şi mărginită de falii paralele
inslandis: pătură de gheaţă care acoperă Antarctida şi Groenlanda
lac glaciar: acumulare de apă într-o depresiune creată de gheţari
lac tectonic: lac format într-o depresiune tectonică
laterite: soluri predominant roşii, formate în zona intertropicală, cu o crustă solidă la suprafaţă
llanos: vegetaţie de tip savană din nordul Americii de Sud
mangrove: vegetaţie situată în zona litorală intertropicală supusă oscilaţiilor mareelor, care este formată din specii de arbori adaptaţi acestor oscilaţii
maree: oscilaţia verticală a apelor oceanice datorată atracţiei exercitate de Lună
musoni: vânturi periodice formate între Oceanul Indian şi Asia care bat în direcţii opuse, câte o jumătate de an
pampas: stepă argentiniană
platforma continentală: suprafaţa foarte slab înclinată, cu adâncimi reduse (între 0 şi -300 m), situată în apropierea ţărmului, acoperită de apele mării şi care are aspectul unei câmpii submarine
pororoca: fenomen de „întoarcere" a apelor Amazonului în sens invers curgerii fluviului, datorat împingerii exercitate de fluxul Oceanului Atlantic
preerie: stepă nord-americană cu ierburi înalte
relief carstic: relief dezvoltat pe roci calcaroase, prin acţiunea apei de dizolvare a acestora
rift: şanţ adânc al dorsalelor submarine
selvas: denumirea pădurii ecuatoriale din Amazonia
şelf: regiune a fundului bazinelor oceanice, cuprinsă între linia de ţărm şi povârnişul continental, reprezentând zona marginală submersă a continentelor

CUPRINS

Următoarele lucrări completează pachetul educațional:

Caietul elevului
Ghidul profesorului
Curs de nivel mediu - cartea profesorului

ISBN: 978-973-135-098-1

15,50

Preţ: 3,39